

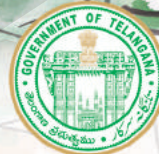
Free

4

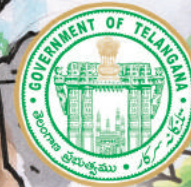
సంస్కృతకౌముదీ

చతుర్థి కక్ష్యా

(ప్రాచ్యపాఠశాలానామ్)

తెలంగాణప్రభుత్వప్రకాశనమ్ హైదరాబాద్

తెలంగాణప్రభుత్వప్రకాశనమ్
హైదరాబాద్

పిల్లలూ! కింది అంశాలు చదవండి - సూచనల ప్రకారం చేయండి

- ◆ ప్రారంభంలో సన్నివేశచిత్రం ఉంది. ఆ చిత్రాన్ని చూసి చిత్రాల్లో ఉన్న వస్తువులను సంస్కృతంలో ఏమంటారో తెలుసుకోండి. ఉపాధ్యాయుని సహాయంతో చిత్రాన్ని గురించి మాట్లాడండి.
 - ◆ సంసిద్ధతాపాఠాల్లో ఉన్న సంభాషణలను, గీతాలను ప్రతిరోజు అభ్యాసం చేయండి.
 - ◆ ప్రతిపాఠంలో ముందుగా ఒక చిత్రం ఉంటుంది. ఆ చిత్రాన్ని చూడండి. దాని కింద ఉన్న ప్రశ్నలకు జవాబులను ఆలోచించి చెప్పండి.
 - ◆ ‘ఛాత్రేభ్యః సూచనాః’ అనే గడిలోని సూచనలు చదవండి. వాటి ప్రకారం చేయండి.
 - ◆ పాఠం చదవడానికి ముందు పాఠ్యాంశచిత్రాలను చూసి పాఠంలోని విషయాన్ని ఊహించండి. చిత్రాల ఆధారంగా సంభాషణలు చెప్పండి.
 - ◆ ప్రతిరోజు పాఠాన్ని బిగ్గరగా చదవండి. మీ ఉపాధ్యాయుడు చదివేటప్పుడు జాగ్రత్తగా వినండి. మీకు తెలియని పదాలు/చదవలేకపోయిన పదాలను మీ ఉపాధ్యాయుడు ఎలా పలుకుతున్నాడో జాగ్రత్తగా వినండి. మీరు కూడా అలా చదవడానికి ప్రయత్నించండి.
 - ◆ మీ ఉపాధ్యాయుడు పాఠం చెప్పేటప్పుడు జాగ్రత్తగా వినండి, మీకు తెలియని పదాల గురించి, విషయం గురించి తప్పకుండా అడిగి తెలుసుకోండి.
 - ◆ పాఠం తర్వాత ఇచ్చిన ‘ఏతాని కుర్వంతు’ లోని అభ్యాసాలను మీ ఉపాధ్యాయుని అడిగి తెలుసుకోండి. ఆ తర్వాత మీరే సొంతంగా రాయాలి.
 - ◆ అభ్యాసాలలో ఇచ్చిన ప్రశ్నలకు జవాబులను గైడ్లలో గాని, ఇతరుల నోటుపుస్తకాలలో గాని చూసి రాయకూడదు. ఎందుకంటే దాని వల్ల మీకు సొంతంగా రాయడం రాకుండా పోతుంది.
 - ◆ అభ్యాసాలలో ఇచ్చిన వ్యాకరణాంశాలు మీకు అర్థంకావడానికి మొదట ఉదాహరణలు ఇచ్చారు. వాటి ఆధారంగా అర్థం చేసుకొని చేయండి.
 - ◆ స్వీయరచనా, సర్వనాత్మకవ్యక్తీకరణమ్, పరియోజనాకార్యమ్, ప్రశంసలకు సంబంధించిన అభ్యాసాల గురించి ముందుగా ఉపాధ్యాయుడు చర్చ నిర్వహిస్తాడు. మీరు ఆ చర్చలో పాల్గొనండి. తెలియని విషయాలు అడిగి తెలుసుకోండి. మీరే స్వంతంగా అభ్యాసాలను రాయండి. అవసరమైతే మీ తోటి వారితో కలిసి చేయండి.
 - ◆ మీరు రాసిన జవాబులను తరగతిగదిలో చదివి వినిపించండి. చేసిన ప్రాజెక్టుపనులను ప్రదర్శించండి. మీ ఉపాధ్యాయుడు ఇచ్చిన సూచనల ప్రకారం సరిచేసుకోండి. సరిచేసుకున్న తర్వాతనే నోటు పుస్తకాలలో రాయండి.
 - ◆ పాఠంలో చివర ‘స్వీయమూల్యాంకనమ్’ అనే పట్టిక ఉంది, ఈ పట్టికలోని ఒక్కొక్క వాక్యాన్ని చదవండి. చేయగలిగితే ఔనని, చేయలేకపోతే కాదని గుర్తించండి. మీరు చేయలేని వాటి గురించి మీ ఉపాధ్యాయుని అడిగి మళ్ళీ అభ్యాసం చేయండి.
 - ◆ పుస్తకంలో ‘పఠంతు-నందంతు’ పేరుతో మీకోసం కథలు ఇచ్చారు. వీటిని మీరే సొంతంగా చదవండి, ఆనందించండి.
 - ◆ పుస్తకంలో “పిల్లలు సాధించాల్సిన సామర్థ్యాలు” ఉన్న పేజిని చదవండి. దీనిలో ఉన్న సామర్థ్యాలనన్నింటినీ మీరు ఈ తరగతి పూర్తి అయ్యేసరికి చేయగలగాలి.
 - ◆ పాఠశాలలో మీ స్నేహితులతో, ఉపాధ్యాయులతో సంస్కృతంలోనే మాట్లాడడానికి ప్రయత్నించండి.

మునుపటి-చర్య:

మమ నామ :

మమ జనన్యా: నామ :

మమ జనకస్య నామ :

మమ కుటుంబజనా:

మమ పాఠశాలాయా: నామ :

మమ కష్టా :

మమ గ్రామస్వ / నగరస్వ నామ :

పరితానాం కథాపుస్తకానాం నామాని :

మమ ఇష్టకథా :

మమ స్నేహితానాం నామాని :

అహం సమ్యక్ పరిత్వా భవిష్యామి.

సంస్కృతకౌముది - 4

చతుర్థి కక్త్యా

(ప్రాచ్యపాఠశాలానామ్)

సంపాదకగణః

ఆచార్య విరివెంటి మురళీధరశర్మ

శిక్షావిభాగః,
రాష్ట్రీయసంస్కృతవిద్యాపీఠమ్,
(మానితవిశ్వవిద్యాలయః), తిరుపతిః.

డా. దోర్బల ప్రభాకరశర్మ

విశ్రాంతప్రాచార్యః,
శ్రీవాడ్రేపు జోగమ్మ వేద సంస్కృతకళాశాలా,
కొవ్వూరు, పశ్చిమగోదావరి జిల్లా.

విద్వాన్ తిగుళ్ళ శ్రీహరిశర్మ

విశ్రాంతప్రాచార్యః,
శ్రీ రాజరాజేశ్వరసంస్కృతకళాశాలా,
వేములవాడా, కరీంనగర్ జిల్లా.

సంయోజికా

శ్రీమతీ కె.ఆర్.టి.ఎల్. జ్యోతిర్మయీ

ఉపన్యాసికా, రాజ్యవిద్యాపరిశోధనశిక్షణసంస్థా,
హైదరాబాద్.

విషయనిపుణా

ఆచార్య రమాకాంత్ అగ్నిహోత్రీ

విశ్రాంతాచార్యః,
దిల్లీ విశ్వవిద్యాలయః, న్యూదిల్లీ.

శ్రీ సువర్ణ వినాయకః

సంయోజకః, విద్యాప్రణాళికాపాఠ్యపుస్తకవిభాగః,
రాజ్యవిద్యాపరిశోధనశిక్షణసంస్థా, ఆంధ్రప్రదేశ్, హైదరాబాద్.

పాఠ్యపుస్తకవికాసముద్రాపకసమితిః

శ్రీ ఎ. సత్యనారాయణరెడ్డి

సంచాలకః
రాజ్యవిద్యాపరిశోధనశిక్షణసంస్థా,
హైదరాబాద్.

డా॥ నన్నూరు ఉపేందర్‌రెడ్డి

ఆచార్యః, విద్యాప్రణాళికాపాఠ్యపుస్తకవిభాగః
రాజ్యవిద్యాపరిశోధనశిక్షణసంస్థా,
హైదరాబాద్.

శ్రీ బి. సుధాకరః

సంచాలకః
ప్రభుత్వపాఠ్యపుస్తకముద్రణాలయః
హైదరాబాద్.

తెలంగాణప్రభుత్వప్రకాశనమ్

సత్యమేవ జయతే
విద్యా దదాతి వినయమ్

హైదరాబాదు

ధర్మో రక్షతి రక్షితః
కృషితో నాస్తి దుర్భిక్షమ్

© Government of Telangana, Hyderabad

First Published 2013
New Impressions 2014, 2015, 2016, 2017, 2018

All rights reserved

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior permission in writing of the publisher, nor be otherwise circulated in any form of binding or cover other than that in which it is published and without a similar condition including this condition being imposed on the subsequent purchaser.

The copy right holder of this book is the Director of School Education, Hyderabad, Telangana.

This Book has been printed on 70 G.S.M. SS Maplitho
Title Page 200 G.S.M. White Art Card

తెలంగాణప్రభుత్వస్వ నిఘ్నల్కవితరణమ్ 2018-19

Printed in India
at the Telangana Govt. Text Book Press,
Mint Compound, Hyderabad,
Telangana.

— o —

ముందుమాట

సంస్కృతం మన సాంస్కృతికభాష, మన ప్రాచీన ఋషుల అపారజ్ఞానసంపద, జీవనానుభవము, శ్రుతులు, స్మృతులు, పురాణాలు, ఉపనిషత్తులు, కావ్యాలు మొదలైన రూపాలతో సంస్కృతభాషలో నిక్షిప్తమై, సురక్షితమై ఉన్నాయి. సనాతనమైన మన సంస్కృతిని భావితరాలకు అందించటానికి సంస్కృతభాషాధ్యయనం చాలా అవసరం.

పటిష్ఠమైన భావసంపద, పదసంపద కలిగిన ఈ సంస్కృతభాషా ప్రభావంతోనే భారతీయభాషలన్నీ పరిధవిల్లుతున్నాయి. తెలుగుభాషపై సంస్కృతభాషాప్రభావం ఎంతో ఉంది. తెలుగు భాషను చక్కగా పలకడానికి, తెలుగులో పరిచయమౌతున్న భాషేతర శాస్త్రాంశాలను అవగాహనచేసుకోవడానికి, భాషలో సౌష్ఠవసంపాదనకు విద్యార్థిదశలో సంస్కృతభాషను నేర్చుకోవడం ఎంతో అవసరం.

సంస్కృతం కేవలం ఒక ప్రాచీనభాష అనే భావన విడనాడవలసి ఉంది. ఎందుకంటే సంస్కృతభాష మిగిలిన భారతీయభాషల వలె, బహుభాషిత్వంలో విడదీయరాని భాగంగా ఉంది. ఈ విధంగా బహుభాషా తరగతిగదిలో ఇతర భాషలను పొందడానికి సంస్కృతం, సంస్కృతాన్ని పొందడానికి ఇతర భాషల సహకారం తోడ్పడుతుంది.

మూడవ తరగతినుండి విద్యార్థులు మాతృభాషలో వివిధ రూపాల్లో ఉన్న పాఠ్యాంశాలను చదవడం, అర్థం చేసుకొని పదజాలాన్ని, వాక్యనిర్మాణాలను వినియోగించుకోవడం జరుగుతుంది. అంతేగాక పిల్లలు తమ మాతృభాషతో పాటు మరికొన్ని భాషలను సైతం పరిసరాలనుండి గ్రహించి, ఉపయోగించుకోగల సామర్థ్యం గలవారు కనుకనే సంస్కృతాన్ని ప్రాచ్యపాఠశాలల్లో ప్రాథమిక స్థాయిలో మూడవ తరగతినుండి అందిస్తున్నాము.

RTE 2009 అమలులోకి వచ్చిన కారణంగా పాఠ్యపుస్తకాలను పునస్సమీక్షించి మార్చడం జరిగింది. అందుకై RTE 2009 ఆధారంగా రాజ్యవిద్యాపరిశోధనశిక్షణసంస్థ రాజ్యవిద్యాప్రణాళికాపత్రాన్ని తయారుచేసింది. దాని ప్రకారమే “భాష-భాషాబోధన” అనే ఆధారపత్రం రూపొందింది. వీటికి సంబంధించిన మౌలికసూత్రాల ఆధారంగా తరగతివారీ విద్యాప్రమాణాలు రూపొందించబడ్డాయి.

భాషాసామర్థ్యాలైన వినడం, అర్థంచేసుకోవడం, సందర్భోచితంగా మాట్లాడడం, చదివి అర్థంచేసుకొన్న వాటిని వ్యక్తపరచడం, సొంతంగా రాయడం, పదజాలంమీద పట్టు ఏర్పరచుకోవడం, భాషను తెలుసుకోవడం మొదలైన సామర్థ్యాలు సాధించేలాగ నూతనపాఠ్యపుస్తకం రూపొందింది. ఇందుకోసం నిజజీవితంలోని భాషాప్రక్రియలు అంటే గీతం, కథ, సంభాషణ, నిబంధం, సుభాషితం, శ్లోకం పాఠ్యాంశాలుగా రూపొందాయి.

మాతృభాషను బోధించే ప్రక్రియతో పోల్చినప్పుడు, సంస్కృతాన్ని బోధించడంలో ఉపాధ్యాయుల బాధ్యత ఎక్కువగా ఉంటుంది. ఉపాధ్యాయులు సంస్కృతాన్ని తప్పనిసరిగా పిల్లలచేత మాట్లాడించాలి, వాళ్ళందరూ అభ్యసనంలో పాల్గొనేలా చూడాలి. వారికి అవసరమైన సహాయం ఎప్పటికప్పుడు అందించాలి. విద్యాలయ ప్రాంగణంలో, తరగతిగదిలో వీలైనంత మేరకు సంస్కృతాన్ని వాళ్ళ మాతృభాషతో అన్వయిస్తూ అర్థమయ్యేలా, స్వేచ్ఛగా మాట్లాడేలా సంస్కృతభాషావాతావరణాన్ని కల్పించాలి. అందుకు కావలసిన, సరళమైన మౌఖికసంభాషణ పాఠాలు, గీతాలు మొదలైనవి ఈ పుస్తకంలో ఉన్నాయి.

RTE 2009 ప్రకారం నిరంతరమూల్యాంకనం కోసం పాఠ్యపుస్తకాన్ని నాలుగు భాగాలుగా విభజించారు. ఆయా భాగాలలో సూచించిన పాఠాలు సంబంధించిన మాసాల్లో పూర్తయ్యేటట్లు చూడాలి. సంస్కృతభాష పట్ల ఆసక్తి, అభిరుచి పెంపొందడానికి ఈ పుస్తకం తోడ్పడుతుందని భావిస్తున్నాం.

ఈ పుస్తక రూపకల్పనలో పాల్గొన్న ఉపాధ్యాయులు, ఉపన్యాసకులు, విషయనిపుణులు, చిత్రకారులు, కార్యసంయోజకులు, డి.టి.పి., లేఅవుట్ చేసినవారికి, పాఠ్యప్రణాళికా సభ్యులకు అభినందనలు, పాఠ్యపుస్తక రూపకల్పనలో సహకారాన్నందించిన ఢిల్లీ విశ్వవిద్యాలయం ప్రొఫెసర్ రమాకాంత్ అగ్నిహోత్రాగారికి, సంపాదకమండలి సభ్యులకు కథాగీతాది వివిధాంశాలను వారి ప్రకాశిత గ్రంథాల నుండి తీసుకొని ఈ పాఠ్యపుస్తకంలో ప్రచురించడానికి అనుమతించిన సంస్కృతభారతి వారికి విశేషమైన కృతజ్ఞతలు. ఈ పాఠ్యపుస్తకం భవిష్యత్ అభ్యసనానికి అవసరమైన సామర్థ్యాలను, పాటవాన్ని పెంపొందిస్తుందని ఆశిస్తున్నాం.

తేది : 10.10.2012

స్థలం : హైదరాబాద్.

సంచాలకులు

రాజ్యవిద్యాపరిశోధనశిక్షణసంస్థ, హైదరాబాద్.

వందే మాతరమ్

- బంకించంద్ర ఛటర్జీ

వందే మాతరం, వందే మాతరమ్
సుజలాం సుఫలాం మలయజశీతలామ్
సస్యశ్యామలాం మాతరం వందే మాతరమ్
శుభ్రజ్యోత్స్నా పులకితయామినీమ్
పుల్లకుసుమితద్రుమదలశోభినీమ్
సుహాసినీం సుమధురభాషిణీమ్
సుఖదాం వరదాం మాతరం వందే మాతరమ్.

పఠత సంస్కృతమ్

- శ్రీ మంజునాథ శర్మ

పఠత సంస్కృతం, వదత సంస్కృతమ్
లసతు సంస్కృతం చిరం గృహే గృహే చ పునరపి

॥ పఠత ॥

జ్ఞానవైభవం వేదవాఙ్మయమ్
లసతి భవభయాపహారి యత్ర మునిభిరార్జితమ్
కీర్తిరార్జితా యస్య ప్రణయనాత్
వ్యాస-భాస-కాలిదాస- బాణముఖ్యకవిభిః

॥ పఠత ॥

స్థానమూర్జితం యస్య మన్వతే
వాగ్విచిన్తకా హి వాక్షు యస్య వీక్ష్య మధురతామ్
యద్వినా జనా నైవ జానతే
భారతీయసంస్కృతిం సనాతనాభిధాం వరామ్

॥ పఠత ॥

జయతు సంస్కృతం సంస్కృతిస్తథా
సంస్కృతస్య సంస్కృతేశ్చ ప్రణయనాచ్చ మనుకులమ్
జయతు సంస్కృతం, జయతు మనుకులమ్
జయతు జయతు సంస్కృతం, జయతు జయతు మనుకులమ్

॥ పఠత ॥

రాష్ట్రీయగీతమ్

- రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్

జనగణమన అధినాయక జయ హే !
భారత భాగ్య విధాతా !
పంజాబ సింధు గుజరాత మరాఠా,
ద్రావిడ ఉత్తల వంగా !
వింధ్య హిమాచల యమునా గంగా,
ఉచ్చల జలధి తరంగా !
తవ శుభనామే జాగే !
తవ శుభ ఆశిష మాగే !
గాహే తవ జయ గాథా !
జనగణ మంగలదాయక జయహే
భారత భాగ్య విధాతా !
జయ హే! జయ హే ! జయ హే !
జయ జయ జయ జయ హే !

ప్రతిజ్ఞా

- పైడిమర్రి వేంకట సుబ్బారావు

భారతదేశః మమ మాతృభూమిః. భారతీయాః సర్వే మమ సహోదరాః.

అహం మమ దేశం ప్రీణామి. సుసంపన్నా, బహువిధా భారతీయసాంస్కృతికసంపత్
మమ గర్వకారణమ్. తస్యాః యోగ్యజనో భవతుం సర్వదా అహం పరిశ్రమం కరోమి.

మమ మాతాపితరౌ, ఉపాధ్యాయాన్, జ్యేష్ఠాన్ సర్వాన్ చ పూజయామి. సర్వైః సహ సగౌరవం
వ్యవహర్యామి.

మమ దేశస్య విషయే, ప్రజానాం చ విషయే సేవానిరతిం భజామి. జంతూనాం విషయే
దయాలుః భవామి ఇతి చ ప్రతిజ్ఞాం కరోమి.

సర్వేషాం శ్రేయోఽభివృద్ధయః ఏవ మమ ఆనందస్య కారణమ్.

ఉపాధ్యాయులకు సూచనలు

- * పాఠ్యపుస్తకంలో పిల్లలు సాధించాల్సిన సామర్థ్యాల జాబితా ఉంది. వాటిని పిల్లలు సాధించేలా చూడాలి.
 - * ప్రధానంగా మొదటిభాగంలోని మౌఖికసంభాషణలు (సంసిద్ధతా పాఠాలు) తరచుగా చేయించాలి. పిల్లలు తరగతిగదిలో సంస్కృతంలో మాట్లాడేలా ప్రోత్సహించాలి.
 - * పాఠం బోధించడం అంటే పాఠ్యాంశాన్ని బోధించడంతోపాటు, పాఠంలోని అభ్యాసాలు చేయించడం, సామర్థ్యాలను సాధించేలా చూడడం. ఇందుకోసం ప్రతిపాఠంలోనూ అభ్యాసాలు ఉన్నాయి. వీటిని విధిగా చేయించాలి.
 - * ప్రతి పాఠానికి ముందు ఉన్ముఖీకరణచిత్రం / సన్నివేశచిత్రం ఉంటుంది. దీనిగురించి పిల్లలచేత మాట్లాడించాలి. ఇందుకోసం ఇచ్చిన ప్రశ్నలతోపాటు ఆలోచింపజేసే అదనపు ప్రశ్నలు కూడా అడగాలి. తద్వారా పాఠంవైపు పిల్లలను ఉన్ముఖీకరణ చేయాలి. ఆ తర్వాత పాఠాన్ని బోధించాలి.
 - * వ్యక్తిగతంగా, ధారాళంగా పాఠాన్ని చదివేలా అభ్యాసం చేయించాలి. సరైన ఉచ్చారణతో ఉపాధ్యాయులు చదివి వినిపించాలి.
 - * శ్లోకాలు, గీతాల వంటి పాఠాలను పాఠాన్ని చెప్పడానికి ముందే ఉపాధ్యాయులు చదివి వినిపించాలి. పిల్లలచేత పలికించాలి. పాడించాలి.
 - * సంభాషణరూపంలోని పాఠాలను పిల్లలు జట్లలో కూర్చోని చదివి నాటకీకరణ చేసేలా చూడాలి.
 - * పాఠాల స్వభావాన్ని బట్టి వివిధ బోధనాభ్యసన వ్యూహాలను రూపొందించుకొని, వాటిని అమలుపరచాలి.
 - * వ్యాకరణాంశాలను ఉదాహరణల ద్వారా అవగాహన కల్పించాలి. సూత్రాలను పిల్లలు తమంతట తామే గ్రహించేలా చూడాలి.
 - * సంస్కృతభాషాబోధనకై కేటాయించిన సమయంలో మొదటిభాగం పాఠ్యబోధనకు లేదా అభ్యాసాలను గురించి వివరించడానికి ఉపయోగించాలి. మిగతా సమయం పిల్లలు వ్యక్తిగత కృత్యాలలో లేదా సామూహిక కృత్యాలలో పాల్గొంటూ అభ్యాసాలను చేసేలా చూడాలి. ఇదే సమయంలో పూర్తిగా వెనుకబడిన పిల్లలకు ఉపాధ్యాయులే దగ్గరుండి ప్రత్యక్షమౌతబోధనద్వారా అవసరమైన సహాయం అందించాలి.
 - * ఒక పాఠానికి ఉద్దేశించిన సామర్థ్యాలను కనీసం 80% మంది పిల్లలు సాధించిన తర్వాతే మరోపాఠం బోధించాలి. ఇందుకోసం మాసంలోని కాలాంశాలను విభజించుకొని ప్రణాళికాబద్ధంగా బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలు నిర్వహించాలి.
 - * సాధించాల్సిన సామర్థ్యాలకు అనుగుణంగా కృత్యాలను వ్యక్తిగతంగా లేదా జట్టుపరంగా నిర్వహించాలి.
- శృణ్వంతు - విచింత్య వదంతు** లోని అభ్యాసాలను పూర్తితరగతికృత్యంగా నిర్వహించాలి.
- పఠంతు - అవగచ్ఛంతు - వ్యక్తీకర్షంతు** లోని అభ్యాసాలను వ్యక్తిగతంగా లేదా జట్టుకృత్యంగా నిర్వహించాలి.
- పదజాలాభివృద్ధిః - భాషాక్రీడాః** లోని అభ్యాసాలను జట్టుపరంగా నిర్వహించాలి. తరువాత వ్యక్తిగతంగా రాసేలా చూడాలి.
- స్వీయరచనా, సృజనాత్మకవ్యక్తీకరణం, పరియోజనాకార్యం, ప్రశంసలోని** అంశాల గురించి రాయడానికి పూర్తి తరగతిలో సూచనలు ఇవ్వాలి. చేయించాలి. పిల్లలు రాసిన తరువాత చర్చద్వారా సరిదిద్దాలి ఆ తరువాత సొంతంగా నోటు పుస్తకంలో రాయమనాలి.
- * స్వీయమూల్యాంకనంలోని అంశాలను పిల్లలే స్వయంగా గుర్తించేలా చూడాలి.
 - * పాఠాన్ని బోధించేటప్పుడు కింది సోపానాలను పాటించాలి,
 - I. ఉపోద్ఘాతం - పలకరింపు, ఉన్ముఖీకరణ, శీర్షికాప్రకటన, నేపథ్యం.
 - II. పాఠ్యాంశబోధన/సామర్థ్యాలపై అవగాహన - చిత్రాల గురించి మాట్లాడించడం, ఉపాధ్యాయుని ఆదర్శపఠనం, పిల్లలతో భాష్యాపఠనం, పిల్లలతో అర్థసంగ్రహణం, పాఠ్యాంశవిషయంపై చర్చ, అవగాహన.

III. అవగాహన, పరిశీలన - ఆ రోజు బోధించిన అంశాలపై పిల్లల అవగాహనను పరిశీలించడం.

IV. ఇంటిపని - (ప్రాజెక్టుపనులు, ప్రశంస ఆ రోజు బోధించిన అంశాలపై ఇంటిపని)

* ప్రతిపాఠాన్ని ఆ పాఠం ద్వారా సాధించాల్సిన సామర్థ్యాల సాధనకు ప్రణాళికను రూపొందించుకోవాలి. సంస్కృతంలో పాఠ్యప్రణాళికను కింది విధంగా రూపొందించుకోవాలి.

1. పాఠం పేరు -
2. పాఠం బోధించడానికి అవసరమైన కాలాంశాలు -
3. సాధించాల్సిన సామర్థ్యాలు -
4. కాలాంశముల వారీగా విభజన -

కాలాంశ సంఖ్య	బోధనాంశం	బోధించేవ్యూహం	సామగ్రి/ వనరులు	పిల్లలకు కల్పించాల్సిన అభ్యాసాలు. ఇంటిపని.

5. పాఠ్యబోధనకు అవసరమైన అదనపు సమాచారసేకరణ. (ఉపాధ్యాయుని తయారీ)

6. పాఠం బోధించిన అనంతరం ఉపాధ్యాయుని ప్రతిస్పందనలు. (అనుభవాలు, అనుభూతులు)

- * పిల్లలు ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ గైడ్లు, స్టడీమెటీరియల్ వంటి వాటిలో చూసి రాయకూడదు. సొంతంగా రాయాలి. ఇలా రాసిన వాటిని ఉపాధ్యాయుడు సరిదిద్దాలి.
- * నిరంతరసమగ్రమూల్యాంకనంలో భాగంగా పిల్లల ప్రగతిని ఎప్పటికప్పుడు సామర్థ్యాలవారీగా నమోదుచేయాలి.
- * నిరంతరసమగ్రమూల్యాంకనంలో భాగంగా జులై, ఆగష్టు, నవంబర్, ఫిబ్రవరి మాసాల్లో నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనంలో పిల్లల భాగస్వామ్య పరిశీలన(10మా), రాసిన అంశాలు(10మా), ప్రాజెక్టుపనులు (10మా), లఘుపరీక్ష (20మా) ద్వారా పిల్లల ప్రగతిని అంచనావేసి నమోదు చేయవలసి ఉంటుంది.
- * సెప్టెంబర్/అక్టోబర్, డిసెంబర్/జనవరి, ఏప్రిల్ మాసాల్లో నిర్వహించే సంగ్రహణాత్మకమూల్యాంకనం కోసం ఉపాధ్యాయులే సామర్థ్యాల ఆధారంగా 40 మార్కులకు ప్రశ్నపత్రాలు తయారుచేసుకొని పరీక్షించాలి. 10మార్కులకు మౌఖికపరీక్ష నిర్వహించాలి.
- * శ్లోకాలను పిల్లల చేత కంఠస్థం చేయించాలి.
- * ఏ పాఠాన్ని / అంశాన్ని బోధిస్తున్నానైతిక, మానవీయ మూల్యాలు, సంస్కృతి, జాతీయత, సమానత్వం, శాస్త్రీయదృక్పథం, పర్యావరణం, ప్రత్యేకావసరాలుగల పిల్లల పట్ల సహానుభూతి, కళలు, తదితరాంశాల గురించి సందర్భానుసారంగా చర్చింపజేయాలి. పిల్లలకు చెప్పాలి. వారిలో పరివర్తనకోసం ప్రయత్నించాలి.
- * నిత్యజీవితంలో వినియోగించే అనేకవస్తువులు, వృత్తులు, హోదాలు, అధికారులు, అవసరాలు, మొదలైన అంశాలకు సంబంధించిన పదాలను సంస్కృతంలో సందర్భానుసారంగా పిల్లలకు బోధించాలి. ఆయా పదాలు - సంబంధిత వస్తువులు, చిత్రాలతో పాఠశాల ఉత్సవకార్యక్రమాల్లో పిల్లలచే ఒక సంస్కృతభాషా ప్రదర్శనశాల ఏర్పాటుచేయించాలి. సంస్కృతశ్లోకాలు వాటి భావాలు వివరించడం, వచనభాగాలను భావస్ఫూర్తంగా చదవడం, ఇచ్చిన సూచనల మేరకు ప్రతిస్పందించడం - మొదలైన అంశాల్లో పోటీలు నిర్వహించి, పిల్లల్లో సంస్కృతభాషాభిరుచి కలిగేలా ప్రోత్సహించాలి.
- * తరగతిగది, పాఠశాల ఆవరణ మొదలైన వాటిల్లో సరళమైన సంస్కృతసూక్తులను, హితోక్తులను రాసి ప్రదర్శించాలి.
- * తరగతిగదిలోనేకాక బాహ్యవాతావరణంలోనూ పిల్లలు చిన్న చిన్న పదాలతో సంస్కృతభాషలో మాట్లాడే విధంగా ప్రోత్సహించాలి.

పార్వపుస్తకరూపకర్తారః

శ్రీమతీ కె.ఆర్.టి.ఎల్. జ్యోతిర్మయి

ఉపన్యాసికా, రాజ్యవిద్యాపరిశోధనశిక్షణసంస్థా,
హైదరాబాద్.

శ్రీ కొంపల్లి శివకుమారః

సహాధ్యాపకః,
జి.ప.ఉ.పాఠశాల, పల్లపల్లి, కరీంనగర్ జిల్లా.

శ్రీమతీ పి. మాధవీ

సహాధ్యాపికా,
బ్రిలియంట్ గ్రామర్ హైస్కూల్, డిల్ సుఖ్ నగర్,
హైదరాబాద్.

శ్రీ భువనగిరి వేంకట లక్ష్మీనారాయణః

రీసర్చ్ ఆఫీసర్,
శ్రీ వేంకటేశ్వరవేదవిశ్వవిద్యాలయః, తిరుపతి,
చిత్తూరు జిల్లా.

శ్రీ తుర్లపాటి శివరామకృష్ణః

సంస్కృతాధ్యాపకః,
డిప్టీ పబ్లిక్ స్కూల్, నాచారం, హైదరాబాద్.

శ్రీ కె. రంగరాజు

సహాధ్యాపకః,
జి.ప.ఉ.పాఠశాల, రంగాపూర్, రంగారెడ్డి జిల్లా.

డా॥ వి. సుబ్రహ్మణ్యమ్

ఉపసంచాలకః,
సంస్కృతఅకాడమీ,
హైదరాబాద్.

డా॥ మరుధూరి నరసింహాచార్యః

సంస్కృత సహాధ్యాపకః
గాంధీజీనగరపాలకసంస్థా ఉన్నతపాఠశాల,
విజయవాడా, కృష్ణాజిల్లా.

డా॥ జె.కె. చంద్రశేఖరః

సంస్కృతోపన్యాసకః,
శ్రీ మాజేటి గురవయ్య జూనియర్ కళాశాల,
గుంటూరు జిల్లా.

శ్రీ మహీధర నాగేశ్వరరావు

టి.జి.టి. సంస్కృతమ్,
శ్రీ సత్యసాయి విద్యావిహార్, విశాఖపట్నం.

చిత్రకారాః

కె. బాబు

ప్రధానాధ్యాపకః, జి.ప.ఉ.పాఠశాల, వజ్రపల్లి, నిజామాబాద్ జిల్లా.

సి.వెంకటరమణ

ప్రాథమికపాఠశాల, వీరానాయక్ తండా, నల్గొండ జిల్లా.

టి.వి.మోహన్ రాజ్

చిత్రలేఖనాధ్యాపకః, సాంఘికసంక్షేమగురుకులపాఠశాల, వెలిగొండ, ప్రకాశం జిల్లా.

వి. వెంకటేశ్వర్లు

అధ్యాపకః, ప్రాథమికపాఠశాల, సోమవరం, నల్గొండ జిల్లా.

ఎ.గౌతమ్

చిత్రలేఖకః, కురుపాం, విజయనగరం జిల్లా.

కె.రాఘవాచారి

చిత్రలేఖనాధ్యాపకః, జి.ప.ఉ.పాఠశాల, నకిరేకల్, నల్గొండ జిల్లా.

కస్తూరి ప్రభాకర్

చిత్రలేఖనాధ్యాపకః, జి.ప.ఉ.పాఠశాల, పిల్లలమర్రి, నల్గొండ జిల్లా.

రామ్ కిషన్

చిత్రలేఖనాధ్యాపకః, జి.ప.ఉ.పాఠశాల, దుద్దెడ, మెదక్ జిల్లా.

బీర శ్రీనివాస్

ప్రాథమికాధ్యాపకః, మం.ప్రా.పాఠశాల, వేలూరు, ఖమ్మం జిల్లా.

అచ్చయ్య

చిత్రలేఖనాధ్యాపకః, సాంఘికసంక్షేమగురుకులపాఠశాల, కర్నూలు జిల్లా.

ఉట్టంకకః : ఆర్. మధుసూధనరావు డి.టి.పి ఆపరేటర్

డిజైనింగ్: కుర్రా సురేష్ బాబు ఎం.ఎ., ఎంఫిల్(జర్నలిజం), బిటెక్., హైదరాబాద్.

విషయసూచీ

క్ర.సం.	పాఠస్య నామ	ప్రక్రియా	మాస:	పుష్టసంఖ్య
ప్రథమభాగం	* సంసిద్ధతాపాఠాః		జూన్, జులై	2-8
	1. విమానయానం రచయామ	గీతమ్	జులై	9-16
	2. మమ దినచర్యా	దినచర్యా	ఆగష్టు	17-24
	3. మానవసేవైవ మాధవసేవా	కథా	ఆగష్టు	25-31
	* చతురః గణేశః	(కథా)		32
ద్వితీయభాగం	4. పర్వతస్య చింతనమ్	కాల్పనికకథా	సెప్టెంబర్	33-40
	5. మూషకస్య చతురతా	సుభాషితక్లోకాః	సెప్టెంబర్	41-48
	6. ఏకాకీ చంద్రః	గీతమ్	అక్టోబర్	49-57
	* న్యాయనిష్ఠః శ్రీరామః	(కథా)		58
తృతీయభాగం	7. నివేదనమ్	ఆత్మకథా	నవంబర్	59-66
	8. ప్రజ్ఞాచక్షుః	కథా	నవంబర్	67-74
	9. వేములవాడా క్షేత్రమ్	యాత్రారచనా	డిసెంబర్	75-83
	* తృప్తః చాణక్యః	(కథా)		84
చతుర్థభాగం	10. మాతులగృహమ్	కథా	జనవరి	85-90
	11. మితవ్యయః	సంభాషణమ్	ఫిబ్రవరి	91-98
	12. అవివేకస్య ఫలమ్	కథా	ఫిబ్రవరి	99-105
	* రాజా వేనః	(కథా)		106
పునశ్చరణమ్			మార్చి, ఏప్రిల్	
అనుబంధం	శబ్దాః			107-109
	ధాతవః			110-112
	సంస్కృతవర్ణాః			113
	మాత్రాణాం లేఖనాభ్యాసః			114
	పదకోశః			115-117
	క్రియాపదకోశః			118

‘*’ ఇత్యనేన చిహ్నేన చిహ్నితాః అంశాః మూల్యాంకనాయ న ఉపయోక్తవ్యాః.

ఈ పాఠ్యపుస్తకం ద్వారా పిల్లలు సాధించాల్సిన సామర్థ్యాలు

I. శృణ్వంతు - విచింత్య వదంతు.

- సుభాషితశ్లోకాలు, గీతాలు, కథలు, సంభాషణలు మొదలైన వాటిని విని భావాన్ని మాతృభాషలో చెప్పగలగాలి.
- చిన్న చిన్న సంస్కృతసూచనలను విని, ప్రతిస్పందించగలగాలి. ఆచరించగలగాలి.
- సరళవాక్యాలను విని అర్థం చేసుకోవడం, వాటిని ప్రయోగించడం చేయగలగాలి.
- ఇతరుల స్వరంలోని భేదాలు, హెచ్చుతగ్గులు గుర్తించి, తదనుగుణంగా భావాన్ని గ్రహించాలి.
- సంస్కృతంలోని విశిష్టధ్వనులను (విసర్గ / ఋ-రేఫ / అనునాసిక - అనుస్వార / మహాప్రాణ / త్ర్య, క్ష్య, స్త్రీ మొదలైన సంయుక్తాక్షరాల ధ్వనులు) విని గుర్తించగలగాలి.
- అడిగిన ప్రశ్నలను అర్థంచేసుకొని మాతృభాషలో సమగ్రసమాధానాలు కూడా చెప్పగలగాలి.
- తమ సందేహాలను సూక్ష్మప్రశ్నలరూపంలో సంస్కృతంలో అడగగలగాలి.
- పాఠ్యాంశచిత్రాల గురించి, పాత్రల స్వభావాల గురించి సొంతమాటల్లో చెప్పగలగాలి.

II. పఠంతు అవగచ్ఛంతు - వ్యక్తీకర్షంతు.

- శ్లోకాలు, కథలు, సంభాషణలు ధారళంగా, దోషరహితంగా, భావస్ఫూర్తంగా చదవగలగాలి.
- చదివిన అంశాలలోని భావాన్ని అర్థంచేసుకొని మాతృభాషలో చెప్పగలగాలి.
- చదివిన అంశంలోని తప్పిపులను గుర్తించగలగాలి.
- చదివిన అంశం ఆధారంగా ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయగలగాలి.

III. స్వీయరచనా

- తెలిసిన, చూసిన, విన్న అంశాలను గురించి సంస్కృతంలో ఐదు లేక ఆరు వాక్యాలు రాయగలగాలి.
- పాఠంయొక్క సారాంశాన్ని సొంతమాటల్లో రాయగలగాలి.
- పాత్రల స్వభావాల గురించి, సంఘటనల గురించి సొంతమాటల్లో రాయగలగాలి.
- 'తాను ఆ స్థానంలో ఉంటే' అన్న శీర్షికతో ఊహించి రాయగలగాలి.
- తన యొక్క స్వీయఅనుభవాలను సొంతమాటల్లో రాయగలగాలి.

IV. పదజాలాభివృద్ధి - భాషాక్రీడా:

- సందర్భోచితంగా చదివిన, విన్న అంశాలకు చెందిన పదాల అర్థాలను గ్రహించగలగాలి.
- పదాలకు అర్థాలను, సమానార్థక పదాలను, నానార్థాలను గ్రహించి వాక్యరూపంలో రాయగలగాలి.
- విశేషణ, విశేష్యపదాల యొక్క లక్షణాలను గ్రహించి వాక్యంలో ప్రయోగించగలగాలి.
- నిత్యజీవితంలో ఉపయోగించే వస్తువుల పేర్లను సంస్కృతంలో తెలుసుకొని రాయగలగాలి.

V. సర్జనాత్మకవ్యక్తీకరణమ్

- గీతాలను, శ్లోకాలను అభినయపూర్వకంగా, భావయుక్తంగా చెప్పగలగాలి. ఏకపాత్రాభినయం వంటివి చేయగలగాలి.
- సందర్భానుగుణంగా చిత్రాలను వేసి వాటిగురించి చెప్పగలగాలి, రాయగలగాలి.
- పాఠ్యాంశసారాన్ని మరోప్రక్రియలోకి (మాతృభాషలో) మార్చి రాయగలగాలి.
- స్వీయపరిచయం, సూక్తులు, లేఖ మొదలైనవి రాయగలగాలి.

VI. ప్రశంసా

- ఇతరభాషలపట్ల, వ్యక్తులపట్ల, సమాజంలోని ప్రతి ఒక్కరిపట్ల సద్భావనను పెంపొందించుకోగలగాలి. వారిని ప్రశంసించగలగాలి.

VII. భాషాంశా:

- కాలవాచక క్రియాపదాలను గుర్తించగలగడం - ప్రయోగించగలగడం.
- తన్య, కన్య, ఏతన్య మొదలైన పదాలను ప్రయోగించగలగాలి.
- 'కిం' శబ్దరూప ప్రయోగంద్వారా ప్రశ్నలను నిర్మించగలగాలి.
- విభక్తుల పరిజ్ఞానం మరియు ప్రయోగసామర్థ్యం పెంపొందాలి.
- సర్వనామ పదాలను మూడు లింగాలలో ఉపయోగించగలగాలి.
- కర్త, కర్మ, క్రియా పదాలను గుర్తించగలగాలి.

ప్రార్థనా

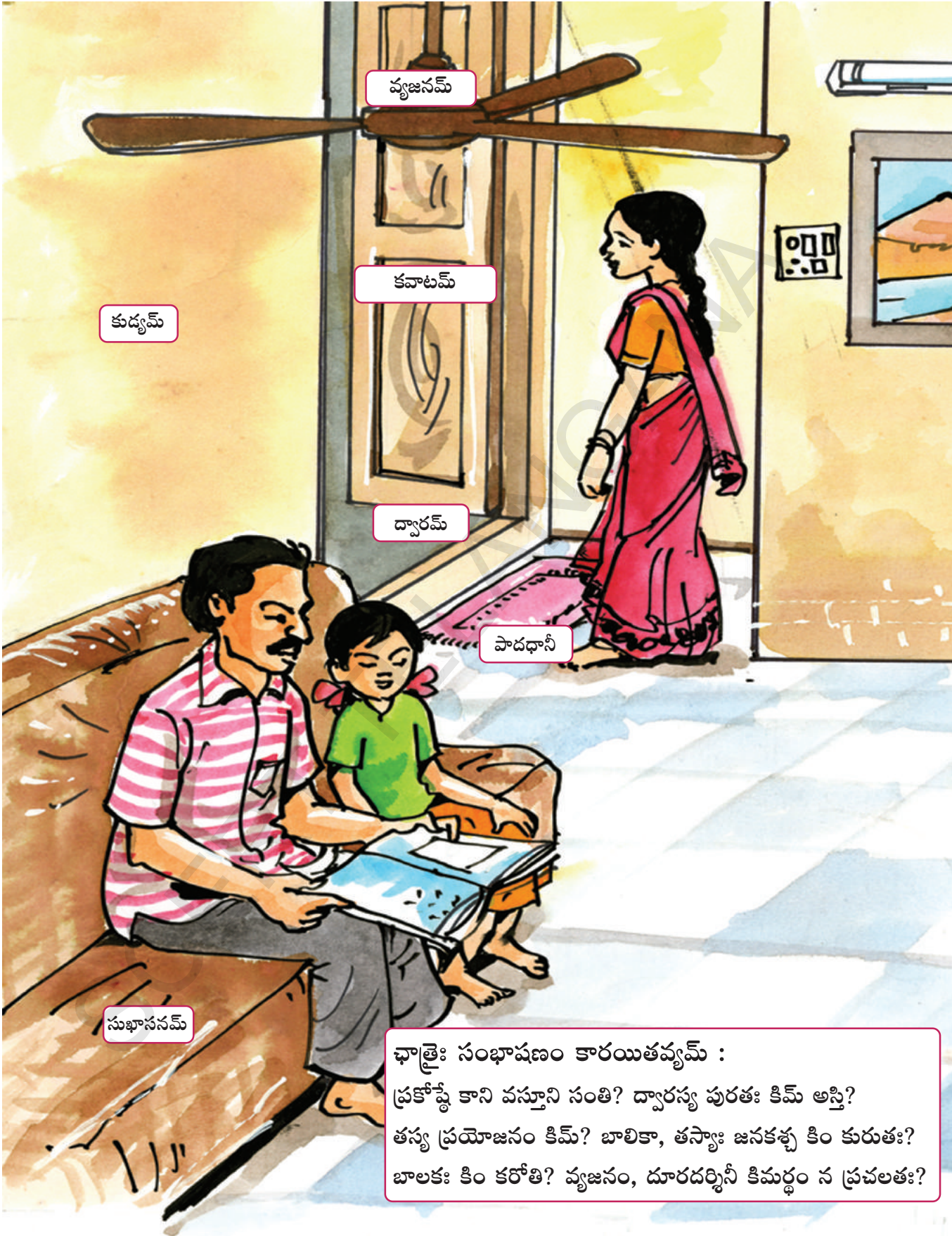
జ్ఞానానందమయం దేవం నిర్మలస్ఫటికాకృతిమ్ ।
ఆధారం సర్వవిద్యానాం హయగ్రీవముపాస్మహే ॥

శారదా శారదాంభోజవదనా వదనాంబుజే ।
సర్వదా సర్వదాఽస్మాకం సన్నిధిః సన్నిధిం క్రియాత్ ॥

గురురాదిరనాదిశ్చ గురుః పరమదైవతమ్ ।
గురోః పరతరం నాస్తి తస్మై శ్రీగురవే నమః ॥

దివ్యాం భవ్యాం సుబోధాం చ శుద్ధామ్ అర్థప్రదాయినీమ్ ।
జననీం బహుభాషాణాం వందే గీర్వాణభారతీమ్ ॥

వ్యజనమ్

కవాటమ్

కుడ్యమ్

ద్వారమ్

పాదధానీ

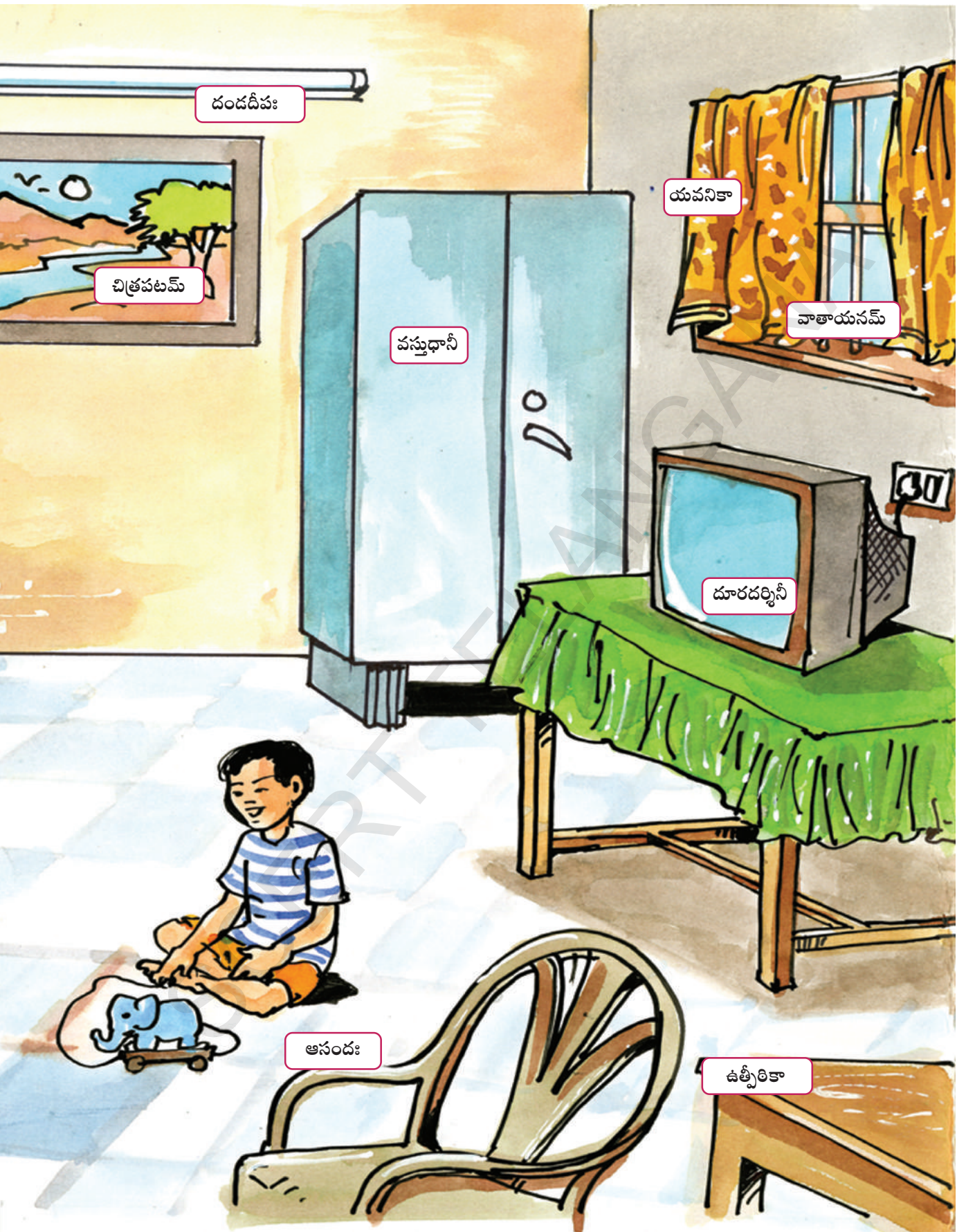
సుఖాసనమ్

ఛాత్రైః సంభాషణం కారయితవ్యమ్ :

ప్రకోష్ఠే కాని వస్తూని సంతి? ద్వారస్య పురతః కిమ్ అస్తి?

తస్య ప్రయోజనం కిమ్? బాలికా, తస్యాః జనకశ్చ కిం కురుతః?

బాలకః కిం కరోతి? వ్యజనం, దూరదర్శినీ కిమర్థం న ప్రచలతః?

ప్రథమభాగః
సంసిద్ధతాపారాః

సంభాషణాభ్యాసః - 1 (షష్ఠీవిభక్తిః)

శిక్షకః	-	రామః దశరథస్య పుత్రః. రామః కస్య పుత్రః?
ఛాత్రాః	-	రామః దశరథస్య పుత్రః.
శిక్షకః	-	లవః సీతాయాః పుత్రః. లవః కస్యాః పుత్రః?
ఛాత్రాః	-	లవః సీతాయాః పుత్రః.
శిక్షకః	-	భవాన్ కస్య పుత్రః?
మధుకరః	-	అహం విశ్వనాథస్య పుత్రః.
శిక్షకః	-	భవాన్ కస్యాః పుత్రః?
మధుకరః	-	అహం రమాయాః పుత్రః.
శిక్షకః	-	భవతీ కస్య పుత్రీ?
ధరణీ	-	అహం యుగంధరస్య పుత్రీ.
శిక్షకః	-	భవతీ కస్యాః పుత్రీ?
ధరణీ	-	అహం కల్యాణ్యాః పుత్రీ.

1. గీతమ్

భర భర జలధర

భర భర జలధర వర్ష హి సర సర
కుంభపరిమితం జలం రే
ర్ఘుర ర్ఘుర నిర్ఘర సర భర పురతః
కుంభపరిమితం జలం రే

॥ భర భర జలధర ॥

పత పత ధూం పత జలప్రపాత పత
దేహి పురస్కర పూరయ త్వర త్వర
కుంభపరిమితం జలం రే
కుంభపరిమితం జలం రే

॥ భర భర జలధర ॥

సంభాషణాభ్యాసం - 2

- రమేశం: - నమస్తే. సుప్రభాతం. కుశలం వా?
- కృష్ణం: - ఆమ్. కుశలమ్. భవాన్ కుశలీ వా?
- రమేశం: - ఆమ్. ఏష: క:
- కృష్ణం: - ఏష: మమ స్నేహితః. ఏతస్య నామ శ్రీశం.
- శ్రీశం: - నమస్తే. భవతః నామ కిమ్?
- రమేశం: - మమ నామ రమేశం. కృష్ణ! ఏష: మమ సహోదరః. ఏతస్య నామ ప్రకాశం.
- కృష్ణం: - మిత్ర! కిం తత్ పుస్తకమ్?
- రమేశం: - ఏతత్ కథాపుస్తకమ్.
- శ్రీశం: - రమేశవర్య! ఏతస్య లేఖకః క:
- రమేశం: - ఏతస్య లేఖకః కృష్ణశర్మ. కృష్ణ! మమ విలంబః జాతః. అహం గచ్ఛామి.
- శ్రీశం: - పునః మిలామః.
- కృష్ణం, శ్రీశం: - అస్తు. పునః మిలామః.

2. గీతమ్

కందుకేన ఫేలనమ్

కందుకేన ఫేలనం
సర్వబాలరంజకమ్ ।
పాద-జాను-హస్త-నేత్ర
కౌశలస్య వర్ధనమ్ ॥

కృష్ణగోపదారకాః
నదీతటే పురా యథా ।
ఫేలనేన మిత్రతాం
లభామహే వయం తథా ॥

కేశవేన కాలియో
మర్దితస్తథానయమ్ ।
కలహకాలియం వయమ్
మర్దయేమ క్రీడయా ॥

సంభాషణాభ్యాసః - 3 (అస్తి - నాస్తి.)

- శిక్షకః - అత్ర కృష్ణఫలకమ్ అస్తి. సంగణకం నాస్తి. లేఖనీ అస్తి. చపకః నాస్తి.
 శిక్షకః - శివరామ! పాఠ్యపుస్తకమ్ అస్తి వా?
 శివరామః - అస్తి మహోదయ.
 శిక్షకః - లలితే! వర్ణలేఖనీ అస్తి వా?
 లలితా - నాస్తి మహోదయ.
 శిక్షకః - అత్ర కిం కిమ్ అస్తి? వదతు.

3. గీతమ్

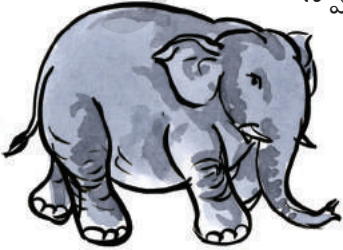
బాలశునక

బాలశునక! బాలశునక! కిం కరోషి రే?
 బాలశునక కిం కరోషి? చోర ఆగతే
 భౌ భౌ భౌ భషామి చోర ఆగతే
 తస్య పాదం గృహ్ణామి చోర ఆగతే ॥

మార్జాల! మార్జాల! కిం కరోషి రే?
 మూషకస్య దర్శనే కిం కరోషి రే?
 తూష్టిం స్థాస్యామి తస్య ఆగమనే
 మూషకం ఖాదామి మ్యూవ్ మ్యూవ్ మ్యూవ్ ॥

శుకరాజ! శుకరాజ! కిం కరోషి రే?
 అతిథీనామ్ ఆగమనే కిం కరోషి రే?
 హరే రామ హరే రామ ఇతి వదామి భోః!
 స్వాగతం దాస్యామి తేషాం కృతే ॥

గజరాజ! గజరాజ! కిం కరోషి రే?
 సింహశిశోరాగమనే కిం కరోషి రే?
 ధావామి ధావామి శీఘ్రం ప్రభో
 ధావిత్వా ఆత్మానం రక్షయామి భోః!

సంభాషణాభ్యాసః - 4 (అత్ర, తత్ర, కుత్ర ఇత్యాది.)

- ప్రవీణః - మోహన! పుస్తకమ్ అత్ర అస్తి. ద్వారం తత్ర అస్తి. ఉత్పీరికా కుత్ర అస్తి?
- మోహనః - ఉత్పీరికా అత్ర అస్తి. వ్యజనం కుత్ర అస్తి?
- ప్రవీణః - వ్యజనం తత్ర అస్తి. వృక్షః కుత్ర అస్తి?
- మోహనః - వృక్షః తత్ర అస్తి. లేఖనీ కుత్ర అస్తి?
- ప్రవీణః - లేఖనీ అత్ర అస్తి. బస్యానం కుత్ర అస్తి?
- మోహనః - బస్యానమ్ అన్యత్ర అస్తి. వాయుః కుత్ర అస్తి?
- ప్రవీణః - వాయుః సర్వత్ర అస్తి.

సంభాషణాభ్యాసః - 5 (వాసరాః)

- శిక్షకః - అద్య సోమవాసరః. శ్వః మంగలవాసరః.
హ్యః రవివాసరః. కదా సోమవాసరః ?
- ఛాత్రాః - అద్య సోమవాసరః.
- శిక్షకః - కదా మంగలవాసరః ?
- ఛాత్రాః - శ్వః మంగలవాసరః.
- శిక్షకః - కదా రవివాసరః ?
- ఛాత్రాః - హ్యః రవివాసరః.
- శిక్షకః - పరశ్వః బుధవాసరః. పరహ్యః శనివాసరః. కదా బుధవాసరః ?
- ఛాత్రాః - పరశ్వః బుధవాసరః.
- శిక్షకః - కదా శనివాసరః ?
- ఛాత్రాః - పరహ్యః శనివాసరః.

కథాం రచయేమ

- ★ చిత్రం పశ్యంతు.
- ★ చిత్రే స్థితాని చిత్రాణి కేషాం పాఠ్యాంశానాం సంబద్ధాని ఇతి జ్ఞాత్వా వదంతు.
- ★ చిత్రమ్ ఆధారీకృత్య ఏకాం కథాం రచయంతు.
- ★ కథారచనాయై ప్రత్యేకమపి ఛాత్రః ఏకైకం వాక్యం వదేత్. ఏకేన ఉక్తం వాక్యమ్ అన్యేన స వక్తవ్యమ్.

ప్రథమ: పాఠ:

1. విమానయానం రచయీమ

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

- చిత్రే కిం దృశ్యతే?
- చిత్రే బాలాః కిం కిం కుర్వంతి?
- ఆకాశాత్ కిం పతతి?

ఛాత్రేభ్యః సూచనాః

- పాఠం పఠంతు. కఠినపదానాం వాక్యానాం చ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- కఠినపదానామ్ అర్థాన్ అధికృత్య మిత్రైః సాకం చర్చాం కుర్వంతు.
- పాఠ్యపుస్తకస్య అన్తే దత్తం పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య వదంతు.

రాఘవ! మాధవ! సీతే! లలితే!

విమానయానం రచయామ |

సీతే గగనే విపులే విమలే

వాయువిహారం కరవామ ||

.. రాఘవ! మాధవ! సీతే! లలితే!

ఉన్నతవృక్షం తుంగం భవనం

క్రాంత్యాఽకాశం ఖలు యామ |

కృత్వా హిమవంతం సోపానం

చంద్రలోకం ప్రవిశామ ||

.. రాఘవ! మాధవ! సీతే! లలితే!

శుక్రశ్చంద్రః సూర్యో గురురితి
గ్రహాన్ సర్వాన్ గణయామ |
వివిధాః సుందరతారాశ్చిత్వా
మౌక్తికహారం రచయామ ||

.. రాఘవ! మాధవ! సీతే! లలితే!

అంబుదమాలామ్ అంబరభూషామ్
ఆదాయైవ హి ప్రతియామ |
దుఃఖిత-పీడిత-కృషకజనానాం
గణేషు హర్షం జనయామ ||

.. రాఘవ! మాధవ! సీతే! లలితే!

డా. విశ్వానరః

గీతభావం

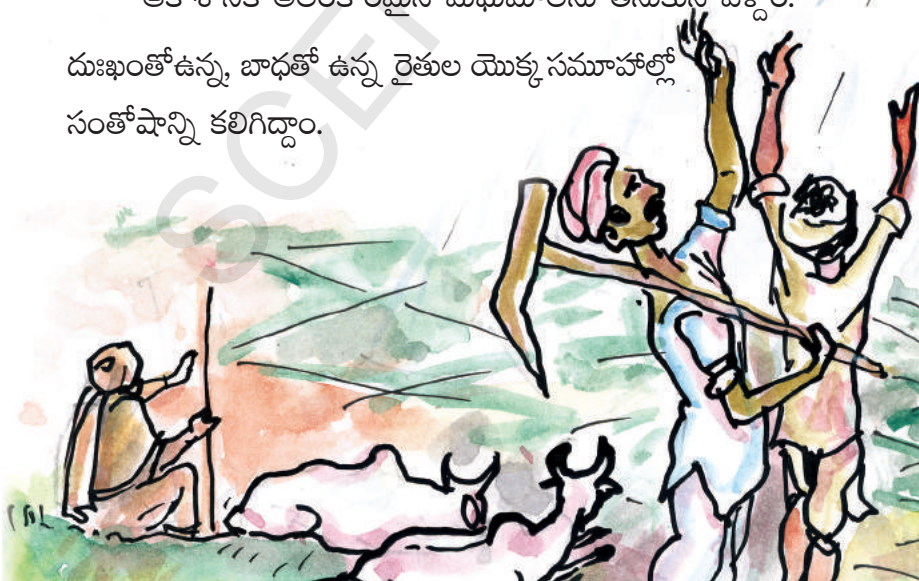
రాఘవ! మాధవ! సీతా! లలితా! విమానాన్ని నిర్మిద్దాం. విశాలమైన
నిర్మలమైన నీలాకాశంలో వాయువిహారం చేద్దాం.

ఎత్తైన వృక్షాలను, భవనాలను దాటి ఆకాశంలోకి వెళ్దాం. హిమాలయ
పర్వతాన్ని మెట్లుగా చేసుకొని చంద్రునికానికి వెళ్దాం.

శుక్రుడు, చంద్రుడు, సూర్యుడు, గురువు అన్ని గ్రహాలను
లెక్కిద్దాం. రకరకాలుగా మెరిసే నక్షత్రాలను తీసుకొని
ముత్యాలహారాన్ని కూర్చుదాం.

ఆకాశానికి అలంకారమైన మేఘమాలను తీసుకునే వెళ్దాం.

దుఃఖంతో ఉన్న, బాధతో ఉన్న రైతుల యొక్క సమూహాల్లో
సంతోషాన్ని కలిగిద్దాం.

ఏతాని కుర్వంతు

I శృణ్వంతు-విచింత్య వదంతు

1. గీతం శృణ్వంతు. రాగయుక్తం గాయంతు.
2. విమానయానం భవాన్ కుత్ర దృష్టవాన్? తత్ కథం వర్తతే?
3. పాఠ్యాంశే కే కే విషయాః సంతి?
4. ఏషః పాఠ్యాంశః కాన్ ఉద్దిశ్య లిఖితః?

II పఠంతు-అవగచ్ఛంతు-వ్యక్తీకుర్వంతు

- అ. గీతే 'మ' కారాంత పదాని చిత్వా రేఖాంకితాని కుర్వంతు.
- ఆ. అథః దత్తానాం వాక్యానాం సమానార్థకవాక్యాని పాఠే అన్విష్య లిఖంతు.

ఉదా: చంద్రలోకానికి వెళ్దాం
చంద్రిరలోకం ప్రవిశామ.

- 1) విమానాన్ని తయారుచేద్దాం.

- 2) హిమాలయాన్ని మెట్లుగా చేసి

- 3) రైతులయొక్క సమూహాల్లో సంతోషాన్ని కలిగిద్దాం.

- 4) అన్ని గ్రహాలను లెక్క పెడదాం.

- 5) ముత్యాలహారాన్ని తయారుచేద్దాం.

- 6) వాయువిహారం చేద్దాం.

- 7) ఆకాశానికి అలంకారమైన మేఘమాలను తీసుకొద్దాం.

ఇ. అధః దత్తేషు గీతచరణేషు పదాని ఇతస్తతః సంతి. గీతం పఠిత్వా క్రమశః లిఖంతు.

భవనం తుంగం ఉన్నతవృక్షం

యామ ఖలు క్రాంత్యా ౨౨ కాశం

హిమవంతం కృత్వా సోపానం

ప్రవిశామ చంద్రిలోకం

అంబరభూషామ్ అంబుదమాలామ్

ప్రతియామ హి ఆదాయైవ

కృషకజనానాం పీడిత-దుఃఖిత

హర్షం గణేషు జనయామ

ఈ. పాఠం పఠిత్వా అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు.

- 1) కుత్ర వాయువిహారం కరవామ?
- 2) కిం కిం క్రాంత్యా ఆకాశం యామ?
- 3) కామ్ ఆదాయైవ ప్రతియామ?
- 4) కేషాం గణేషు హర్షం జనయామ?
- 5) అంబరభూషా కా?

III స్వీయరచనా

అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

- 1) ఆకాశే కే కే సన్తి? తే కథం వర్తంతే?
- 2) భవతః ఇష్టం యానం కిం? కిమర్థమ్?
- 3) విమానయానస్య, పక్షిణాం చ కః భేదః?
- 4) కృషకజనానాం దుఃఖం కిమర్థమ్?

IV పదజాలాభివృద్ధిః - భాషాక్రీడా:

అ) 'వా యు వి హా ర మ్' అస్మిన్ పదే స్థితాని అక్షరాణి ఉపయుజ్య నూతనపదాని లిఖంతు.

ఉదా: యువా

ఆ) 'వి మా న యా న మ్' అస్మిన్ పదే స్థితాని అక్షరాణి ఉపయుజ్య నూతనపదాని లిఖంతు.

....

ఇ. అధః దత్తేషు వాక్యేషు సమానార్థకపదాని చిత్వా లిఖంతు.

- 1) i) ఉత్తమచ్ఛాత్రః గురూణాం హృదయేషు హర్షం జనయతి.
- ii) ఉత్తమపుత్రః మాతుః పితుః చ హృదయే ఆనందం జనయతి.
- iii) దేశభక్తః భరతమాతుః హృదయే సంతోషం జనయతి.

.....

- 2) i) గగనే విమానాని సంచరంతి.
- ii) ఆకాశే పక్షిణః విహరంతి.
- iii) ఖే మేఘాః విలసంతి.

.....

ఈ. మంజూషాతః సమానార్థకపదాని స్వీకృత్య రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

హిమాలయం	వారిదమాలాం	ఆకాశే	సమూహేషు
---------	------------	-------	---------

1. నీలేవాయువిహారం కరవామ.
2. సోపానం కృత్వా చందిరలోకం ప్రవిశామ.
3. కృష్ణక జనానాం హర్షం జనయామ.
4. అంబరభూషామ్

ఉ. అధః దత్తేషు పదేషు భిన్నం పదం చిత్వా లిఖంతు, కారణాని వదంతు.

1. ఆకాశమ్, గగనమ్, జలమ్, అంబరమ్ ()
2. తారాః, నక్షత్రమ్, గ్రహాః, తారకః ()
3. జలధరః, జలదః, గగనమ్, వారిదః ()
4. నీరమ్, సుధా, జలమ్, పయః ()

V సర్జనాత్మకవ్యక్తికరణమ్

వినీలమ్ ఆకాశం, నక్షత్రాణి, చంద్రాదిగ్రహాన్ చ చిత్రయంతు. తత్ చిత్రమ్ అధికృత్య వదంతు.

VI ప్రశంసా

ప్రాచీనకాలే అస్మాకం దేశే 'పుష్పకవిమానం' నామ ఏకం విమానయానమ్ ఆసీత్. తత్ అధికృత్య జానంతు. మిత్రాణి వదంతు.

VII భాషాంశాః

అ. అధః నిర్దిష్టపదాని పుంలింగే, స్త్రీలింగే, నపుంసకలింగే విభజంతు.

(రాఘవః, గగనమ్, సీతా, తారా, విమానమ్, వృక్షః, భవనమ్, మాలా, చంద్రః, కృషకః, లలితా, సోపానమ్)

పుంలింగః	స్త్రీలింగః	నపుంసకలింగః
ఉదా: రాఘవః		
.....		

ఆ. ఏతాని వాక్యాని పఠంతు.

1. కృషకః గ్రామం గచ్ఛతి.	కృషకాః గ్రామం గచ్ఛంతి
2. భక్తః దేవం నమతి.	భక్తాః దేవం నమంతి.
3. వృద్ధః జలం పిబతి.	వృద్ధాః జలం పిబంతి.
4. జనః దేవాలయం గచ్ఛతి.	జనాః దేవాలయం గచ్ఛంతి.
5. అర్చకః దేవం పూజయతి.	అర్చకాః దేవం పూజయంతి.
6. ధనికః ధనం వాంఛతి.	ధనికాః ధనం వాంఛంతి.
7. నిర్ధనః ఆనందేన జీవతి.	నిర్ధనాః ఆనందేన జీవంతి.
8. కలశః గృహే అస్తి.	కలశాః గృహే సంతి.

ఇ. ఉపరితనవాక్యేషు ఆగతాని నామవాచకపదాని ఉదాహరణానుసారం లిఖంతు.

ఏకవచనమ్	బహువచనమ్	ఏకవచనమ్	బహువచనమ్
కృషకః	కృషకాః	భక్తః	భక్తాః
వృద్ధః		జనః	
అర్చకః		కలశః	
ధనికః		నిర్ధనః	

ఈ) ఉపరితనవాక్యేషు ఆగతాని క్రియాపదాని ఉదాహరణానుసారం లిఖింతు.

ఏకవచనమ్	బహువచనమ్	ఏకవచనమ్	బహువచనమ్
ఉదా: గచ్చతి	గచ్చంతి	నమతి	నమంతి
.....			
.....			
.....			

ఉ) మేలనం కుర్వంతు

మేఘః	బిలం	కరోతి
మాతా	పాఠం	పశ్యతి
అధ్యాపకాః	జలం	దదాతి
మర్మటాః	పాకం	ప్రవిశతి
అధ్యాపికా	ఫలాని	ఖాదంతి
మూషకః	గృహకార్యం	పారయంతి

- ఉదా: 1. మాతా పాకం కరోతి.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.

పరియోజనాకార్యమ్

కాగడైః విమానానాం, నౌకానాం, పుష్పాణాం చ వివిధాకారైః రచనాం కుర్వంతు. క్లబ్బాయాం ప్రదర్శయంతు.

స్వీయమూల్యాంకనమ్

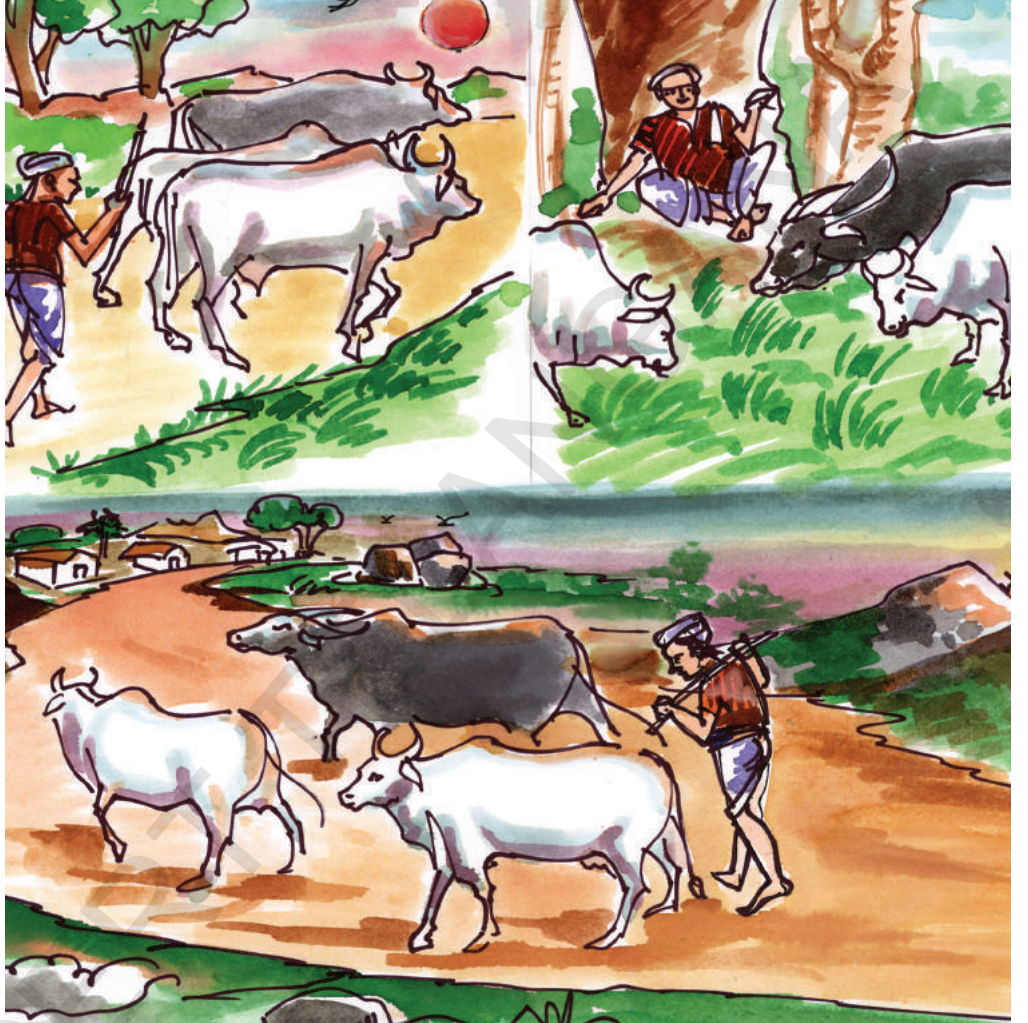
	ఆమ్	స
1. గీతం సాధినయం గాతుం శక్నోమి.		
2. గీతస్య సారాంశం స్వీయవాక్యైః వక్తుం శక్నోమి.		
3. గీతస్య సారాంశం స్వీయవాక్యైః లేఖితం శక్నోమి.		
4. కాగడైః విమానానాం, నౌకానాం, పుష్పాణాం చ వివిధాకారైః రచనాం కర్తుం శక్నోమి.		

ద్వితీయః పాఠః

2. మమ దినచర్యా

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

- ప్రథమచిత్రే కిం దృశ్యతే?
- ద్వితీయచిత్రే కిమ్ అస్తి?
- అనేన భవాన్ కిమ్ అవగతవాన్?

ఛాత్రేభ్యః సూచనాః

- పాఠం పఠంతు. కఠినపదానాం వాక్యానాం చ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- కఠినపదానామ్ అర్థాన్ అధికృత్య మిత్రైః సాకం చర్చాం కుర్వంతు.
- పాఠ్యపుస్తకస్య అన్తే దత్తం పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య వదంతు.

(అరవిందః ఏకస్మిన్ దినే ప్రాతః ఆరభ్య రాత్రౌ

శయనపర్యంతం కిం కిమ్ అకరోత్ ఇతి తస్య దినచర్యాపుస్తకే ఏవం లిఖితవాన్)

అద్య సోమవాసరః. ప్రాతః పంచవాదనే నిద్రాతః అహమ్ ఉత్థితవాన్. దంతధావనం కృత్వా పాఠ్యపుస్తకాని స్వీకృత్య గృహకార్యం సర్వం కృతం వా న వా ఇతి పునః అపశ్యమ్. హ్యః శిక్షకః సంస్కృతశ్లోకాన్ అపారయత్. తాన్ శ్లోకాన్ అపఠమ్. సార్థసప్తవాదనమ్ అభవత్. శీతజలేన

స్నానం కృత్వా దేవం నమస్కృతవాన్.

తదనంతరం మాత్రా దత్తమ్ ఉష్ణమ్ ఓదనం

ఖాదిత్వా సూత్రం భుజే నిధాయ

పాఠశాలాం ప్రస్థితవాన్ అహమ్.

మార్గే హిరణ్మయీ, సురేశః చ

మిలితవన్తే.

నవవాదనే విద్యాలయస్య

ఆరంభః భవతి. పఠన్తు వయం

పాదోననవవాదనే ఏవ

పాఠశాలాం గతవంతః.

ప్రార్థనాయామ్

అహమ్ ఏకం నీతిశ్లోకమ్

అవఠమ్. అనంతరం

మధ్యాహ్నపర్యంతం కక్ష్యాయాం

సంస్కృతమ్ అవఠమ్.

మధ్యాహ్నభోజనసమయే

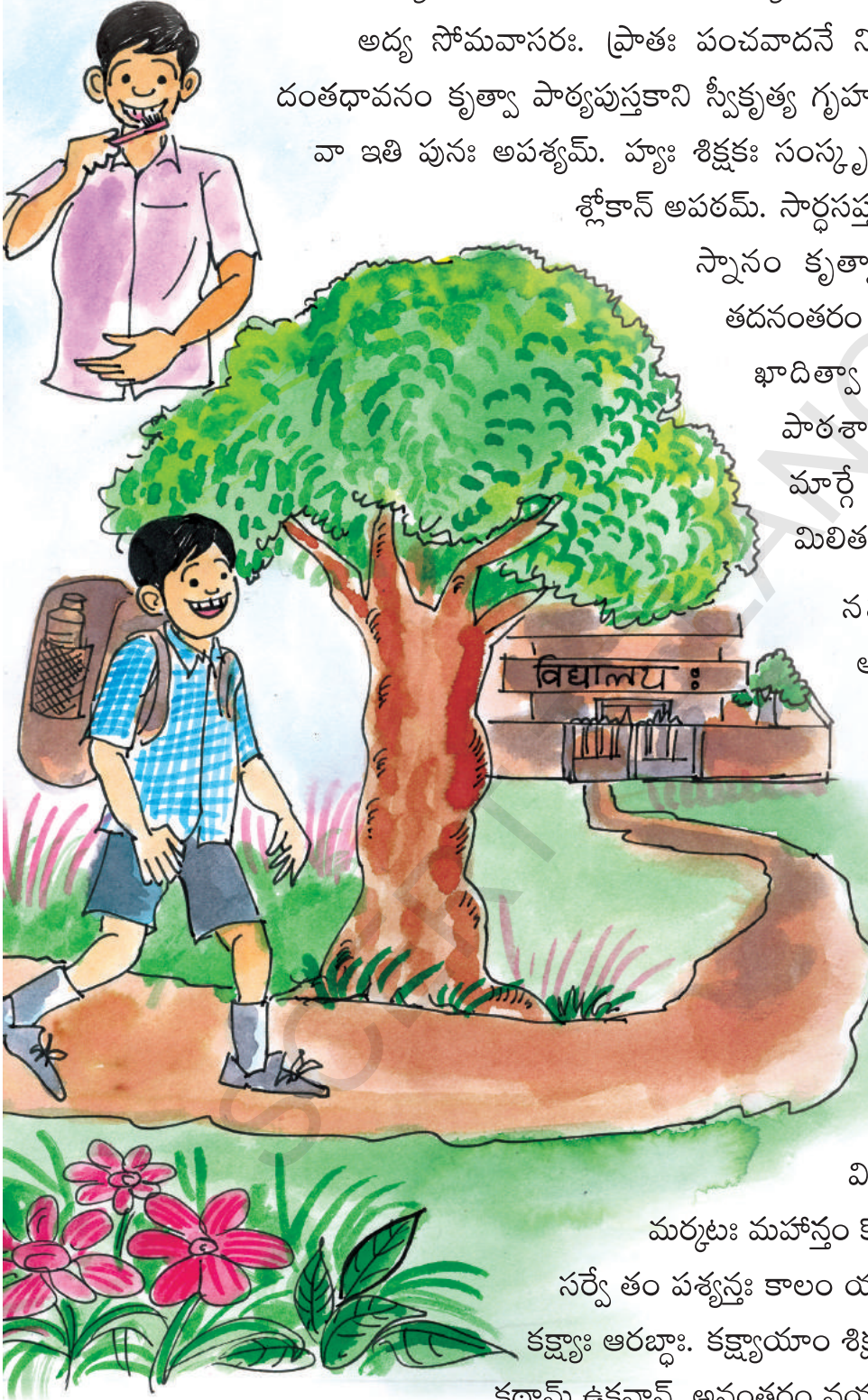
విద్యాలయస్య సమీపే ఏకః

మర్కటః మహాన్తం కోలాహలమ్ అకరోత్. వయం

సర్వే తం పశ్యంతః కాలం యాపితవన్తః. మధ్యాహ్న పునః

కక్ష్యాః ఆరభ్యాః. కక్ష్యాయాం శిక్షకః ఉత్తమాం దేశభక్తిపూర్ణాం

కథామ్ ఉక్తవాన్. అనంతరం వయం భో భో క్రీడాం అక్రీదామ.

క్రీడామధ్యే మిత్రం
విద్యానాథః అధః అపతత్.
తథాపి సః ధైర్యేణ పునః
అక్రీడత్.

సాయంకాలే పాదోన -
చతుర్వాదనే ఘంటానాదః అభవత్.
ధావిత్వా గృహం ప్రాప్య మాత్రా దత్తం
స్వల్పాహారం ఖాదిత్వా 'మాతః ! మిత్రైః
సహ క్రీడితుం గచ్ఛామి' ఇత్యవదమ్.
సా 'త్వరయా ఆగచ్ఛతు' ఇతి
అవదత్. సురేశేన సహ విద్యానాథస్య
గృహమ్ అగచ్ఛమ్. తస్య పాదే
వేదనా అస్తీతి సః అవదత్.

కించిత్కాలం తత్రైవ
యాపయిత్వా గృహమాగత్య
గృహపారం లిఖితవాన్. తదా
పితా గృహమ్ ఆగతవాన్. రాత్రౌ
అష్టవాదనే మాతా భోజనం
దత్తవతీ. శుద్ధేన ఘృతేన శాకం
యోజయిత్వా ఓదనమ్
అఖాదమ్. తతః చందమామా
పుస్తకే కథాధ్వయం పఠితవాన్.
అనంతరం నిద్రాప్రకోష్టం గతవాన్.

I శృణ్వంతు-విచింత్య వదంతు

- అ. భవాన్ ప్రాతః కదా ఉత్తిష్ఠతి?
- ఆ. భవాన్ సాయంకాలసమయం కథం యాపయతి?
- ఇ. భవతః విద్యాలయస్య వాతావరణం కథమస్తి?
- ఈ. అరవిందః ఏకస్మిన్ దినే ఏవం కృతవాన్. భవాన్ ప్రాతః ఆరభ్య సాయం పర్యంతం కిం కరోతి?

II పఠంతు-అవగచ్ఛంతు-వ్యక్తికీర్వంతు

- అ. ఉదాహరణానుసారం క్రియాపదాని పాఠే అన్విష్య తేషామ్ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు. తేషామ్ అర్థాన్ క్రియాపదకోశం దృష్ట్వా అవగచ్ఛంతు.

ఉదా : ఉత్తిష్ఠవాన్

- ఆ. అధః దత్తానాం వాక్యానాం సమానార్థకవాక్యాని పాఠే అన్విష్య లిఖంతు.

1) చల్లని నీళ్ళతో స్నానం చేసి.

2) తోవలో హిరణ్మయీ, సురేశులు కలిసారు.

3) ఒక కోతి చాలా అల్లరి చేసింది.

4) అయినప్పటికీ అతడు ధైర్యంతో మళ్ళీ ఆడాడు.

5) కొంచెం సేపు అక్కడే ఉండి.

6) సురేశ్ తో కలిసి విద్యానాథునియొక్క ఇంటికి వెళ్లాను.

ఇ. అధః దత్తాని వాక్యాని పఠిత్వా సాధు, అసాధువాక్యాని 'సాధు' 'అసాధు' ఇతి పదాభ్యాం సూచయంతు.

ఉదా: అరవిందః సప్తవాదనే ఉత్తిష్ఠతి. (అసాధు)

- 1) అరవిందః శీతలజలేన స్నానం కృతవాన్. ()
- 2) పాఠశాలాయాం మర్కటః కోలాహలమ్ అకరోత్. ()
- 3) సురేశః ఖేలనసమయే అధః అపతత్. ()
- 4) ప్రార్థనాసమయే అరవిందః ఏకం శ్లోకమ్ అపఠత్. ()
- 5) త్వరయా ఆగచ్ఛతు ఇతి హిరణ్మయీ అవదత్. ()

ఈ. పాఠం పఠిత్వా అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు.

- 1) అరవిందస్య పాఠశాలా కదా ఆరభ్యతే?
- 2) పాఠే దృష్టాని సమయవాచకపదాని ఏకత్ర లిఖంతు.
- 3) అరవిందస్య మిత్రాణాం నామాని కాని?
- 4) పాఠశాలాయాం మధ్యాహ్నసమయే కం దృష్ట్వా ఛాత్రాః వినోదం ప్రాప్తవంతః?
- 5) అరవిందస్య మాతా రాత్రౌ తస్య కృతే కీదృశం భోజనం దత్తవతీ?

III స్వీయరచనా

అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

- 1) భవాన్ ప్రాతః కదా ఉత్తిష్ఠతి? కిం కరోతి?
- 2) భవతః విద్యాలయః కథమ్ అస్తి?
- 3) విద్యాలయే ఛాత్రాః కాః కాః క్రీడాః క్రీడంతి?
- 4) సాయంకాలసమయే భవాన్ కిం కరోతి?

IV పదజాలాభివృద్ధి: - భాషాక్రీడా:

అ. అధి: దత్తాని చిత్రాణి పశ్యంతు. సమయవాచకపదాని అవగచ్ఛంతు.

సవవాదనమ్

సపాదషడ్వాదనమ్

సార్ధత్రివాదనమ్

పాదోనదశవాదనమ్

ఆ. అధి: దత్తం సమయం పద్దై: లిఖంతు.

1) 7:15

2) 12:30

3) 6:00

4) 4:45

ఉదా: 4:15 = సపాదచతుర్వాదనమ్

ఇ. అధి: దత్తం సమయం సంఖ్యాభి: లిఖంతు.

1) సార్ధదశవాదనమ్

2) ఏకాదశవాదనమ్

3) సపాదషడ్వాదనమ్

4) పాదోనద్వివాదనమ్

ఉదా: సపాదపంచవాదనమ్ = 5: 15

ఈ. అధి: దత్తేషు వాక్యేషు రేఖాంకితపదాని పఠంతు. తేషామ్ అర్థాన్ మాతృభాషయా లిఖంతు.

1) మాతా స్థాల్యాం పచతి.

2) బాల: చషకేణ జలం పిబతి.

3) భోజనే క్వథితం రుచికరమ్ అస్తి.

4) లవణం వినా శాకం మహ్యం న రోచతే.

5) శాకానంతరం సారేణ అన్నం ఖాదతి.

V సర్జనాత్మకవ్యక్తికరణమ్

భవతః మిత్రస్య దినచర్యాయం భవాన్ జ్ఞాతుమ్ ఇచ్ఛతి. తదర్థం ప్రశ్నాన్ సజ్జీకరోతు. భవతోః సంభాషణం లిఖతు.

అహమ్ : రామ! భవాన్ కదా ఉత్తిష్ఠతి?

రామః :

అహమ్ :

VI ప్రశంసా

అరవిందః స్వదినచర్యాయం ప్రతిదినం దైనందిన్యాం లిఖతి. తద్దేవ భవంతః అపి భవతాం దినచర్యాయం లిఖిత్వా దర్శయంతు.

VII భాషాంశాః

అ. అధః దత్తాని వాక్యాని పఠంతు. తస్య ఆధారేణ రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

↑ ప్రపరహ్యః రవివాసరః (ఆవలిమొన్న)

↑ పరహ్యః సోమవాసరః (మొన్న)

↑ హ్యః మంగలవాసరః (నిన్న)

అద్య సౌమ్య(బుధ)వాసరః

ఉపరితనస్య చిత్రస్య ఆధారేణ రిక్తస్థానాని పూరయన్తు.

ప్రపరహ్యః రవివాసరః ఆసీత్. రవివాసరే విద్యాలయస్య విరామః ఆసీత్. అహమ్ ఉద్యానవాటికాం గత్వా క్రీడితవాన్. అనంతరే దినేవాసరే విద్యాలయం గతవాన్. అధ్యాపికా గృహకార్యం దత్తవతీ. అనంతరే దినే వాసరే అహం గృహకార్యమ్ అధ్యాపికాయై దర్శితవాన్.

అద్య.....వాసరః. దినాంకః

.....వాసరః. దినాంకః

ఆ). పదాని పఠంతు. ఉదాహరణం దృష్ట్యా ద్వితీయా విభక్తిపదమ్ ఉపయుజ్య వాక్యాని లిఖంతు.

1. పిబతి		1. దుగ్ధమ్
2. పఠతి	←	2. పాఠః
3. లిఖతి		3. చిత్రమ్
4. గాయతి	→	4. గీతమ్
5. ఖాదతి		5. లడ్డుకమ్
6. క్రీణాతి	బాలికా	6. కందుకః
7. పఠతి		7. సమాచారః

ఉదా: బాలికా దుగ్ధం పిబతి.

- 1.
- 2.

పరియోజనాకార్యమ్

భోజనసంబద్ధపదాని తేషామ్ అర్థాన్ చ సంస్కృతేన లిఖిత్వా భిత్తిపత్రే స్థాపయంతు. తాని అధికృత్య వదంతు.

స్వీయమూల్యాంకనమ్

	అమ్	న
1. పాఠస్య సారం స్వీయవాక్యైః వక్తుం శక్నోమి.		
2. పాఠస్య సాహాయ్యేన మమ దినచర్యాం వక్తుం శక్నోమి.		
3. పాఠస్య సారం స్వీయవాక్యైః లేఖితం శక్నోమి.		
4. ప్రశ్నానాం నిర్మాణం కర్తుం శక్నోమి.		

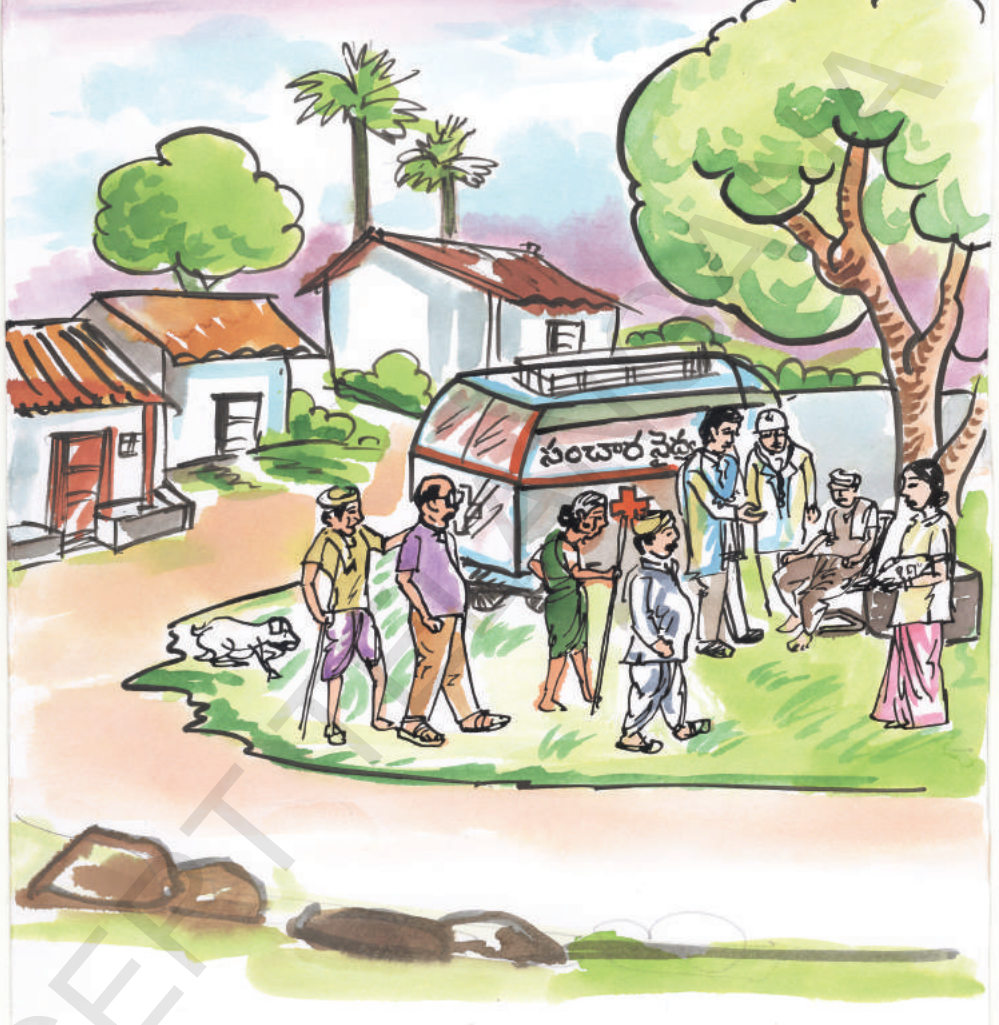
పరోపకారార్థమిదం శరీరమ్

తృతీయ: పాఠ:

3. మానవసేవైవ మాధవసేవా

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

- చిత్రే కిం దృశ్యతే?
- తత్ర కే కే సంతి? తే కిం కుర్వంతి?
- చిత్రం దృష్ట్వా కిమ్ అవగతవాన్?

ఛాత్రేభ్యః సూచనా:

- పాఠం పఠంతు. కరినపదానాం వాక్యానాం చ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- కరినపదానామ్ అర్థాన్ అధికృత్య మిత్రైః సాకం చర్చాం కుర్వంతు.
- పాఠ్యపుస్తకస్య అన్తే దత్తం పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

అలకనందానదీతీరే ప్రసిద్ధం బదరీనాథక్షేత్రం వర్తతే. తస్మిన్ క్షేత్రే అభీష్టవరదాయకః భగవాన్ నారాయణః విలసతి. ఏతత్ క్షేత్రం శైత్యకాలే షట్ మాసాన్ యావత్ పిహితం భవతి. తదనంతరమేవ ఉద్ఘాటితం భవతి.

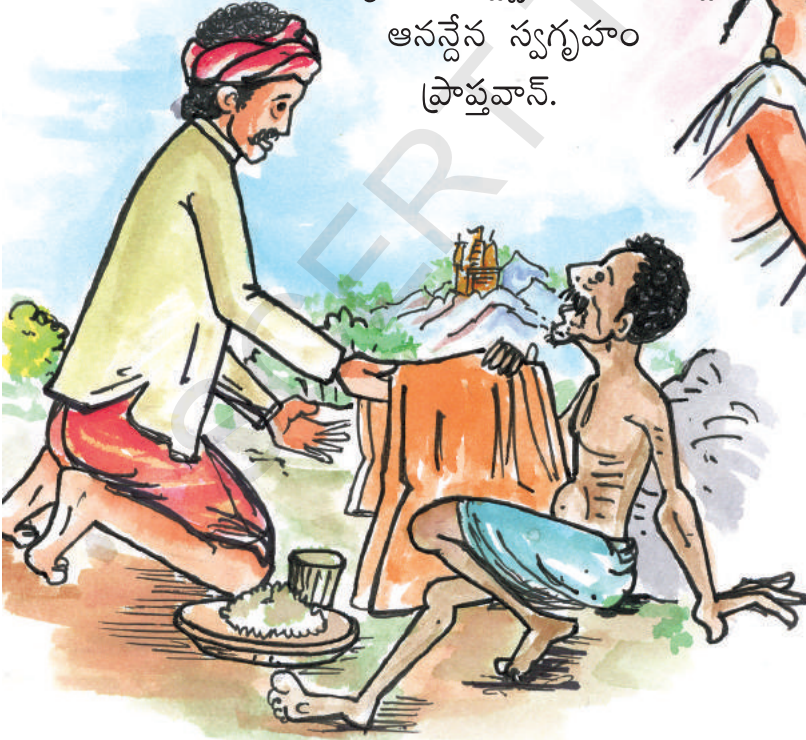
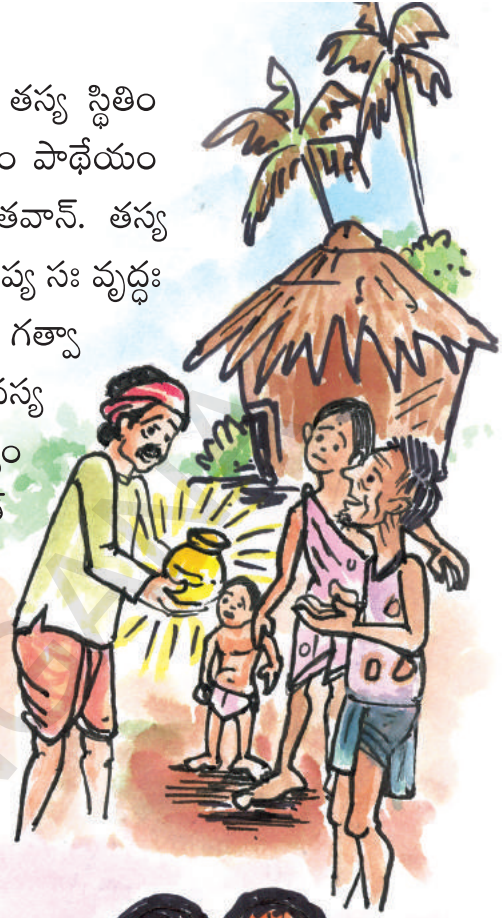
ఏకదా భగవాన్ నారాయణః అర్చకస్య స్వప్నే ప్రత్యక్షః భూత్వా 'హే అర్చక! భవతే ఏకం సుందరం మృన్మయం కలశం దదామి. ఏతం కలశం, మమ దర్శనార్థమ్ ఆగతానాం భక్తానాం హస్తే నిక్షిపతు. అత్యంతధర్మపరస్య, సేవాపరస్య, స్మర్యనేనైవ ఏషః కలశః స్వర్ణమయః భవతి. తస్మై తం కలశం దదాతు' ఇత్యుక్త్వా అంతర్ధానం ప్రాప్తవాన్.

అర్చకః నేత్రే ఉన్మీలితవాన్. ఆశ్చర్యమ్, తస్య పురతః ఏకః సుందరః మృన్మయకలశః ప్రత్యక్షః అభవత్. తం కలశం గృహీత్వా, నారాయణస్య ఆదేశం స్మృత్వా అర్చకః దర్శనార్థమ్ ఆగతానాం భక్తానాం హస్తే తం కలశం స్థాపయతి స్మృ. అనేకే ధర్మపరాయణాః, సేవాకార్యనిరతాః ధనికాః, మంత్రిణః, అధికారిణః, కీర్తికాంక్షిణశ్చ తం కలశం స్పృశంతి స్మృ. కిన్తు కలశే కించిత్ అపి పరివర్తనం న అభవత్. ఏవం బహూని దినాని గతాని.

ఏకస్మిన్ దినే ఏకః కృషకః దేవస్య నారాయణస్య దర్శనార్థమ్ ఆగతవాన్.

సః ఆలయసమీపే ఏకం దీనం రుగ్ధం చ వృద్ధం దృష్టవాన్. తస్య స్థితిం దృష్ట్వా కృషకః విచలితః అభవత్. సః సహసా తస్మై స్వకంబలం పాథేయం చ దత్తవాన్. బహుదూరం గత్వా జలమ్ ఆనీయ తం పాయితవాన్. తస్య నికటే ఉపవిశ్య సేవాం కర్తుమ్ ఆరబ్ధవాన్. అనయా స్వాస్థ్యం ప్రాప్య సః వృద్ధః 'భోః! కృషకవర్య! దేవాలయపిథానస్య సమయః అభవత్. శీఘ్రం గత్వా దేవస్య దర్శనం కరోతు, నోచేత్ షణ్మాసానంతరమ్ ఏవ దేవస్య దర్శనం భవిష్యతి' ఇతి అవదత్. కిన్తు కృషకః తం వృద్ధమ్ ఏతస్యాం దశాయాం త్యక్తుం న ఇచ్ఛతి స్మ. పరన్తు సః వృద్ధస్య వచనాత్ కథమపి ఉత్థాయ దేవాలయం గత్వా దేవస్య దర్శనం కృతవాన్. యథాపూర్వమ్ అర్చకః కృషకస్య హస్తే కలశం నిక్షిప్తవాన్. తదా హఠాత్ సః స్వర్ణమయః అభవత్. సర్వే జనాః విస్మితాః అభవన్.

అర్చకః దేవస్య ఆజ్ఞాం స్మృత్వా తం స్వర్ణకలశం తస్మై కృషకాయ సమర్పితవాన్. 'దేవస్య ప్రసాదః' ఇతి మత్వా తం కలశం స్వీకృత్య కృషకః గ్రామం ప్రతినివృత్తః. మార్గే ఏకం నిర్ధనం దృష్ట్వా, తస్య దైన్యేన విచలితః సః తస్మై తం స్వర్ణకలశం దత్వా ఆనన్దేన స్వగృహం ప్రాప్తవాన్.

ఏతాని కుర్వంతు

I శృణ్వంతు-విచింత్య వదంతు

- అ. బదరీనాథక్షేత్రమ్ అధికృత్య వదంతు.
- ఆ. భవాన్ కదాపి కిమపి క్షేత్రం దృష్టవాన్ వా? తత్ కథమ్ అస్తి? వర్ణయతు.
- ఇ. భగవాన్ నారాయణః కిమర్థమ్ అర్చకాయ కలశం దత్తవాన్ ఇతి భవాన్ చింతయతి?
- ఈ. కృషకస్య స్పర్శనేన మృన్మయకలశః స్వర్ణకలశః అభవత్. కిమర్థమితి భవాన్ చింతయతి?
- ఉ. పారాధారేణ 'మానవసేవైవ మాధవసేవా' కథం భవతీతి వదంతు.

II పఠంతు-అవగచ్ఛంతు-వ్యక్తీకుర్వంతు

- అ. అధః దత్తాని పదాని పాఠే అన్విష్య తేషామ్ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు. తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

స్వర్ణకలశః ధర్మపరాయణాః సేవాకార్యనిరతాః కీర్తికాంక్షిణః
విచలితః శైత్యకాలః ఉద్ఘాటితం పాథేయం

- ఆ. అధః దత్తానాం వాక్యానాం సమానార్థకవాక్యాని పాఠే అన్విష్య లిఖంతు.

- 1) నీకొక అందమైన మట్టి కలశాన్ని ఇస్తున్నాను.

- 2) కాని కలశంలో కొంచెము కూడా మార్పు రాలేదు.

- 3) అతని స్థితిని చూసి చలించిపోయాడు.

- 4) జనులంతా ఆశ్చర్యపోయారు.

- 5) ఆరునెలల తర్వాతనే దేవుని దర్శనం అవుతుంది.

- ఇ. అధః దత్తాని వాక్యాని ఇతస్తతః సంఘటి. తాని పారానుసారం క్రమశః లిఖంతు.

- నికటే ఉపవిశ్య సేవాం కర్తుమ్ ఆరబ్ధవాన్.
- అనయా సేవయా స్వాస్థ్యం ప్రాప్తవాన్ వృద్ధః.
- బహుదూరం గత్వా జలమ్ ఆనీయ తం పాయితవాన్.
- స్వకంబలం, పాథేయం చ దత్తవాన్.
- తస్య స్థితిం దృష్ట్వా కృషకః విచలితః అభవత్.

ఈ. పాఠం పఠిత్యా అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు

- 1) బదరీనాథక్షేత్రం కుత్ర వర్తతే?
- 2) నారాయణః అర్చకం ప్రతి కిం ఉక్తవాన్?
- 3) వృద్ధః కృషకం కిమ్ అవదత్?
- 4) అర్చకః యదా కలశం కృషకస్య హస్తే నిక్షిప్తవాన్ తదా కిమ్ అభవత్?
- 5) అంతే కృషకః తం కలశం కిం కృతవాన్?

III స్వీయరచనా:

అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

1. బదరీనాథక్షేత్రమ్ అధికృత్య లిఖంతు.
2. కృషకః అంతే స్వర్ణకలశం నిర్ధనాయ దత్తవాన్. కిమర్థమితి భవాన్ చింతయతి?
3. కృషకస్య స్థానే భవాన్ భవతి చేత్ తం స్వర్ణకలశం కిం కరోతి?
4. కీర్తికాంక్షిణః అధికారిణః సర్వేఽపి కలశం స్పృష్టవంతః. పరంతు కలశే పరివర్తనం కిమపి నాసీత్. కిమర్థమితి లిఖంతు.
5. పాఠస్య సారాంశం స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

IV పదజాలాభివృద్ధిః - భాషాక్రీడా:

అ. అధః దత్తానాం రేఖాంకితపదానామ్ అర్థాన్ మాతృభాషయా లిఖంతు.

- 1) సుందరం మృన్మయం కలశం దదామి.
ఉదా: మృన్మయం = మట్టితో చేయబడిన.
- 2) తస్మై స్వకంబలం, పాథేయం చ దత్తవాన్.
- 3) దేవాలయపిఠానస్య సమయః అభవత్.
- 4) అర్చకః నేత్రే ఉన్మీలితవాన్.
- 5) తస్య నికటే ఉపవిశ్య సేవాం కర్తుమ్ ఆరబ్ధవాన్.
- 6) యథాపూర్వమ్ అర్చకః కృషకస్య హస్తే కలశం నిక్షిప్తవాన్.

ఇ. అధః దత్తానాం రేఖాంకితపదానాం సమానార్థకసంస్మృతపదాని పాఠే అన్విష్య లిఖంతు.

- అ) ఆ క్షేత్రంలో కోరిన వరాలను ఇచ్చే భగవంతుడైన నారాయణుడు ఉన్నాడు.
- ఆ) లేనిచో ఆరునెలల తరువాతనే దేవుని దర్శనం జరగుతుంది.
- ఇ) దర్శనం కొరకు వచ్చే భక్తుల చేతుల్లో పెట్టు.
- ఈ) ఆ బంగారు కలశాన్ని రైతుకు సమర్పించాడు.
- ఊ) ఆ స్థితిలో వదులుటకు ఇష్టపడటం లేదు.

ఈ. భారతదేశ విద్యమానానాం ప్రసిద్ధపుణ్యక్షేత్రాణాం నామాని లిఖంతు.

ఉదా: ఆంధ్రప్రదేశ్ తిరుమల క్షేత్రమ్ అస్తి.

- 1) కర్ణాటకరాజ్యే
- 2) తమిళనాడురాజ్యే
- 3) మహారాష్ట్రరాజ్యే..... క్షేత్రమ్ అస్తి .
- 4) ఒడిసారాజ్యే.....
- 5) గుజరాత్ రాజ్యే.....
- 6) రాజ్యే శబరిమల క్షేత్రమ్ అస్తి .

V సర్వనాతుకవ్యక్తికరణమ్

భవతా దృష్టం కిమపి దర్శనీయక్షేత్రమ్ అధికృత్య లిఖంతు.

VI ప్రశంసా

కృషకస్య స్వభావం వర్ణయతు. తేన భవాన్ కథం ప్రేరణాం ప్రాప్నోతి ఇతి వదంతు.

VII భాషాంశాః

అ. ఉదాహరణానామ్ అనుసారేణ రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

ఉదా : ఏతత్ తవ గృహమ్.

ఏతత్ భవతః గృహమ్.

1) పుస్తకమ్.

..... పుస్తకమ్.

2) విద్యాలయః.

..... విద్యాలయః.

3) గ్రామః.

..... గ్రామః.

ఏకవచనమ్

బహువచనమ్

ఉదా || బాలకః చిత్రం లిఖతి.

బాలకాః చిత్రం లిఖంతి.

1) పిపీలికా శర్కరాం ఖాదతి.

.....

2) కాకః జలం పిబతి.

.....

3)

ధేనవః క్షేత్రం గచ్ఛంతి.

4)

పక్షిణః వృక్షం ప్రతి ఆగచ్ఛంతి.

ఆ) అధః దత్తాని వాక్యాని ప్రశ్నరూపేణ పరివర్తయంతు.

వాక్యాని

ప్రశ్నాః

ఉదా: 1) ప్రమోదః గ్రంథం పశ్యతి.

ప్రమోదః కం పశ్యతి?

2) ఆదిత్యః గ్రామం గచ్ఛతి.

.....

3) అధ్యాపకః పాఠం పాఠయతి.

.....

4) లలితా గీతం గాయతి.

.....

5) బాలః క్షీరం పిబతి.

.....

పరియోజనాకార్యమ్

ప్రసిద్ధపుణ్యక్షేత్రాణాం చిత్రాణి సంకలయ్య తేషాం నామాని విలిఖ్య భిత్తిపత్రే లేపయంతు.

స్వీయమూల్యాంకనమ్

ఆమ్

న

1. పాఠస్య సారం స్వీయవాక్యైః వక్తుం శక్నోమి.

.....

.....

2. పాఠం స్పష్టతయా పఠితుం శక్నోమి.

.....

.....

3. పాఠస్య సారం స్వీయవాక్యైః లేఖితుం శక్నోమి.

.....

.....

4. మయా దృష్టం యాత్రాస్థలమ్ అధిక్రమ్య లేఖితుం శక్నోమి.

.....

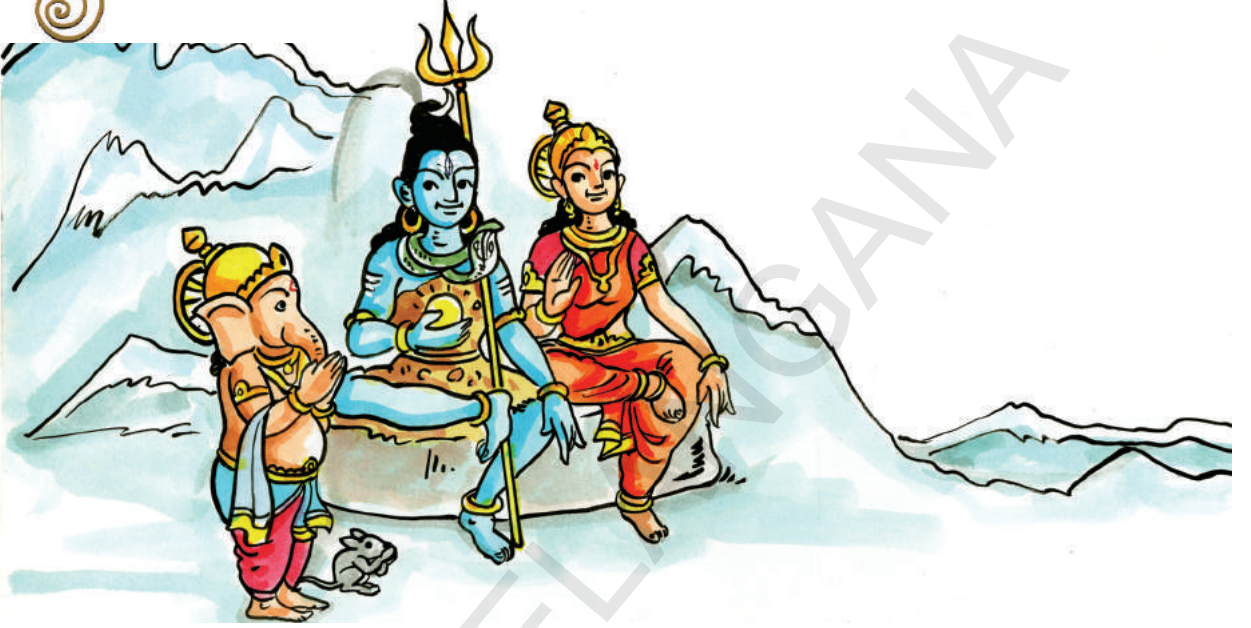
.....

అహింసా పరమో ధర్మః

పరంతు -నందంతు

చతురః గణేశః

ఏకదా కైలాసపర్వతే పార్వతీ శివేన సహ ఉపవిష్టా ఆసీత్. తయోః పురతః గణేశః, షణ్ముఖః చ ఖేలతః స్మ. పార్వతీ వినోదార్థం తయోః ఏకాం స్పర్ధామ్ ఆయోజితవతీ.

సా గణేశషణ్ముఖౌ అహూయ “యువాం భూ ప్రదక్షిణం కృత్వా ఆగచ్ఛతమ్. యః ప్రథమమ్ ఆగచ్ఛతి, తస్మై అహమ్ ఏకం పారితోషికం దాస్యామి” ఇతి అవదత్. తౌ ద్వా అపి అంగీకృతవంతౌ.

షణ్ముఖః తత్క్షణే స్వవాహనే మయూరే ఉపవిశ్య ప్రస్థితవాన్. గణేశః తూష్టిమ్ ఉపవిష్టవాన్. మాతా తం “గణేశ! త్వం భూ ప్రదక్షిణం న కరోషి వా?” ఇతి అపృచ్ఛత్. సః కిమపి న ఉక్తవాన్.

భూప్రదక్షిణం కృత్వా ఆగచ్ఛంతం షణ్ముఖం గణేశః దూరాత్ ఏవ అపశ్యత్. తదా సః ఉత్థాయ స్వమాతాపితరౌ పరితః ప్రదక్షిణం కృతవాన్. నమస్కారం చ కృత్వా “ అహమ్ ఏవ ప్రథమః” ఇతి ఉచ్చైః అఘోషయత్. తదా ఆగతః షణ్ముఖః “అత్ర ఏవ స్థిత్యా అహం ప్రథమః ఇతి వదసి ఖలు! తత్ కథమ్?” ఇతి పృష్టవాన్.

తదా గణేశః “ సర్వే లోకాః జననీజనకయోః అన్తర్గతాః. తయోః ప్రదక్షిణం భూప్రదక్షిణసమానమ్ అస్తి” ఇతి అవదత్.

శివః అపి గణేశస్య చాతుర్యస్య ప్రశంసాం కృతవాన్. గణేశః పారితోషికం ప్రాప్తవాన్. “త్వం భూప్రదక్షిణం కృతవాన్. అతః త్వమ్ అపి ధీరః” ఇతి పార్వతీ షణ్ముఖమ్ అపి అభినందితవతీ.

చతుర్థః పాఠః

4. పర్వతస్య చింతనమ్

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

- చిత్రే కిమ్ అస్తి?
- బాలః కథమ్ అస్తి? కిం కరోతి?
- బాలః కిమర్థం ప్లవితుమ్ ఇష్టవాన్? భవాన్ అపి ప్లవితుమ్ ఇచ్ఛతి వా?
- బాలః ప్లవమానః సన్ కిం కిమ్ ఊహితవాన్ ఇతి వదతు.

ఛాత్రభ్యః సూచనాః

- పాఠం పఠంతు. కఠినపదానాం వాక్యానాం చ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- కఠినపదానామ్ అర్థాన్ అధికృత్య మిత్రైః సాకం చర్చాం కుర్వంతు.
- పాఠ్యపుస్తకస్య అన్తే దత్తం పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

శంకరపురమితి కశ్చన గ్రామః. స చ గ్రామః సుందరః సమృద్ధః చ. గ్రామస్య సమీపే కోలాచలః నామ ఉన్నతః పర్వతః అస్తి. ప్రతిసంవత్సరం శ్రావణమాసే శంకరపురస్థాః జనాః నగరవాసినశ్చ వనభోజనార్థం కోలాచలపర్వతం గచ్ఛంతి స్మ.

తత్ర, తే దేవభావనయా తం సమున్నతం పర్వతం పూజయంతి స్మ. స్వాభీష్టానాం సిద్ధ్యర్థం పర్వతస్య ప్రదక్షిణం కృత్వా, నానావిధసూపాపూపసహితాన్ ఆహారపదార్థాన్ నివేదనరూపేణ పర్వతాయ సమర్ప్య, తే తం పర్వతం పరితః స్థితానాం వృక్షాణాం ఛాయాసు ఉపవిశ్య సోల్లాసం భోజనం కుర్వన్తి స్మ. సాయంకాలపర్యంతం తత్రైవ స్థిత్వా మనోహరాం ప్రకృతిం దృష్ట్వా మహానందమనుభవంతి. తదనంతరం సర్వే స్వగ్రామం ఆగచ్ఛంతి స్మ.

ఏవం ప్రాతరారభ్య సాయంకాలపర్యంతం జనానాం పూజనేన సహవాసేన చ సః పర్వతః ఆనందమ్ అనుభవతి స్మ. పరంతు తేషాం ప్రతిగమనం దృష్ట్వా సః 'ఇదానీమ్ అహమ్ ఏకాకీ ఏవ అస్మి ఖలు' ఇతి చింతయన్ దుఃఖితః భవతి స్మ.

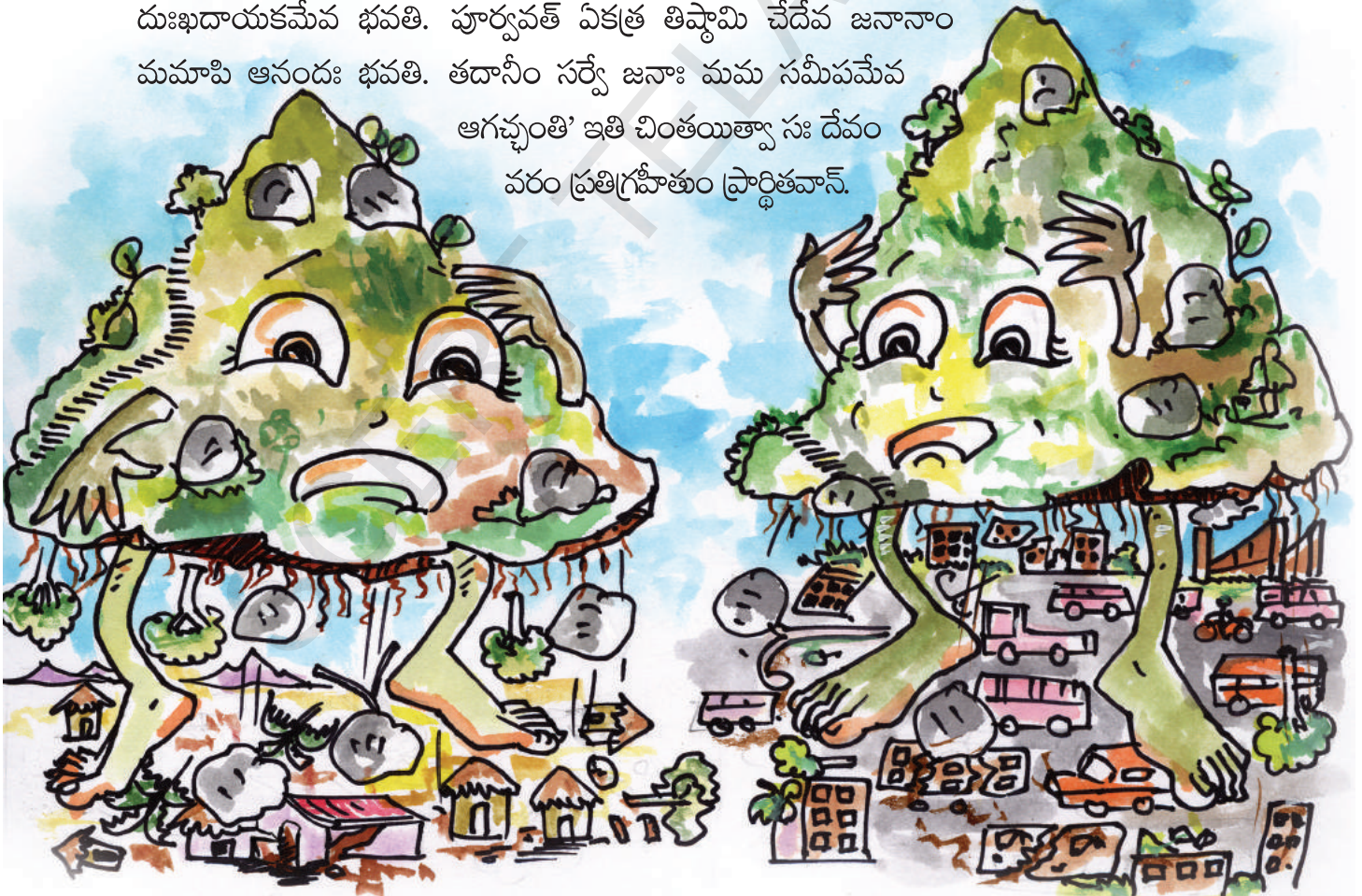
ఇత్థం బాధాతప్తః పర్వతః దేవం ప్రార్థయత్. దేవః ప్రత్యక్షః భూత్వా 'భవతః బాధాయాః కారణం కిమ్? కం వరం వాంఛతి?' ఇతి అపృచ్ఛత్. తదానీం పర్వతః 'మహ్యామ్ ఇతర ప్రాణి నామి వ పాదౌ దదాతు. తాభ్యాం సర్వత్ర

గంతుం ద్రష్టుం చ శక్నుయామ్' ఇతి ప్రార్థితవాన్. దేవః 'తథాస్తు' ఇత్యుక్త్వా అదృశ్యః అభవత్. స చ కోలాచలః 'ఇదానీం మమ పాదౌ తు ఆగతౌ. అహం తు సర్వత్ర గంతుం శక్నోమి.' ఇతి చింతయన్ స్వపురతః స్థితేన రాజమార్గేణ చలతి. తస్య పర్వతస్య భారేణ మార్గః శిథిలః సంజాతః. ఉభయపార్శ్వయోః స్థితాః వృక్షాః వినష్టాః. గృహాణి చ భగ్నాని అభవన్.

తదనంతరం పర్వతః మానవాః ఇవ అహమపి స్నానం కరోమీతి విచిన్త్య తటాకమ్ అగచ్ఛత్. యదా పర్వతః తటాకం ప్రావిశత్ తదైవ ప్రభూతం జలమ్ ఉపరి ఆగత్య సేతుః భగ్నః అభవత్. జలం సర్వం బహిః నిస్సృతమ్. తేన మహతీ హానిః అభవత్.

అనంతరం నగరజీవనం ద్రష్టుకామః పర్వతః నగరవిహారార్థమ్ అగచ్ఛత్. నగరే తు శతాధికాః కార్యరతాః జనాః మార్గే ఇతస్తతః చరన్తి స్మ. ఇదానీం పర్వతః తేషాం గమనాగమనయోః మహాన్ ప్రతిబంధకః అభవత్. తేన జనానాం మహతీ పీడా అభవత్. పర్వతస్య పదఘట్టనేన విద్యుత్స్పందనభాః అధః నిపతితాః. జనాస్సర్వే భీతాః జాతాః.

తదా కోలాచలః 'ప్రజానాం కష్టాని దృష్ట్వా ఏవమ్ అచింతయత్. సర్వత్ర మమ గమనం దుఃఖదాయకమేవ భవతి. పూర్వవత్ ఏకత్ర తిష్ఠామి చేదేవ జనానాం మమాపి ఆనందః భవతి. తదానీం సర్వే జనాః మమ సమీపమేవ ఆగచ్ఛంతి' ఇతి చింతయిత్వా సః దేవం వరం ప్రతిగ్రహీతుం ప్రార్థితవాన్.

I శృణ్వంతు-విచింత్య వదంతు

- అ. పర్వతస్య స్థానే భవాన్ భవతి చేత్ కుత్ర గచ్ఛతి?
- ఆ. చలతః పర్వతాత్ సముద్రాతాః ఆపదః కాః?
- ఇ. భవంతః పర్వతస్య స్థానే భవంతి చేత్ దేవం కం వరం పృచ్ఛంతి? కిమర్థమ్?

II పఠంతు-అవగచ్ఛంతు-వ్యక్తీకుర్వంతు

- అ. పాఠం పఠిత్వా 'స్మ' ఇత్యనేన యుక్తానాం పదానామ్ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- ఆ. అధః దత్తానాం వాక్యానాం సమానార్థకవాక్యాని పాఠే అన్విష్య లిఖంతు.

1) భక్తులు తిరిగి వెళ్ళుటను చూసి ఒంటరినయ్యానని ఏడ్చింది.

.....

2) ఇష్టమైన కోరికలు ఫలించడానికి పర్వతానికి ప్రదక్షిణం చేస్తారు.

.....

3) ఇండ్లు కూలాయి. చెట్లు నశించాయి. దారి కూడా శిథిలమైంది.

.....

4) నీరు పైకి వచ్చి కట్ట తెగింది.

.....

5) విద్యుత్ స్తంభాలు కింద పడ్డాయి.

.....

ఇ. పాఠస్య ఆధారేణ వాక్యాని క్రమశః లిఖంతు.

1) అనంతరం నగరజీవనం ద్రష్టుకామః పర్వతః నగరవిహారార్థమ్ అగచ్ఛత్.

2) పర్వతః మానవాః ఇవ అహమపి స్నానం కరోమి ఇతి విచింత్య తటాకమ్ అగచ్ఛత్.

3) ఇదానీం మమ పాదౌ తు ఆగతౌ. అహం తు సర్వత్ర గంతుం శక్నోమి.

- 4) ఏకత్ర తిష్ఠామి చేదేవ జనానాం మమాపి ఆనందః భవతి.
- 5) పర్వతస్య పదఘట్టనేన విద్యుత్ స్తంభాః అధః నిపతితాః

ఈ. పాఠం పఠిత్వా అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు.

- 1) గ్రామీణాః, నగరవాసినశ్చ కిమర్థం పర్వతసమీపం గచ్ఛంతి?
- 2) జనాః పర్వతం కథమ్ అర్చంతి?
- 3) పూజాదికం సమాప్య భక్తాః కుత్ర భోజనం కుర్వంతి?
- 4) పర్వతః కిమర్థం దేవం పాదౌ పృష్టవాన్?
- 5) పర్వతగమనేన మార్గః కథం పరివర్తితః?
- 6) పర్వతగమనేన తటాకస్య పరిస్థితిః కీదృశీ అభవత్?
- 7) పర్వతగమనేన నగరజీవనం కథమ్ అభవత్ ?

III స్వీయరచనా

అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

- 1) అరణ్యాత్ ఏకః గజః నగరం ప్రవిశతి చేత్ కిం భవతీతి లిఖంతు?
- 2) భవతః పరివారః భవంతం త్యక్తా గచ్ఛతి చేత్, భవాన్ ఏకాకీ తిష్ఠతి చేత్ తదానీం భవాన్ కిమ్ అనుభవతి ?
- 3) పర్వతస్య చలనం యదా ఆరబ్ధం, తదా ప్రభృతి కిం జాతమితి స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

IV పదజాలాభివృద్ధిః - భాషాక్రీడాః

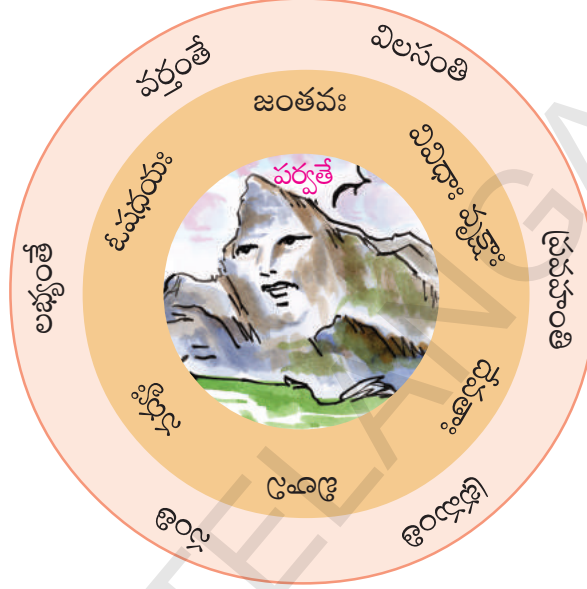
అ) అనుచ్ఛేదవాక్యేషు దత్తాని అసంగతాని పదాని శుద్ధీకర్వంతు. పునః లిఖంతు.

“స చ లాచకోలః చింతయతి. దౌపా తు ఆగతౌ. అహం తు సర్వత్ర తుంగం శక్నోమి. ఇతి చింతయన్ స్వపురతః స్థితేన రాజమార్గేణ లచతి. తస్య పర్వతస్య భారేణ మార్గస్య ర్హ్వయోః ఉపాయభ స్థితాని గృణిహా భగ్నాని అభవన్.

ఆ) అధః దత్తాని పదాని పఠంతు, తత్సమానార్థకపదాని పారే అన్విష్య లిఖంతు.

1) చుట్టూరా	2) చూడాలనే కోరికగలవాడై
3) ఇరువైపులా	4) నేను ఒంటరిని అయ్యాను.
5) బాధతో దహించుకుపోయిన	6) ఉల్లాసంతో కూడిన
7) కట్ట (వారధి)	8) భయం కలవారై

ఇ) వర్తూలాకారచక్రం దృష్ట్వా పర్వతమ్ ఇతి పదమధికృత్య పంచవాక్యాని లిఖంతు.

1) పర్వతే బిలాని వర్తంతే.	2)
3)	4)
5)	6)

V సర్జనాత్మకవ్యక్తికరణమ్

అ) చిత్రం పశ్యంతు. పర్వతః బాలేన సహ సంభాషణం కరోతి. తయోః బాలపర్వతయోః సంభాషణం లిఖంతు.

పర్వతః బాలక! కిమర్థం అత్ర ఆగతః అసి?

బాలః భవంతం ద్రష్టుమ్ ఆగతః అస్మి.

పర్వతః

బాలః

పర్వతః

బాలః

పర్వతః

బాలః

అ) యది వృక్షాణాం పక్షాః సంతి చేత్ తే కిం కిం కర్వంతీతి విచింత్య చిత్రాణి లిఖంతు, వదంతు.

VI ప్రశంసా

దేవః ప్రత్యక్షః భవతి చేత్ సమాజహితాయ భవాన్ కిం కిం వాంఛతీతి వదతు.

VII భాషాంశాః

అ. అనుచ్ఛేదే రేఖాంకితపదాని అవగచ్ఛంతు.

మమ నామ అనిలః. వృష్టికాలే ఏకస్మిన్ దినే మమ మిత్రమ్ ఆమ్రుఫలం ఖాదితుమ్ ఇష్టవాన్. కిమర్థమ్ ఇత్యుక్తే తస్య ఆమ్రుఫలం బహు ఇష్టమ్. అహం చింతితవాన్ ఏతస్య మిత్రస్య అస్మిన్ వృష్టికాలే ఆమ్రుఫలేషు ఆసక్తిః జాయతే ఇతి. తదా పునః చింతితవాన్ కస్య వృక్షస్య ఫలమ్ ఆమ్రుఫలమివ మధురం భవతీతి ఇతి చింతయిత్వా నారంగఫలమేకమ్ అహం తస్మై దత్తవాన్. సః ఆమ్రుఫలమేవ ఆవశ్యకమితి సూచితవాన్. ఏతస్య మహతీ అభిరుచిః ఆమ్రుఫలఖాదనే భవతీతి సర్వత్ర అటిత్వా కస్య ఫలస్య ఖాదనేన బ్రహ్మానందః జాయతే, ఏతస్య ఆమ్రుఫలస్య ఖాదనార్థం కంచిత్కాలం ప్రతీక్షాం కరోతు ఇతి సూచితవాన్.

ఆ. అనుచ్ఛేదే రేఖాంకితపదాని యేషు వాక్యేషు సంతి తాని వాక్యాని అత్ర లిఖంతు.

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

ఇ. అధః దత్తాని వాక్యాని పఠంతు. రేఖాంకితపదాని అవగచ్ఛంతు.

- 1) అహం వృక్షాత్ ఫలం గృహ్ణామి.
- 2) అహం మంజూషాతః పదాని గృహ్ణామి.
- 3) అహం మిత్రాత్ ధనం గృహ్ణామి.
- 4) అహమ్ అధ్యాపకాత్ విద్యాం గృహ్ణామి.
- 5) అహమ్ అంబాతః ఆహారపేటికాం గృహ్ణామి.

ఈ. భవాన్ ప్రతిదినం కిం కిం గృహ్లాంతి విషయం పంచవాక్యైః లిఖతు.

ఉదా : అహం ప్రాతః ఉత్థాయ పుస్తకం గృహ్లామి.

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

ఉ. అధః దత్తాని వాక్యాని పఠంతు. రేఖాంకితపదాని అవగచ్ఛంతు.

- 1) అధ్యాపకేన పాఠితం పాఠం లిఖామి.
- 2) మాతామహ్యో ఉక్తం పద్యం పుస్తికాయాం లిఖామి.
- 3) పిత్రా సూచితం పత్రం లిఖామి.
- 4) ఉపాధ్యాయస్య ఆదేశానుసారం భిత్తిపత్రే సూక్తిః లిఖామి.
- 5) కక్ష్యాయాం వాణ్యా శ్రావితమ్ ఉపన్యాసం లిఖామి.

ఉః. భవాన్ ప్రతిదినం కిం కిం లిఖతీతి విషయం పంచవాక్యైః లిఖంతు.

ఉదా: ఆంధ్రభాషాధ్యాపికయా ఉక్తస్య పద్యస్య భావం లిఖామి.

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

పరియోజనాకార్యమ్

పత్రికాః పశ్యంతు. పశు-పక్షి-నదీనాం-కలాకారాణాం విచిత్రచిత్రాణి సంగ్రహంతు. వదంతు.

స్వీయమూల్యాంకనమ్

	అమ్	న
1. పాఠస్థకఠినపదానామ్ అర్థాన్ వక్తుం శక్నోమి.		
2. పాఠస్య సారం స్వీయవాక్యైః వక్తుం శక్నోమి.		
3. పాఠస్య సారం స్వీయవాక్యైః లేఖితం శక్నోమి.		
4. బాలపర్వతయోః సంభాషణం లేఖితం శక్నోమి.		

కృషితో నాస్తి దుర్భిక్షమ్

పంచమః పాఠః

5. మూషకస్య చతురతా

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

- చిత్రే కిం దృశ్యతే?
- జాలే కః బద్ధః అస్తి?
- మూషకః కిం కరోతి?
- చిత్రం దృష్ట్వా భవాన్ కిమ్ అవగచ్ఛతి?

ఛాత్రేభ్యః సూచనాః

- పాఠం పఠంతు. కఠినపదానాం వాక్యానాం చ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- కఠినపదానామ్ అర్థాన్ అధికృత్య మిత్రైః సాకం చర్చాం కుర్వంతు.
- పాఠ్యపుస్తకస్య అన్తే దత్తం పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య వదంతు.

బహుకాలతః ఆహారస్య ప్రతీక్షాం కరోతి మార్జాలః. ఏకః మూషకః అపి తత్ర నాగచ్ఛతి. క్షుధయా తస్య ఉదరం జ్వలతి. కించిద్దూరం గత్వా అన్వేషణం కర్తుమ్ అపి శక్తిః నాస్తి. 'ఏవం కియంతం కాలం ప్రతీక్షా కరణీయా' ఇతి సః చింతయంతి స్మ.

భాగ్యవశాత్ తదా ఏవ ఏకః మూషకః తత్ర ఆగతః. తస్య దర్శనేన మార్జాలస్య ఉత్సాహః వర్ధితః. సః శనైః గత్వా మూషకమ్ అగ్రహ్లాత్. మూషకః భయేన విహ్వలః అభవత్. స్వస్య అపత్యాని స్మరణే ఆగతాని. నేత్రయోః అశ్రూణి సృతాని. 'మాం త్యజ' ఇతి సః దుఃఖేన ప్రార్థయత్. మూషకం దృష్ట్వా మార్జాలః అపి దయాలుః అభవత్. తథాపి సః మూషకం పరీక్షితుమ్ ఐచ్ఛత్. సః మూషకమ్ ఏవమ్ అవదత్. "అహం త్వాం కాంశ్చన ప్రశ్నాన్ పృచ్ఛామి. యోగ్యాని సమాధానాని వదిష్యసి చేత్ త్వామ్ అహం త్యజామి" ఇతి. 'ప్రయత్నం కరోమి' ఇతి మూషకః అవదత్. మార్జాలః ప్రశ్నాన్ ఏవమ్ అపృచ్ఛత్.

మార్జాలః :	రే మూషక! మాతృవందనేన కిం ఫలం లభ్యతే?	
మూషకః :	భూప్రదక్షిణషట్కేన కాశీయాత్రాశతేన చ	
	సేతుస్సానశతైర్యచ్చ తత్ఫలం మాతృవందనే	1
మార్జాలః :	సమ్యక్ ఉక్తవాన్. ఏతదపి వద. త్వం కాన్ కాన్ నమస్కరోషి?	
మూషకః :	దుర్భిక్షే చాన్నదాతారం సుభిక్షే చ హిరణ్యదమ్	
	చతురోఽహం నమస్యామి రణే ధీరం ఋణే శుచిమ్	2
మార్జాలః :	ఉత్తమమ్. చతురోఽసి. ఇదానీం వదతు. శోకేన కా హానిః భవతి?	
మూషకః :	శోకో నాశయతే ధైర్యం శోకో నాశయతే శ్రుతమ్	
	శోకో నాశయతే సర్వం నాస్తి శోకసమో రిపుః	3
మార్జాలః :	యది ఏవం స్యాత్, అలసస్య కిం భవతి?	
మూషకః :	అలసస్య కుతో విద్యా, అవిద్యస్య కుతో ధనమ్	
	అధనస్య కుతో మిత్రమ్, అమిత్రస్య కుతః సుఖమ్	4
మార్జాలః :	సమీచీనమ్. జనేషు కః సాధుః భవతి?	
మూషకః :	ఉపకారిషు యస్సాధుః, సాధుత్వే తస్య కో గుణః	
	అపకారిషు యస్సాధుః స సాధుః సద్భిరుచ్యతే	5
మార్జాలః :	ఉత్తమమ్. సన్నిత్రలక్షణాని కాని ఇతి వద !	
మూషకః :	దదాతి ప్రతిగృహ్లాతి గుహ్యమాఖ్యాతి పృచ్ఛతి	
	భుంక్తే భోజయతే చైవ షడ్విధం మిత్రలక్షణమ్	6

మార్జాల : సాధూక్తం. పుత్రః కథం భవేత్?

మూషకః : ఏకోఽపి గుణవాన్ పుత్రః నిర్గుణైః కిం శతైరపి |

ఏకశ్చంద్రస్తమో హన్తి నక్షత్రైః కిం ప్రయోజనమ్ ||

7

మార్జాల : సాధు. అంతిమప్రశ్నస్య ఉత్తరం వద. సంపాదితం ధనం కథం రక్షణీయమ్.

మూషకః : ఉపార్జితానాం విత్తానాం త్యాగ ఏవ హి రక్షణమ్ |

తటాకోదరసంస్థానాం పరీవాహ ఇవాంభసామ్ || 8

(సర్వాణి సమాధానాని శ్రుత్వా మార్జాలః ఆశ్చర్యేణ) హే మూషకోత్తమ!

భవాన్ చతురః. పండితశ్చ. భవతః పాండిత్యేన అహం ప్రసన్నః అస్మి. అహం

భవంతం న ఖదామి. గచ్ఛతు భవాన్ స్వస్థానమ్. పుత్రైః సాకం ఆనందేన

జీవతు. (ఇత్యుక్త్వా మార్జాలః మూషకం త్యక్త్వాన్)

భావాః -

1. ఆరుసార్లు భూమిచుట్టూ ప్రదక్షిణం చేస్తే, నూరుసార్లు కాశీయాత్ర చేస్తే, నూరుసార్లు సముద్రంలో స్నానం చేస్తే ఏ పుణ్యమైతే కలుగుతుందో, ఒక్కసారి తల్లికి నమస్కారం చేస్తే అంతటి పుణ్యం కలుగుతుంది.
2. కరువు ఉన్నప్పుడు అన్నం పెట్టేవానికి, అంతా బాగున్నప్పుడు బంగారాన్ని దానం చేసేవానికి, యుద్ధంలో పరాక్రమం చూపేవానికి, అప్పులేనివానికి ఈ నలుగురికి నమస్కరిస్తాను.
3. శోకం ధైర్యాన్ని నాశనం చేస్తుంది. జ్ఞానాన్ని నాశనం చేస్తుంది. ఇదీ అదీ అని కాకుండా అన్నింటినీ నాశనం చేస్తుంది. కాబట్టి శోకాన్ని మించిన శత్రువు లేదు.
4. సోమరితనం కలవాడికి విద్య ఎక్కడిది? విద్యలేనివాడికి ధనం ఎక్కడిది? ధనం లేనివాడికి మిత్రుడెక్కడ? మిత్రుడు లేనివాడికి సుఖం ఎక్కడ? కాబట్టి ఇన్నిటికీ మూలం సోమరితనం. కాబట్టి సోమరితనాన్ని వదిలిపెట్టాలి.
5. తనకు ఉపకారం చేసినవారి విషయంలో మాత్రమే ఎవడైతే మంచిగా ఉంటాడో, వానిలో ఏ గొప్పదనమూ లేదు. ఎవడైతే తనకు అపకారం చేసినవాని విషయంలో కూడా మంచిగా ప్రవర్తిస్తాడో వాడే మంచివాడు అని గొప్పవారు చెబుతుంటారు.
6. మంచిమిత్రుడు కింద చెప్పబడిన ఆరు లక్షణాలను కలిగియుంటాడు. తన దగ్గర ఉన్నది స్నేహితునికి ఇస్తాడు. స్నేహితునివద్ద ఉన్నది తాను తీసుకుంటాడు. తన రహస్యాన్ని చెబుతాడు. స్నేహితుని రహస్యాన్ని అడుగుతాడు. స్నేహితునివి అడిగి తింటాడు. తనవి తినిపిస్తాడు. ఇవన్నీ మంచిమిత్రుని లక్షణాలు.
7. మంచిగుణాలు లేని వందమంది కుమారుల కంటే గుణవంతుడైన కొడుకు ఒక్కడున్నా చాలు. చీకటిని పారద్రోలడానికి చంద్రుడొక్కడున్నా చాలు, వేలకొలది నక్షత్రాలున్నా ఏమి ప్రయోజనం?
8. సంపాదించిన ధనాన్ని దానం చేయడం ద్వారా కాపాడుకోవచ్చు. చిన్న కాలువల ద్వారా పంటల కొరకు నీటిని బయటకు వదలడం ద్వారా చెరువులోని నీటిని కాపాడుకోవచ్చుకదా!

ఏతాని కుర్వంతు

I శృణ్వంతు-విచింత్య వదంతు

- అ. మార్జాలమూషకయోర్మధ్యే కః చతురః? కిమర్థమ్?
- ఆ. పుత్రః కథం భవేత్?
- ఇ. కిమర్థం శోకేన సమః రిపుః నాస్తి?
- ఈ. ఏకః బాలకః శ్లోకం పఠేత్, అన్యః బాలకః భావం వదేత్.
- ఉ. పాఠస్థానాం శ్లోకానామ్ ఆధారేణ అవగతాన్ ఉత్తమవిషయాన్ అధికృత్య వదంతు.

II పఠంతు-అవగచ్ఛంతు-వ్యక్తీకుర్వంతు

- అ. శ్లోకాన్ పఠంతు. తేషు విద్యమానాని 'మ' కారాంత పదాని చిత్వా రేఖాంకితాని కుర్వంతు.
- ఆ. అధః దత్తానాం వాక్యానాం సమానార్థకవాక్యాని పాఠే అన్విష్య లిఖంతు.

1) ధనం లేనివాడికి మిత్రుడెక్కడ? మిత్రులు లేని వాడికి సుఖం ఎక్కడ?

.....

2) అపకారికి మంచి చేసేవాడే సత్పురుషుడు అని చెప్పబడుతాడు.

.....

3) సోమరితనం కలవాడికి విద్య ఎక్కడిది?

.....

4) చంద్రుడొక్కడున్నా చాలు చీకటిని పారద్రోలడానికి

.....

5) ఈ నలుగురికి నేను నమస్కరిస్తాను.

.....

6) మంచి మిత్రుడు ఆరు లక్షణాలను కలిగి ఉంటాడు.

.....

7) నీ యొక్క పాండిత్యంతో నేను ప్రసన్నుణ్ణి అయ్యాను.

.....

ఈ. శ్లోకాన్ పూరయంతు.

- 1) శోకో నాశయతే సమో రిపుః॥
- 2) దదాతి ప్రతిగృహ్లాతి మిత్రలక్షణమ్॥
- 3) ఉపార్జితానాం ఇవాంభసామ్॥
- 4) దుర్భిక్షే చ ఋణే శుచిమ్॥
- 5) భూప్రదక్షిణ మాతృవందనే॥
- 6) అలసస్య కుతః సుఖమ్॥

ఉ. పాఠం పఠిత్వా అథః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు.

- 1) మాతృవందనే కిం ఫలం లభ్యతే?
- 2) చంద్రః కిం కరోతి?
- 3) కస్య మిత్రమ్ నాస్తి?
- 4) శోకేన సమః కః నాస్తి? కిమర్థం?
- 5) దుర్భిక్షే కిం దాతవ్యం?
- 6) శోకః కం నాశయతి ?
- 7) కస్య విద్యా నాస్తి ?
- 8) 'కాన్ కాన్ నమస్కరోమి' ఇతి మూషకః అవదత్.

III స్వీయరచనా

అథః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

- 1) భవతః మిత్రం కథం వర్తతే?
- 2) “మాతృవందనే భూప్రదక్షిణఫలం లభ్యతే”. ఇతి పాఠే పఠితం ఖలు. ఏతం విషయమ్ అధికృత్య స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.
- 3) శోకో నాశయతే, ఉపార్జితానాం విత్తానాం, దదాతి ప్రతిగృహ్లాతి.... శ్లోకానాం భావాన్ స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

IV పదజాలాభివృద్ధి: - భాషాక్రీడా:

అ) మంజుషాత: పదాని గృహీత్వా రిక్తస్థానాని పూరయంతు

ఫలం, సమృద్ధే, దానం, అర్థానాం, జ్ఞానం, కష్టకాలే, సత్, ధీరత్వం, రహస్యం, స్నేహిత:

- 1) పుత్ర: ఏక: అపి పర్యాప్త: ఏక: చంద్ర: పర్యాప్త: సహస్రై: నక్షత్రై: కిం
- 2) అన్నదాతారం హిరణ్యదం నమస్యామి.
- 3) సముపార్జితానాం, ఏవ హి రక్షణమ్.
- 4) శోక: నాశయతే చ నాశయతే.
- 5) మిత్రం..... ఆఖ్యాతి. ధనం దదాతి.

ఆ) ఉపరితనరిక్తస్థానేషు లిఖితానాం పదానాం సమానార్థపదాని పారాత్ చిత్వా వాక్యాని పున: లిఖంతు.

- 1) సత్ = గుణవాన్ గుణవాన్ పుత్ర: ఏక: అలమ్.
- 2) ఫలం = సహస్రై: నక్షత్రై: కిం
- 3) కష్టకాలే =
- 4) సమృద్ధే =
- 5) అర్థానాం =
- 6) దానం =
- 7) జ్ఞానం =
- 8) ధీరత్వం =
- 9) రహస్యం =
- 10) స్నేహిత: =

ఇ. అధః దత్తానాం రేఖాంకితపదానాం విరుద్ధార్థకపదాని పారాత్ చిత్వా తైః వాక్యాని లిఖంతు.

- 1) దుర్జనః అపకారీ భవతి.....
- 2) పరేషాం ధనాపహరణమ్ అధమం కార్యమ్
- 3) గుణవాన్ శత్రుః అపి ఆదరణీయః
- 4) బాలకః అధ్యాపకం ప్రశ్నాన్ పృచ్ఛతి.
- 5) సంతోషః ఏవ మానవానాం బలమ్

V సర్జనాత్మకవ్యక్తికరణమ్

- అ. మిత్రైః సహ మిలిత్వా మూషక - మార్జాలయోః సంవాదస్య అభినయం కుర్వంతు.
- ఆ. మూషక - మార్జాలయోః “వర్ణచిత్రం” లిఖంతు.

VI ప్రశంసా

మాతృభాషయా రచితాని సుభాషితాని సంకలయంతు, లిఖంతు, వదంతు.

VII భాషాంశాః

అ) పఠంతు - అవగచ్ఛంతు.

రామః వనం గచ్ఛతి. సః ఏకం వృక్షం పశ్యతి. ఫలం లునాతి. ఫలం ఖాదతి. ఏతేషు వాక్యేషు కర్తృకర్మక్రియాపదాని అవగచ్ఛంతు.

కర్తృపదాని	కర్మపదాని	క్రియాపదాని
↓	↓	↓
రామః	వనం	గచ్ఛతి.
సః	వృక్షం	పశ్యతి.
సః	ఫలం	ఖాదతి.

అ) అధః దత్తాని వాక్యాని పఠంతు. తేషు స్థితాని కర్తు, కర్మ, క్రియాపదాని విభజ్య పట్టికాయాం లిఖంతు.

1. బాలికా పాఠం పఠతి.
2. జనకః ఫలాని ఆనయతి.
3. అంబా చిత్రం పశ్యతి.
4. శిరీషా సమాధానం చింతయతి.
5. కృషకః క్షేత్రం కర్షతి.
6. రమేశః గ్రామం గచ్ఛతి.
7. సురేశః పుస్తకం పఠతి.

కర్తృపదాని	కర్మపదాని	క్రియాపదాని

పరియోజనాకార్యమ్

అన్యభాషాసు విద్యమానాని సుభాషితాని సంకలయంతు.

స్వీయమూల్యాంకనమ్

	అమ్	న
1. శ్లోకాన్ స్పష్టతయా పఠితుమ్, వక్తుం చ శక్నోమి.		
2. శ్లోకానాం భావాన్ స్వీయవాక్యైః వక్తుం శక్నోమి.		
3. పాఠస్య సారం స్వీయవాక్యైః లేఖితుం శక్నోమి.		
4. పాఠస్థసర్థనాత్మకవ్యక్తీకరణకృత్యం కర్తుం శక్నోమి.		

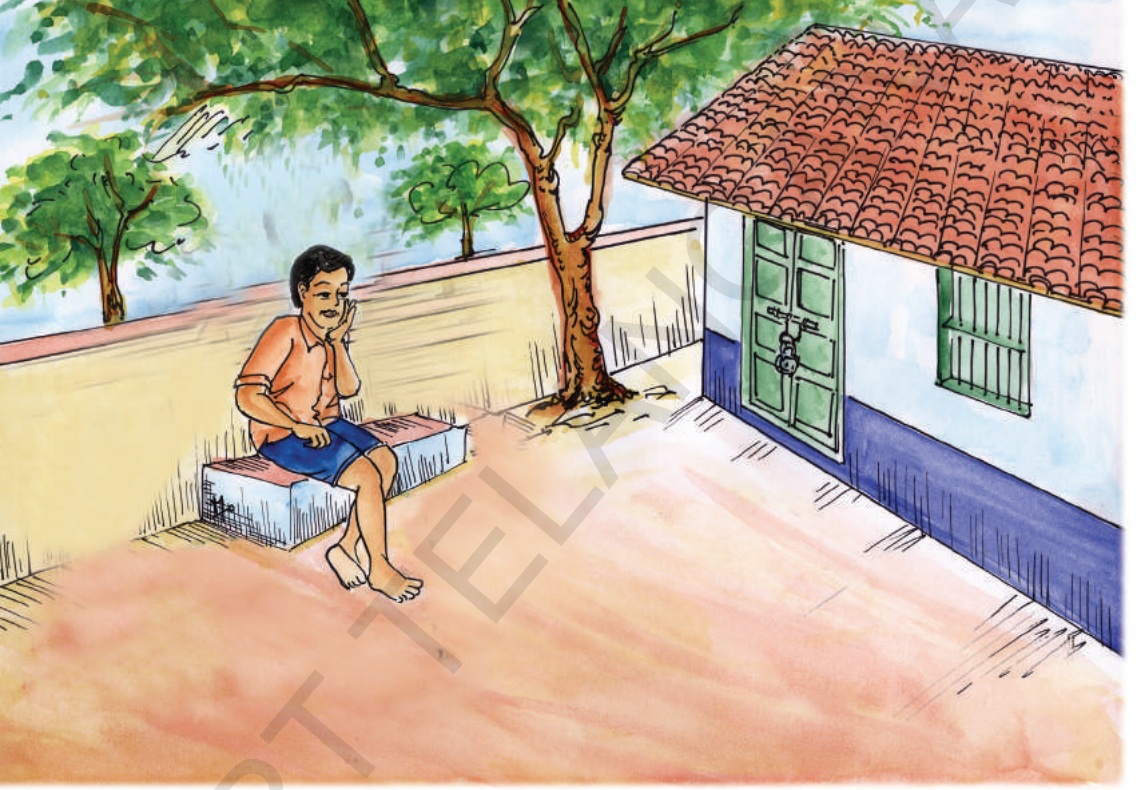
అభ్యాసానుసరీ విద్యా

షష్ఠః పాఠః

6. ఏకాకీ చంద్రః

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

- చిత్రే కిమ్ అస్తి?
- బాలః కుత్ర అస్తి? కిం కరోతి?
- కిమర్థం బాలః ఏవం కరోతి?

ఛాత్రేభ్యః సూచనాః

- పాఠం పఠంతు. కఠినపదానాం వాక్యానాం చ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- కఠినపదానామ్ అర్థాన్ అధికృత్య మిత్రైః సాకం చర్చాం కుర్వంతు.
- పాఠ్యపుస్తకస్య అన్తే దత్తం పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య వదంతు.

మాతా! చందిర ఏకాకీ
కస్మాత్ గగనే సంచరతి?
మాతరం పితరం గృహం విహాయ
రాత్రౌ సతతం సంచరతి ॥

... మాతా! చందిర ఏకాకీ

వాయుః వేగేన తం నయతి
సూర్యః కిరణైస్తాపయతి ।
మేఘో జలేన ఆర్ద్రయతి
న కోఽపి తం పరిపాలయతి ॥

... మాతః! చందిర ఏకాకీ

అంబ! చందిరమానయతు
అస్మద్ గేహే స్థాపయతు ।
తేన సహాహం క్రీడామి
ఖాదామి పిబామి నందామి ॥

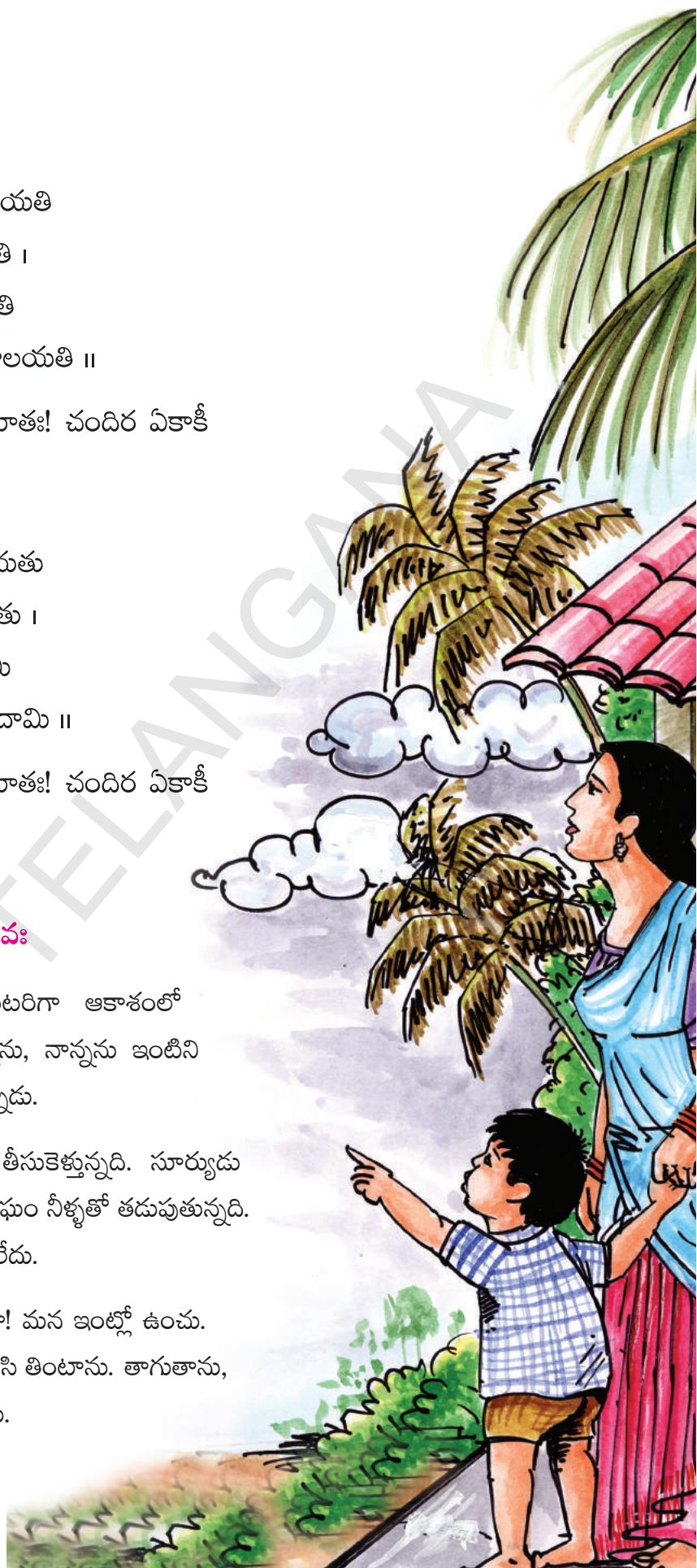
... మాతః! చందిర ఏకాకీ

గీతస్య భావః

అమ్మా! ఈ చంద్రుడు ఒంటరిగా ఆకాశంలో
ఎందుకు తిరుగుతున్నాడు. అమ్మను, నాన్నను ఇంటిని
విడిచిపెట్టి రాత్రంతా తిరుగుతున్నాడు.

గాలి వేగంగా చంద్రుణ్ణి తీసుకెళ్తున్నది. సూర్యుడు
కిరణాలతో తపింపచేస్తున్నాడు. మేఘం నీళ్ళతో తడుపుతున్నది.
ఎవరు కూడా అతణ్ణి రక్షించడం లేదు.

అమ్మా! చంద్రుణ్ణి తీసుకురా! మన ఇంట్లో ఉంచు.
అతనితో నేను ఆడుకుంటాను. కలిసి తింటాను. తాగుతాను,
అతనితో కలిసి నేను ఆనందిస్తాను.

ఏతాని కుర్వంతు

I శృణ్వంతు-విచింత్య వదంతు

- అ. గీతం రాగయుక్తం గాయంతు.
- ఆ. అహమ్ ఏకాకీ ఇతి చంద్రః చింతయతి వా? కిమర్థమ్?
- ఇ. గగనే చంద్రం దృష్ట్వా భవాన్/భవతీ కిం చింతయతి?
- ఈ. సూర్యచంద్రయోః భేదం వదంతు.
- ఉ. చంద్రః కదా సంచరతి?
- ఊ. పాఠం పఠిత్వా భవాన్ కిమ్ అవగచ్ఛతి?
- ఋ. భవాన్ గృహే ఏకాకీ భవతి చేత్ కిం చింతయతి?

II పఠంతు-అవగచ్ఛంతు-వ్యక్తీకుర్వంతు

- అ. గీతే కేషాంచన పదానాం అంతే 'తి', 'తు', 'మి' ఇతి అక్షరాణి సంతి. తాని పదాని అన్విష్య లిఖంతు.

తి	తు	మి

- ఆ. అధః దత్తానాం వాక్యానాం సమానార్థకవాక్యాని పాఠే అన్విష్య లిఖంతు.

- అ) సూర్యుడు కిరణాలతో తపింపచేస్తున్నాడు.

.....

- ఆ) అమ్మా ! చంద్రుణ్ణి తీసుకురా !

.....

- ఇ) అతనితో నేను ఆడుకుంటాను.

.....

ఇ. అధః దత్తేషు వాక్యేషు పదాని క్రమశః న సన్తి. తాని క్రమశః లిఖంతు.

1) నయతి తం వేగేన వాయుః	ఏకాకీ చందిర మాతః
కిరణైః తాపయతి సూర్యః	గగనే కస్మాత్ సంచరతి
ఆర్ద్రయతి జలేన మేఘో	గృహం విహాయ మాతరం పితరం
తం పరిపాలయతి న కోఽపి	సతతం సంచరతి రాత్రౌ

ఈ. పాఠం పఠిత్వా అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు.

- 1) చందిరః కుత్ర సంచరతి?
- 2) కాన్ విహాయ సంచరతి?
- 3) చందిరః కథమ్ ఆర్ద్రః భవతి?
- 4) బాలకః చందిరేణ సహ కిం కిం కర్తుమ్ ఇచ్ఛతి?

III స్వీయరచనా

అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

- 1) చంద్రః ఏకః ఏవ సంచరతి వా? అన్యే కే సంచరంతి?
- 2) భవాన్ కాః క్రీడాః క్రీడతి? కుత్ర క్రీడతి?
- 3) గీతస్య సారం స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.
- 4) చంద్రః భవతః గృహమ్ ఆగచ్ఛతి చేత్, భవాన్ తేన సహ కిం కిం కరోతి?
- 5) తవ గృహే కే కే సంతి ?
- 6) భవాన్ గృహం విహాయ అన్యత్ర గతవాన్ వా? కిమర్థం గతవాన్? తత్ర కిం కృతవాన్? లిఖంతు.

IV పదజాలాభివృద్ధిః - భాషాక్రీడాః

అ) పాఠం పఠిత్వా రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

- 1) మాతః! వాయుః చంద్రం నయతి, సూర్యః తాపయతి,
చంద్రం ఆర్ద్రయతి, ఏకః అపి న పరిపాలయతి.
- 2) అధః దత్తేషు పదేషు భిన్నం పదం చిత్వా లిఖంతు. తత్ పదం కిమర్థం భిన్నమితి వదంతు.
అ) ఆకాశః, విమానం, చంద్రం, నక్షత్రాణి, సూర్యః.
ఆ) క్షీరం, జలం, పానీయం, చాయం, ఫలం.
ఇ) క్రీడతి, పఠతి, లిఖతి, పిబతి, రాత్రిః.

- అ) అధః దత్తాయాం పట్టికాయాం సూర్యస్య-చంద్రస్య చ నామాని సంతి. తాని అన్విష్య లిఖంతు.

ఇం	ని	ఆ	ది	త్యః	ది
దుః	శా	భా	నుః	వా	శ
*	ప	స్మ	క	*	శ
ర	తిః	రః	ద్రః	చం	ధ
విః	క	లా	ని	భిః	రః

సూర్యనామాని

చంద్రనామాని

ఉదా:

దివాకరః

శశధరః

1.
2.
3.
4.
5.
6.

V సర్జనాత్మకవ్యక్తికరణమ్

1. గీతం సంభాషణరూపేణ ప్రదర్శయంతు. అభినయం కుర్వంతు.
2. ఆకాశే కే కే సంచరంతి. భూమౌ కే కే సంచరంతీతి పట్టికాయాం లిఖిత్వా ప్రదర్శయంతు.

VI ప్రశంసా

చంద్రస్య వైశిష్ట్యం జ్ఞాత్వా వదంతు.

VII భాషాంశాః

అ. ఉదాహరణానుసారం కోష్ఠకస్థపదానామ్ ఆధారేణ కానిచన వాక్యాని రచయంతు.

మాతరం, పితరం, గృహం, మిత్రం, బంధూన్, సోదరం

ఉదా: ఏకాకీ చంద్రః మాతరం విహాయ సతతం రాత్రౌ సంచరతి.

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

ఆ. ఉదాహరణానుసారం కోష్ఠకస్థపదైః రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

ఉదా: వాయుః వేగేన చంద్రం (చంద్రః) నయతి.

- 1) కో_పి (దీనః) న రక్షతి.
- 2) సరస్వతీదేవీ (విద్యా) దదాతి.
- 3) సుధీరః మిత్రాయ (గ్రంథః) యచ్ఛతి.
- 4) విద్యాలయే గురుః (శిష్యః) బోధయతి.

ఏతాని ద్వితీయావిభక్తిపదాని.

ఇ. అధః దత్తం గీతాంశం పఠంతు. రేఖాంకితాని ద్వితీయావిభక్తిపదాని పరిశీలయంతు.

ఉన్నతవృక్షం తుంగం భవనం

క్రాంత్యా కాశం ఖలు యామ ।

కృత్వా హిమవంతం సోపానం

చంద్రరలోకం ప్రవిశామ ॥

అధః దత్తే శ్లోకే ద్వితీయావిభక్త్యంత పదాని సన్తి. తేషామ్ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు.

ఆంజనేయమ్ అతిపాటలాననం

కాంచనాద్రికమనీయవిగ్రహం

పారిజాతతరుమూలవాసినమ్

భావయామి పవమాననందనమ్

ఈ. అధః దత్తమ్ అనుచ్ఛేదం పఠంతు. అనుచ్ఛేదే రేఖాంకితపదాని అవగచ్ఛంతు.

మమ నామ గణేశః. ప్రతిదినం అహం స్నానాదికం కృత్వా దూరదర్శనే వార్తాః శృణోమి. తదనంతరమ్ ఆధ్యాత్మిక భాషణాని శృణోమి. దేశభక్తిగీతాని శ్రద్ధయా శృణోమి. అనంతరం వార్తాపత్రికాం పఠిత్వా తాం వార్తాపత్రికామ్ అగ్రజాయై యచ్ఛామి. తద్దైవ కంచిత కాలం కథాపుస్తకాని పఠిత్వా ఏతాని అపి అగ్రజాయై యచ్ఛామి. అగ్రజా కథాపుస్తకాని పఠతి. అన్తే వార్తాపత్రికాం, కథాపుస్తకాని మాత్రే యచ్ఛామి. తదనంతరం అగ్రజాయా సాకం పుస్తకస్మృతం గృహీత్వా విద్యాలయం గచ్ఛామి.

ఉ. ఉపరితనమ్ అనుచ్ఛేదం పఠిత్వా ఉదాహరణానుసారం వాక్యాని పూరయంతు.

ఉదా: అహం ప్రాతః దూరదర్శనే శ్రీవేంకటేశ్వరసుప్రభాతం శృణోమి.

1) అహం శృణోమి.

2) అహం శృణోమి.

3) అహం శృణోమి.

4) అహం శృణోమి.

ఉ. భవతః జన్మదినం పురస్కృత్య మిత్రేభ్యః కిం కిం యచ్ఛతీతి విభతు.

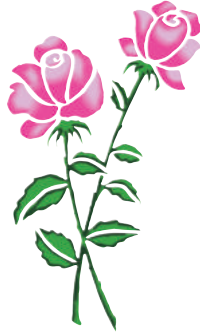
- 1) అహం రాజేశాయ అమ్రుఫలం యచ్ఛామి.
- 2) అహం రమేశాయ యచ్ఛామి.
- 3) అహం కార్తికాయ యచ్ఛామి.
- 4) అహం కృష్ణాయ యచ్ఛామి.
- 5) అహం మహేశాయ యచ్ఛామి.

పరియోజనాకార్యమ్

అన్యభాషాసు విద్యమానాని చంద్రసంబధాని గీతాని సంకలయంతు. కక్ష్యాయాం శ్రావయంతు.

స్వీయమూల్యాంకనమ్

	అమ్	న
1. గీతం సాధినయం గాతుం శక్నోమి.		
2. గీతసారం స్వీయవాక్యైః వక్తుం శక్నోమి.		
3. గీతసారం స్వీయవాక్యైః లేఖితుం శక్నోమి.		
4. గీతస్య భావం సంభాషణరూపేణ లేఖితుం శక్నోమి.		

విద్యాసమం నాస్తి శరీర భూషణమ్

పఠంతు-నందంతు

న్యాయనిష్ఠః శ్రీరామః

తత్ రామరాజ్యమ్. రాజగృహాత్ బహిః బృహతీ ఘంటా అస్తి. యః న్యాయనిర్ణయమ్ ఇచ్ఛతి, సః ఘంటావాదనం కరోతి.

ఏకస్మిన్ దినే శ్రీరామః రాజసింహాసనే ఉపవిష్టః అస్తి. తదా ఘంటానాదః శ్రుతః. మంత్రి బహిః గత్వా పశ్యతి. ఏకః శునకః ఘంటానాదం కుర్వన్ అస్తి. మంత్రి ఏతత్ దృష్ట్వా రామం నివేదయతి. రామః తం శునకమ్ అంతః ప్రవేశయితుమ్ అనుమతిం దదాతి. ఆగతః శునకః రామం మనుష్యవాచా వదతి - “రాజన్! అద్య ప్రాతఃకాలే మామ్ ఏకః బ్రాహ్మణః తామ్రభాజనేన తాడితవాన్. ఏతం శోధం పశ్యతు” ఇతి ముఖం దర్శయతి. రామః చింతయిత్వా పృష్టవాన్ - “త్వమ్ ఏవ వద. తస్మై బ్రాహ్మణాయ కః వా దండః దేయః?” ఇతి. శునకః వదతి. “ఏతం బ్రాహ్మణం శివాలయస్య ధర్మాధికారిరూపేణ నియోజయ” ఇతి.

రామః సాశ్చర్యమ్ ఉక్తవాన్ - “తదైవ కరోమి. కింతు ఏషః దండః కథం స్యాత్?” ఇతి.

శునకః వదతి - “అహమ్ అపి కన్యచన దేవాలయస్య ధర్మాధికారి ఆసమ్. తదా అహం దేవధనమ్ అపహృతవాన్. తస్మాత్ కారణాత్ శునకజన్మ ప్రాప్తవాన్ అస్మి. ఏషః బ్రాహ్మణః అపి శునకః భూత్వా తాడనవేదనాం అనుభవతు ఇత్యేవ మమ ఆశయః” ఇతి. శ్రీరామః తదైవ కృతవాన్.

సప్తమపాఠం:

7. నివేదనమ్

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

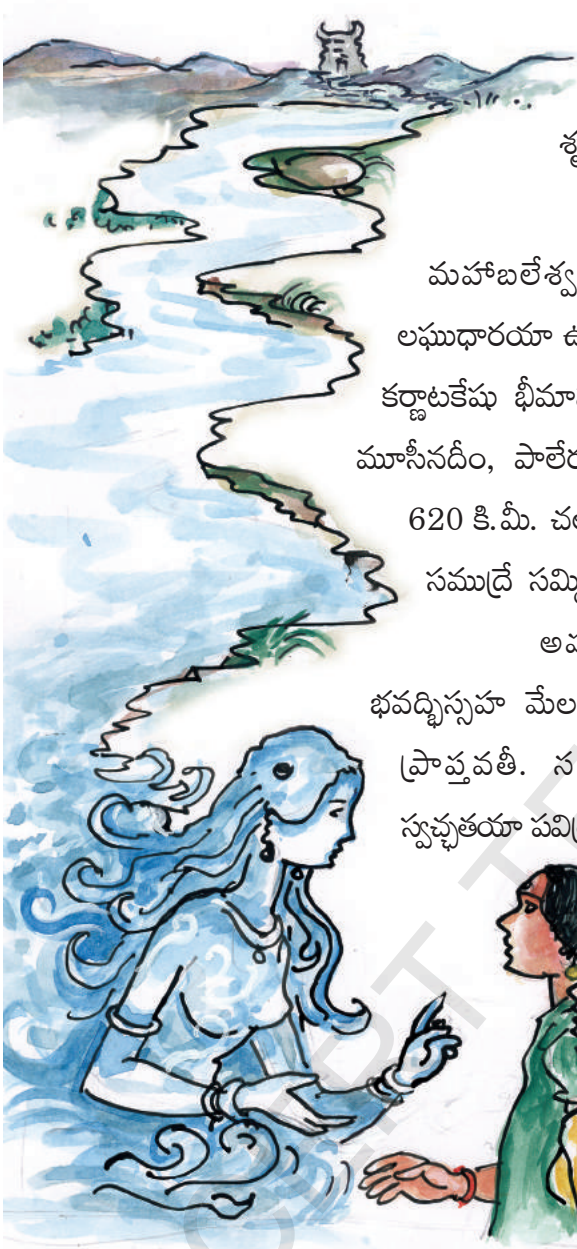

- చిత్రే కిమ్ అస్తి?
- వేదికాయాం కే కే సన్ని?
- మహిలా కిం కరోతి?

ఛాత్రేభ్యః సూచనాః

- పాఠం పఠంతు. కఠినపదానాం వాక్యానాం చ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- కఠినపదానామ్ అర్థాన్ అధికృత్య మిత్రైః సాకం చర్చాం కుర్వంతు.
- పాఠ్యపుస్తకస్య అన్తే దత్తం పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

ప్రియబాలా! అహం కా ఇతి జానన్తి కిమ్?

అహం మమ విషయే కించిత్ నివేదయితుం ఇచ్ఛామి.

శృణ్వన్తి ఖలు!

అహమస్మి కృష్ణానదీ. అహం మహారాష్ట్రస్థేషు సహ్యాపర్వతేషు మహాబలేశ్వరప్రాంతే ఉత్పన్నా. తత్రస్థే శివాలయే గోముఖాత్ లఘుధారయా ఉత్పన్నా అహం మహారాష్ట్రేషు 312 కి.మీ. ప్రవహన్తి, తతః కర్ణాటకేషు భీమానదీం, తుంగభద్రాం చ మిలన్తి, 508 కి.మీ. ప్రవహన్తి మూసీనదీం, పాలేరుం, చంద్రవంకామ్ ఉపనదీత్వేన గృహ్లాతీ ఆంధ్రప్రదేశే 620 కి.మీ. చలన్తి హంసలదీవిప్రాన్తే సముద్రే సమ్మిలామి.

అహం మార్గస్థైః భవద్భిస్సహ మేలనస్య శుభావసరం ప్రాప్తవతీ. సహస్రశః వర్షేభ్యః స్వచ్ఛతయా పవిత్రతయా ప్రవహన్త్యాః మమ

కాలుష్యం పరమశత్రుః అభవత్. మహారాష్ట్రతః ఆరభ్య ఆంధ్రప్రదేశవర్యంతం స్థితానాం అనేకనగరాణాం వ్యర్థపదార్థాః, శతాధికానాం కర్మాగారాణాం వ్యర్థపదార్థాః, విషరసాయనాని, ఔషధావశేషాః చ లఘునదీభిః, కుల్యాభిః

ఆగత్య మయి సమ్మిలన్ని. కర్మాగారేభ్యః నగరేభ్యః చ పరిత్యక్తానాం మలినానాం, కర్దమజలానాం చ సమ్మేలనేన అహం విపహరితా సంవృత్తా. మనుష్య-జన్తు-మృతశరీరాణాం, ప్లాస్టిక్ (ప్లాస్టిక్) నిర్మిత వ్యర్థపదార్థానాం నిక్షేపణేన, మలమూత్రవిసర్జనేన, పశూనాం ప్రక్షాలనేన చ మమ స్థితిః అత్యంతం భయంకరీ అభవత్. ఏతైః కారణైః మమ స్వచ్ఛతా,

అమరావతీస్థూపః

పవిత్రతా చ ప్రణష్టా. మమ ప్రదూషితజలపానేన మానవాః పశుపక్షిణః, జలచరాశ్చ రోగపీడితాః భవన్తి.

ప్రియబాలా! ఏవం వదన్తీ అహం భవతాం జామితాకారణం న అభవమ్ కిల! అస్తు, తాం దుఃఖగాఢాం విస్మృత్య మమ కాంశ్చన విశేషాన్ వదామి. శృణ్వన్తు.

నాగార్జునసాగరజలబంధః

మహాబలేశ్వరమ్ ఆరభ్య శతాధికేషు పుణ్యక్షేత్రేషు సంచరంతీ అహం బహూన్ ప్రదేశాన్ దృష్టవతీ, విజయాంబికాం సేవితవతీ, అమరావతీమ్ వీక్షితవతీ, మమ జలం వ్యర్థం మా భవతు ఇతి విచింత్య సర్వకారేణ 1960 తమే వర్షే ఆచార్య నాగార్జునస్య నామ్నా నాగార్జునసాగరజలబంధః నిర్మితః అభవత్. కర్ణాటకేషు ఆలమట్టి, ఆంధ్రేషు శ్రీశైలం, నాగార్జునసాగరః, ప్రకాశం బ్యారేజీ ఇతి జలబంధాః మమోపరి నిర్మితాః. తేన అహం

లక్షాధిక-ఎకరపరిమితాం భూమిం సారవతీం కరోమి. మమ కారణేనైవ ఆంధ్రప్రదేశస్య భారతధాన్యాగారః ఇతి నామాంతరం ప్రఖ్యాతమ్. 1980 తమే వర్షే జూరాలజలబంధస్య నిర్మాణేన సహస్రమహాశక్తివాహ (మెగావాట్)పరిమితా విద్యుత్ ఉత్పద్యతే. స్ఫుర్ధనమాత్రేణ నృత్యం కర్తుం యోగ్యానాం విభిన్న పుత్తలికానాం నిర్మాణేన ప్రసిద్ధః కొండపల్లిగ్రామః, నాట్యకలాక్షేత్రే ప్రసిద్ధః కూచిపూడి గ్రామః చ మమ తటే ఏవ విలసతః.

మామ్ ఉద్దిశ్య కవయః కావ్యాని, బహ్వీః కథాః చ విరచితవన్తః. సర్వే అపి మమ ఉపయోగం నానావిధరూపైః కుర్వంతః అనేకాన్ లాభాన్ విందంతి. పరం మమ రక్షణే కః ఆసక్తః?

పవిత్రాం, జీవనదాత్రీం మాం కః సంరక్షేత్? పుత్రసమాః మే బాలా! మమ రక్షణవిషయే యుష్మాకమేవ దాయిత్యం అస్తి.

జూరాల జలబంధః

I శృణ్వంతు-విచింత్య వదంతు

- అ. కృష్ణానదీ కైః సహ సంభాషణం కరోతి?
- ఆ. కృష్ణానద్యాః బాధాయాః కారణం కిమ్?
- ఇ. నదీకాలుష్యనివారణార్థం కాని కాని కార్యాణి కరణీయాని?
- ఈ. నదీభ్యః కే కే ఉపయోగాః భవన్తి?
- ఉ. పారాత్ భవంతః కిమ్ అవగతవంతః?

II పఠంతు-అవగచ్ఛంతు-వ్యక్తీకుర్వంతు

- అ. 'ప్రాప్తవతీ' ఇత్యాది స్త్రీలింగక్రియాపదానామ్ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- ఆ. అధః దత్తానాం వాక్యానాం సమానార్థకవాక్యాని పాఠే అన్విష్య లిఖంతు.

- 1) నాకు కాలుష్యం పెద్ద శత్రువు అయ్యింది.
.....
- 2) నా కారణంచేతనే ఆంధ్రప్రదేశ్‌కు "భారతధాన్యాగారం" అని పేరొచ్చింది.
.....
- 3) నేను నా విషయంలో కొంచెం చెప్పాలని ఇష్టపడుతున్నాను.
.....
- 4) పవిత్రురాలను, ప్రాణదాయినీ అయిన నన్ను ఎవరు రక్షించాలి?
.....
- 5) రకరకాల బొమ్మలను తయారుచేయడంవల్ల కొండపల్లి గ్రామం ప్రసిద్ధిచెందినది.
.....
- 6) నా గురించి కవులు కావ్యాలు, కథలు రచించారు.
.....

బి. అధః జలస్య అవశ్యకతాయాః సూచకాని చిత్రాణి, వాక్యాని చ దత్వాని.తేషాం మేలనం కుర్వన్తు.

జలం పచనార్థమ్ అవశ్యకమ్.

జలం వృక్షసేచనార్థమ్ అవశ్యకమ్.

జలం పానార్థమ్ అవశ్యకమ్.

జలం స్నానార్థమ్ అవశ్యకమ్.

జలం వస్త్రప్రక్షాలనార్థమ్ అవశ్యకమ్.

ఈ. పాఠం పఠిత్వా అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు.

- 1) కృష్ణానదీ కుత్ర ఉత్పన్నా?
- 2) ఆంధ్రప్రదేశస్య ప్రఖ్యాతం నామాంతరం కిమ్?
- 3) కొండపల్లి పుత్తలికానాం ప్రాశస్త్యం కిమ్?
- 4) నాట్యకలాక్షేత్రే ప్రసిద్ధః గ్రామః కః?
- 5) కృష్ణానద్యాం నిర్మితాః జలబంధాః కే?
- 6) కృష్ణానదీ కేషు రాజ్యేషు ప్రవహతి?

III స్వీయరచనా

అధ: దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

1. భవతః గ్రామతటాకస్య కాలుష్యనివారణాయ భవతః గ్రామవాసిభిః కిం కరణీయమ్ ఇతి లిఖంతు.
2. అస్మాకం దేశే కాః నద్యః ప్రవహంతి? తాః కథం కలుషితాః భవంతి?
3. నదీనామివ మానవానామ్ ఉపయుక్తాని కానిచన జలసంసాధనాని కాని?
4. కృష్ణానద్యాం నిర్మితానాం నాగార్జునసాగరః, జూరాల జలాశయానామివ ఇతరాసు నదీషు కే కే జలాశయాః నిర్మితాః ఇతి లిఖంతు.

IV పదజాలాభివృద్ధి: - భాషాక్రీడా:

అ) అధ: దత్తానాం వాక్యానామ్ ఆధారేణ సమాధానాని కోష్ఠకేషు లిఖంతు.

1) కాష్ఠపుత్తలికానిర్మాణాయ ప్రసిద్ధః గ్రామః.

--	--	--	--

2) కనకదుర్గాక్షేత్రమ్ అత్ర అస్తి.

--	--	--	--	--

3) బౌద్ధాచార్యస్య నామ్నా నిర్మితః జలబంధః.

--	--	--	--	--	--	--	--

4) కృష్ణానదీ అస్మిన్ ప్రాంతే సముద్రే సమ్మిలతి.

--	--	--	--	--

ఉపరి దత్తేభ్యః వర్తులేభ్యః అక్షరాణి

స్వీకృత్య పక్షీ ఇత్యస్య పర్యాయపదమ్ లిఖంతు.

--	--	--

ఆ) అధ: జలజంతూనాం చిత్రాణి దత్తాని. అనుచ్ఛేదం సంపూర్ణం పఠిత్వా జంతూనాం నామాని సంస్కృతేన మాతృభాషయా చ లిఖంతు.

కస్మింశ్చిత్ సముద్రే ఏకః అస్తి. తస్య మిత్రం ఏకః . సముద్రస్యతీరే

బహవః అపి నివసన్తి. సముద్రే నివసన్ ఏకః ప్రతిదినం

మండూకాన్ ఖాదతి స్మృ. తదా ఏకః మండూకః కూర్మ మీనాభ్యాం సహ గత్వా

మిలితవాన్. తదా నక్షత్రమీనః ఏకాం సూచనామ్ అకరోత్. తస్య సూచనానుసారేణ తే సర్వే

మిలిత్వా నివేదితవన్తః. సముద్రస్య రాజా తిమింగలః మకరమ్ ఆహూయ

మండూకాన్ మా ఖాదతు ఇతి ఆదిష్టవాన్.

అ) భవతాం పరిచితానాం నదీనాం విశేషాంశాన్ కోష్ఠకేషు లిఖంతు.

నద్యాః నామ	జన్మస్థానం	రాజ్యం	పుణ్యక్షేత్రాణి	ముఖ్యపట్టణాని

V

సర్వనాత్మకవ్యక్తికరణమ్

కృష్ణానద్యాః పరిచయః “మమ పరిచయః (బయోడేటా)” ఇతి శీర్షికయా లిఖంతు.

మమ పరిచయః

మమ నామ :

మమ జన్మస్థలం :

మమ గమనం : కి.మీ.

మమ తీరే పుణ్యక్షేత్రాణి :

.....

మమ తీరే ముఖ్యపట్టణాని :

మయి జలబంధాః :

.....

మమ ఉపనద్యః :

మమ సముద్రసంగమస్థానం:

VI ప్రశంసా

భారతదేశే నదీనాం పూజాం కుర్వంతి. కిమర్థమ్? తాసాం పూజనే ఉద్దేశ్యం కిమ్?

VII భాషాంశాః

అథః దత్తాని పదాని పఠంతు. అర్థాన్ జానంతు. ఉదాహరణానుసారం వాక్యాని లిఖంతు.

తస్య	=	అతని యొక్క	ఏతస్య	=	ఇతని యొక్క
సర్వస్య	=	అందరి యొక్క	కస్య	=	ఎవని యొక్క
తత్	=	అది	ఏతత్	=	ఇది

ఉదా: ఎవని పేరు రవి ?

కస్య నామ రవిః ?

- ఎవని పేరు శ్రీనివాస్ ?
- ఇది అతని యొక్క పుస్తకం.
- ఇది ఎవని యొక్క ఇల్లు?
- ఇది అందరి యొక్క పాఠశాల.
- ఇది అతని యొక్క పొలం.
- అది ఇతని యొక్క పుస్తకం.

పరియోజనాకార్యమ్

భారతదేశే విద్యమానానాం నదీనాం నామాని తాసామ్ జన్మస్థానానాం నామాని చ పట్టికాయాం లిఖిత్వా కక్ష్యాయాం ప్రదర్శయంతు.

స్వీయమూల్యాంకనమ్

	అమ్	న
1. పాఠశ్ఠకరినపదానామ్ అర్థాన్ వక్తుం శక్నోమి.		
2. మమ పరిచయం స్వీయవాక్యైః వక్తుం శక్నోమి.		
3. పాఠస్య సారం స్వీయవాక్యైః లేఖితం శక్నోమి.		

న హి కృతమ్ ఉపకారం సాధవో విస్మరంతి

అష్టమ: పాఠ:

8. ప్రజ్ఞాచక్రం:

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

- అధికారీ కిం కరోతి?
- సమాజే ఈదృశా: కే కే సంతి?
- తేభ్య: కీదృశం సాహాయ్యమ్ ఆవశ్యకమ్?

ఛాత్రేభ్య: సూచనా:

- పాఠం పఠంతు. కఠినపదానాం వాక్యానాం చ అధ: రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- కఠినపదానామ్ అర్థాన్ అధికృత్య మిత్రై: సాకం చర్చాం కుర్వంతు.
- పాఠ్యపుస్తకస్య అన్తే దత్తం పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

ధరణీ, తస్యాః సఖీ లహరీ చ క్రీడాం
పరిసమాప్య వృద్ధస్య సమీపం గతవత్సౌ. అన్యే
బహవః బాలకాః బాలికాః చ తం పరితః
ఉపవిశ్య కథాం వదతు తాత! ఇతి
ప్రార్థితవంతః. సః అంధః. తథాపి సః
బాలానామ్ అత్యంతప్రియః. అతః సః మందం
హసన్ సర్వే ఆగతవంతః వా? ఇతి అపృచ్ఛత్.
‘అమ్, ఆగతవంతః’ ఇతి బాలాః అవదన్. సః
ఏకామ్ అద్భుతాం, బాలేభ్యః రోచికాం కథాం
శ్రావితవాన్. బాలాః శ్రద్ధయా ఆశ్చర్యేణ చ
తాం కథాం శ్రుతవంతః. బాలేషు అన్యతమః
అభినవః పార్శ్వస్థం స్వగృహం ప్రాప్య ఏకస్యాం
స్థలికాయాం శాకేన సహ రోటికాః ఆనీయ
వృద్ధాయ దత్తవాన్ అవదత్ చ. ‘రోటికాః
ఉష్ణాః సంతి. ఖాదతు.’ ఇతి. వృద్ధః ‘వత్స!
అహం స్వయం పచామి ఖలు! భవతు.’ ఇత్యుక్త్వా
రోటికాం ఖాదితవాన్.

క్రమశః రాత్రేః ఆరంభః అభవత్.
బాలానాం గృహగమనస్య సమయః అభవత్.
కస్యాపి వృద్ధం త్యక్త్వా గన్తుమ్ ఇచ్ఛా నాసీత్.
అతః బాలాః సర్వే అపి తం తస్య గృహే
త్యజామః ఇతి విచిన్త్య తేన సహ తస్య గృహం

గతవంతః . తాత! అంధకారః వ్యాప్తః. కథం కార్యం కరోషి? ఇతి అపృచ్ఛత్ కశ్చన బాలకః. సః హసన్ 'ప్రకాశే అంధకారే చ కః భేదః అంధస్య?' ఇత్యవదత్. పాకస్య ఆరంభమ్ అపి క్లేశం వినా కృతవాన్. పాకానంతరం సః ఏకం పుస్తకం స్వీకృత్య హస్తేన స్పృశన్ వినా ౨ ౨ యాసం పఠితవాన్. తత్ దృష్ట్వా బాలాః విస్మితాః అభవన్. అనంతరం తే జ్ఞాతవంతః సః గ్రంథః భగవద్గీతా ఇతి, తస్యాః లిపేః నామ బ్రెయిలీ ఇతి, తయా లిప్యా అంధాః పఠంతీతి.

అనంతరదినే సాయంకాలే సః వృద్ధః వృక్షస్య అధః వేదికాయామ్ ఉపవిష్టవాన్. పార్శ్వస్థం బాలకం గృహీతవాన్. తం హస్తేన స్పృష్ట్వా ఏవ 'త్వం నూతనః ఇవ అస్తి' ఇతి అపృచ్ఛత్. వృద్ధస్య ప్రజ్ఞాం దృష్ట్వా బాలకాః 'అంధో ౨ పి ఏషః ప్రజ్ఞాచక్షుః' ఇతి అవగతవంతః. పార్శ్వస్థా లహరీ "సత్యం తాత! ఏషః మమ పితృవ్యస్య పుత్రః శ్రీకరః. విరామాన్ యాపయితుమ్ అస్మాకం గృహమ్ ఆగతవాన్" ఇతి అవదత్. పునః వృద్ధః కథామ్ ఆరబ్ధవాన్. బాలాః ప్రతిదినమివ కథాం శృతవంతః.

ఏతాని కుర్వంతు

I శృణ్వంతు-విచింత్య వదంతు

- అ. వృద్ధః కీదృశః?
- ఆ. వృద్ధః కాని కాని కార్యాణి కర్తుం శక్నోతి?
- ఇ. వృద్ధః కథం పరితవాన్? బాలకాః కిమర్థమ్ విస్మితాః భవంతి?
- ఈ. భవతాం పరిసరప్రదేశే వృద్ధసదృశః కోఽపి అస్తి వా? తమ్ ఉద్దిశ్య వదంతు.

II పఠంతు-అవగచ్ఛంతు-వ్యక్తికుర్వంతు

- అ. పాఠస్థద్విత్వాక్షరపదాని చిత్వా రేఖాంకితాని కుర్వంతు. లిఖంతు.
- ఆ. 'అనంతరే దినే ఆరబ్ధవాన్' ఇతి అనుచ్ఛేదం పఠంతు. తస్మిన్ స్థితాని క్రియాపదాని చిత్వా తేషామ్ అర్థాన్ లిఖంతు.

ఉదా; ఉపవిష్టవాన్ = కూర్చున్నాడు

- ఇ. అధః దత్తానాం పదానాం సమానార్థకపదాని పాఠాత్ చిత్వా లిఖంతు.

- 1) అనేకమంది =
- 2) ఇష్టమైన =
- 3) పశ్యంతో =
- 4) కష్టం =
- 5) వంట =
- 6) అరుగు =
- 7) పెదనాన్న =

- ఈ. ఉపరితనసంస్కృతపదాని ఉపయుజ్య రిక్తస్థానాని పూరయంతు

- 1) బాలకాః క్రీడాంగణే క్రీడంతి.
- 2) వృద్ధః బాలకానాం కథాం కథితవాన్.
- 3) అభినవః రోటికాః ఆనీయ తాతాయ దత్తవాన్.
- 4) తాతః వినా కార్యం కరోతి.

- 5) మాతా కృత్వా మాం ఖాదయతి.
- 6) గృహస్య పురతః ఉపవిశ్య బాలాః 'చతురంగం' క్రీడన్తి.
- 7) శ్రీకరః లహర్యాః పుత్రః.

ఈ. పాఠం పఠిత్వా అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు

- 1) కే క్రీడన్తి ?
- 2) వృద్ధాయ అభినవః కిం కృతవాన్ ?
- 3) వృద్ధః గృహే కిం పఠితవాన్ ?
- 4) అంధః అపి వృద్ధః కీదృశః?
- 5) శ్రీకరః కిమర్థం లహర్యాః గృహమ్ ఆగతవాన్?

III స్వీయరచనా

అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

- 1) పాఠ్యభాగస్య సారం స్వీయవాక్యైః లిఖంతు?
- 2) వృద్ధః పాఠే కానిచన కార్యాణి కృతవాన్. సః ఇతోఽపి కిం కిం కర్తుం శక్నోతి ఇతి భవాన్ చింతయతి?
- 3) భవంతః వృద్ధసదృశజనానాం కృతే కిమపి సాహాయ్యం కృతవంతః వా? కదా? కథం?
- 4) భవతః గృహే పితామహీ, పితామహః భవతః చేత్, తౌ భవతః ఉపకారం కథం కురుతః?

IV పదజాలాభివృద్ధిః - భాషాక్రీడాః

అ) అధః దత్తానాం రేఖాంకితపదానామ్ అర్థాన్ మాతృభాషయా లిఖంతు.

- 1) తం పరితః ఉపవిశ్య కథాం వదతు తాత! ఇతి ప్రార్థితవంతః.
- 2) హస్తేన స్పృశన్ వినాఽపి యాసం పఠితవాన్.
- 3) విరామాన్ యాపయితుమ్ అస్మాకం గృహమ్ ఆగతవాన్.
- 4) అంధః అపి ఏషః ప్రజ్ఞాచక్షుః.

అ) అధః దత్తాని చిత్రాణి పశ్యంతు. తేషాం నామాన్యపి అత్ర దత్తాని.
తేషాం యోజనం కుర్వంతు.

ఏతత్ పాటలపుష్పమ్.

ఏతత్ సేవంతికాపుష్పమ్.

ఏతత్ మందారపుష్పమ్.

ఏతత్ మల్లికాపుష్పమ్.

ఏతత్ కమలమ్.

ఇ. అధః దత్తేషు వాక్యేషు కానిచన పదాని రేఖాంకితాని సంతి తేషాం విరుద్ధార్థకపదాని
లిఖంతు.

అ) గ్రీష్మకాలే సూర్యస్య తాపః అధికః భవతి.

గ్రీష్మకాలే ×

ఆ) వృద్ధస్య దూరే స్థిత్యా ఉక్తవాన్.

దూరే ×

ఇ) ధనం గ్రహీతుం న ఇచ్ఛతి స్మ.

ఈ) మార్గే ఏకం ధనికం దృష్టవాన్.

ఉ) భక్తః నేత్రాణి నిమీల్య దేవం భావయతి.

V సజ్జనాత్మకవ్యక్తీకరణమ్

‘శ్వస్తనాయామ్ ఏకపాత్రాభినయస్పర్ధాయామ్’ అంధః ఇవ అభినయం కరోమి ఇతి విచింత్య, సః అభినయః కథం భవేదితి ఇదానీం ప్రదర్శయతు.

VI ప్రశంసా

ప్రతిదినం నిర్దిష్టసమయే విద్యాలయమ్ అగచ్ఛంతం భవతః మిత్రమ్ ఉద్దిశ్య భవాన్ కిం చింతయతీతి వదతు.

VII భాషాంశాః

అ. అథః దత్తాని వాక్యాని పఠంతు, అవగచ్ఛంతు.

వర్తమానకాలః	భూతకాలః
బాలః ధ్యానం కరోతి. (బాలుడు ధ్యానము చేయుచున్నాడు.)	బాలః హ్యః ధ్యానమ్ అకరోత్. (బాలుడు నిన్న ధ్యానం చేశాడు.) బాలః హ్యః సప్తవాదనే ధ్యానం కరోతి స్మ. (బాలుడు నిన్న ఏడు గంటలకు ధ్యానం చేస్తూ ఉండెను.) బాలః హ్యః ధ్యానం కృతవాన్. (బాలుడు నిన్న ధ్యానం చేశాడు.)
శ్రీకరః అద్య గ్రామం గచ్ఛతి (శ్రీకర్ ఈ రోజు గ్రామానికి వెళ్తున్నాడు.)	శ్రీకరః హ్యః గ్రామమ్ అగచ్ఛత్. (శ్రీకర్ నిన్న గ్రామానికి వెళ్ళాడు.) శ్రీకరః హ్యః సాయం గ్రామం గచ్ఛతి స్మ. (శ్రీకర్ నిన్న సాయంత్రం గ్రామానికి వెళ్తు ఉండెను.) శ్రీకరః హ్యః గ్రామం గతవాన్. (శ్రీకర్ నిన్న గ్రామానికి వెళ్ళాడు.)

ఆ. ఉపరి దత్తానామ్ ఉదాహరణానామ్ అనుసారం అధః దత్తాని క్రియాపదాని ఉపయుజ్య వాక్యాని లిఖంతు.

భూతకాలః			వర్తమానకాలః
కృతవాన్	కరోతి స్మ	అకరోత్	కరోతి
(చేశాడు)	(చేస్తూ ఉండెను)	(చేశాడు)	(చేయుచున్నాడు)
.....			గచ్ఛతి
.....			పఠతి
.....			ఖాదతి
.....			లిఖతి
.....			నమతి

పరియోజనాకార్యమ్

తెలుగుభాషయా - దేవనాగరీలిప్యా అక్షరాణి ఏకత్ర లిఖిత్వా ప్రదర్శయంతు.

స్వీయమూల్యాంకనమ్

	అమ్	న
1. పాఠస్య సారం స్వీయవాక్యైః వక్తుం శక్నోమి.		
2. పాఠం స్పష్టతయా పఠితుం శక్నోమి.		
3. పాఠ్యసంబద్ధప్రశ్నానాం సమాధానం లేఖితుం శక్నోమి.		
4. పాఠ్యసంబద్ధామ్ ఏకాం కథాం వక్తుం శక్నోమి.		

ధర్మః కీర్తిః ద్వయం స్థిరమ్

నవమ: పాఠ:

9. వేములవాడా క్షేత్రమ్

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

- చిత్రే కిం కిమ్ అస్తి?
- భక్తా: కిం కుర్వంతి?
- బాలక: కిం కరోతి?
- భవద్భ్య: దృష్టం దేవాలయమ్ ఉద్దిశ్య వదంతు

ఛాత్రేభ్య: సూచనా:

- పాఠం పఠంతు. కఠినపదానాం వాక్యానాం చ అధ: రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- కఠినపదానామ్ అర్థాన్ అధిశృత్య మిత్రై: సాకం చర్చాం కుర్వంతు.
- పాఠ్యపుస్తకస్య అన్తే దత్తం పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య వదంతు.

అహం హైద్రాబాద్ నగరే వివేకానందవిద్యాలయే చతుర్థకక్ష్యాయాం పఠామి. అస్మాకం సంస్కృతశిక్షకుః “ఆగామి రవివాసరే వయం సర్వే వేములవాడా క్షేత్రం ద్రష్టుం గచ్ఛామః” ఇతి ప్రకటితవాన్. వయం సర్వే అపి

ఛాత్రాః కరతాలధ్వనినా తస్య వచనం స్వాగతీకృతవంతః. రవివాసరః ఆగచ్ఛత్.

అహం తు ప్రాతః పంచవాదనే నిద్రాతః ఉత్థాయ స్నానాదికం సమాపితవాన్. ద్విత్రేభ్యః దినేభ్యః కదా వా వేములవాడాక్షేత్రం ద్రష్టవ్యమితి మనసి తీవ్రేచ్ఛా ఆసీత్. అద్య సా ఇచ్ఛా పూర్ణా భవతీతి మహాన్ ప్రమోదః భవతి. వయం సర్వే సర్వం సజ్జీకృత్య మహాత్మాగాంధీబస్ నిస్థానకం ప్రాప్తవంతః. తత్ర వేములవాడా నగరం గన్తుం బస్యానం సిద్ధమస్తి. వయం సర్వే తత్ యానమ్ అధిరుహ్య ఉపవిష్టవన్తః. ఉత్సాహేన ఉచ్చైః గీతాని గీతవంతః చ.

వేములవాడా పుణ్యక్షేత్రం

కరీంనగర్ జనపదే అస్తి. మార్గమధ్యే సిద్ధిపేటనగరమ్ ఆగతమ్. తతః గచ్ఛతి మార్గే మందం మందం ప్రవహంతీ మాండవ్యనదీ (మానేరు) దృష్టా. జలప్రవాహస్య ధ్వనిః కర్ణయోః ఆనందం జనయతి స్మృ. అనంతరం సిరిసిల్లా నగరమ్ ఆగతమ్. నగరే బస్యానం గచ్ఛతి స్మృ. మార్గస్థేషు కేషుచిత్ గృహేషు వస్త్రవయనధ్వనిః

శృతః. ఏతద్ నగరం తన్తువాయానాం ప్రసిద్ధమితి, అగ్నిపేటికాయాం స్థాపయితుం యోగ్యానాం శాటికానాం నిర్మాణమ్ అత్రైవ భవతీతి పిత్రా ఉక్తం వచనం స్మృతవాన్. తతః సమీపే ఏవ వేములవాడాక్షేత్రమ్ అస్తి. దూరాదేవ వేములవాడాదివ్య క్షేత్రశిఖరం దృష్ట్వా మనః ప్రఫుల్లమ్ అభవత్. వేములవాడా బస్ నిస్థానకే యానాత్ అవతీర్య వయం మందిరం గతవంతః. వికసితపద్మస్య

తటాకస్య ఉపరి శిల్పకలానిర్మితం రాజరాజేశ్వరస్య మందిరం సుందరమ్ అస్తి. మందిరస్య ఉత్తరదిశి ధర్మకుండః అస్తి. ధర్మకుండే స్నానేన సర్వపాపనివారణం భవతీతి భక్తానాం విశ్వాసః.

ధర్మకుండం

ధర్మకుందే స్నాత్వా మందిరమధ్యం ప్రవిష్టవంతః. ఆలయార్చకః గర్భాలయే దివ్యప్రభావేణ విరాజితం శివలింగం దర్శయన్ 'బాలాః భవంతః సర్వే స్వాభీష్టాని మనసి భావయంతః దేవం నమస్కర్వంతు'. ఇతి ఉక్తవాన్. అహం 'మమ విద్యాభివృద్ధిః భవతు' ఇతి ప్రార్థనాం కృత్వా నమస్కృతవాన్.

తతః లక్ష్మీగణేశస్య, రాజరాజేశ్వరీమాత్యుః, అన్యాయాం దేవతానాం చ దర్శనం కృతవంతః.

మందిరాత్ బహిః ధ్వజస్తంభస్య దక్షిణే భాగే ఏకాం 'చిల్లాం' (దర్గాం) దృష్ట్వా వయం సర్వే ఆశ్చర్యమ్ అనుభూతవంతః. తత్రత్యః కశ్చన వృద్ధః ధార్మికసామరస్యప్రతీకమిదం క్షేత్రమితి ఉక్తవాన్.

తత్ర కేచన భక్తాః వృషభం నీత్వా గర్భాలయం పరితః ప్రదక్షిణం కుర్వంతి స్మృ. ఏవం కరణేన మనోరథాః సిద్ధ్యంతీతి జనానాం విశ్వాసః. అధ్యాపకేన ఆహూతాః వయం మందిరాత్ బహిరాగత్య భీమేశ్వర - నగరేశ్వర - బద్దిపోచమ్మ మందిరాణి దృష్టవంతః. అస్మాకం సంస్కృతాధ్యాపకః సర్వాన్ ఏకత్ర ఉపవేశ్య వేములవాడా క్షేత్రస్య అన్యాయాన్ అపి విశేషాన్ శ్రావితవాన్. "ఛాత్రాః! కన్నడభాషాయాః ఆదికవిః 'పంపసః' వేములవాడవాసీ ఏవ. త్తదేవ ప్రసిద్ధకవిః సోమదేవసూరిశ్చ అత్రత్యః ఏవ. సంస్కృతభాషావికాసాయ ఏతత్ దేవస్థానమ్ ఏకం సంస్కృతవిద్యాలయం చాలయతి. ఇదం క్షేత్రం వేదపండితానాం నిలయః" ఇతి సూచితవాన్.

తదనంతరమ్ వయం ప్రసాదవిక్రయణశాలాయాం చిత్రాన్నం, మోదకాని చ క్రీత్వా ఖాదితవంతః. సాయం సార్ధపంచవాదన సమయః అభవత్. బస్నిస్థానకం గత్వా బస్యానమ్ అధిరుహ్య హైద్రాబాద్ నగరం ప్రత్యాగతవంతః. ఏతస్య క్షేత్రస్య దర్శనేన అహం ప్రభూతమ్ ఆనందమ్ అనుభూతవాన్. అనేకాన్ విశేషాన్ జ్ఞాతవాన్ చ.

రాజరాజేశ్వరస్య మందిరం

I శృణ్వంతు-విచింత్య వదంతు

- అ. బాలకన్య స్థానే భవాన్ భవతి చేత్ వేములవాడా క్షేత్రే కిం కిం కరోతి?
- ఆ. భవాన్ కాం యాత్రాం కృతవాన్? తత్ర కిం కిం దృష్టవాన్?
- ఇ. భవాన్ యాత్రాం కర్తుమిచ్ఛతి చేత్ కుత్ర గచ్ఛతి?
- ఈ. భవతః గ్రామే/నగరే కాని కాని మందిరాణి సంతి?
- ఈ. యాత్రాయాః ప్రయోజనాని కాని?

II పఠంతు-అవగచ్ఛంతు-వ్యక్తీకుర్వంతు

- అ. పాఠం పఠంతు. ద్వితీయావిభక్తిపదాని చిత్వా రేఖాంకితాని కుర్వంతు. తేషామర్థాన్ పదకోశం దృష్ట్వా లిఖంతు.

ఉదాహరణమ్: వచనం, క్షేత్రం,

- ఆ. అనుచ్ఛేదం పఠిత్వా పంచప్రశ్నానాం నిర్మాణం కుర్వంతు.

వేములవాడాపుణ్యక్షేత్రం కరీంనగర్ జనపదే అస్తి. మార్గమధ్యే సిద్ధిపేటనగరమ్ ఆగతమ్. తతః గచ్ఛతి మార్గే మందం మందం ప్రవహంతి మాండవ్యనదీ (మానేరు) దృష్టా. జలప్రవాహస్య ధ్వనిః కర్ణయోః ఆనందం జనయతి. అనంతరం సిరిసిల్లానగరమ్ ఆగతమ్. నగరే బస్యానం గచ్ఛతి స్మ. మార్గస్థేషు కేషుచిత్ గృహేషు వస్త్రవయనధ్వనిః శ్రుతః.

ఉదా: వేములవాడా పుణ్యక్షేత్రం కుత్ర అస్తి?

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

ఇ. పాఠ్యాంశాధారేణ వాక్యాని క్రమశః స్థాపయన్తు.

- 1) కేచన భక్తాః పృథగ్భం నీత్వా గర్భాలయం పరితః ప్రదక్షిణం కుర్వంతి.
- 2) 'వేదపండితానాం నిలయః' ఇదం క్షేత్రమితి సూచితవాన్.
- 3) ధర్మకుండే స్నానేన సర్వపాపనివారణం భవతీతి భక్తానాం విశ్వాసః.
- 4) వయం సర్వే వేములవాడాక్షేత్రం ద్రష్టుం గచ్ఛామః ఇతి ప్రకటితవాన్.
- 5) దేవస్థానమ్ ఏకం సంస్కృతవిద్యాలయం చాలయతి.
- 6) దూరాదేవ వేములవాడాదివ్యక్షేత్రశిఖరం దృష్ట్వా మనః ప్రపుల్లమ్ అభవత్.

ఈ. పాఠం పఠిత్వా అథః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు.

- 1) వేములవాడాక్షేత్రే ధర్మసామరస్యప్రతీకార్థం కిమస్తి?
- 2) పాఠ్యాంశచిత్రాణి దృష్ట్వా వేములవాడాక్షేత్రే కిం కిమ్ అస్తి ఇతి వదంతు?
- 3) సిరిసిల్లానగరస్య వైశిష్ట్యం లిఖంతు?
- 4) శివలింగం కథమ్ అస్తి?
- 5) వేములవాడాక్షేత్రే స్థితాన్ దేవాలయాన్ సూచయన్తు?
- 6) మనోరథానాం సాఫల్యాయ భక్తాః తస్మిన్ క్షేత్రే కిం కుర్వంతి?

III స్వీయరచనా

అథః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

- 1) పాఠస్య సారం స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.
- 2) భవంతః కుత్రాపి యాత్రారూపేణ గచ్ఛంతి చేత్ తాం యాత్రాముద్దిశ్య లిఖంతు.
- 3) క్షేత్రసందర్శనేన కీదృశాన్ విషయాన్ జ్ఞాతుం శక్నువంతి?

IV పదజాలాభివృద్ధిః - భాషాక్రీడాః

అ) వేములవాడాక్షేత్రే స్థితాని మందిరాణి అత్ర లిఖంతు.

ఉదా: వేములవాడాక్షేత్రే రాజరాజేశ్వరాలయః విలసతి.

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

అ) కేషించన క్షేత్రాణాం నామాని పదబంధే సన్ని. తాని అన్విష్య లిఖంతు

తి	వ	రా	మ	ల
శ్రీ	కా	శ	హ	స్రి
వి	శ్రీ	శై	ల	ము
జ	తి	ప	రు	తి
య	ధ	ర్మ	పు	లి
వా	ది	నం	హ	మ
దా	వా	ల	ము	వే

- ఉదా: వేములవాడా 4)
- 1) 5)
- 2) 6)
- 3) 7)

ఆ. కోష్ఠకే స్థితాని పదాని ఆధారీకృత్య వాక్యాని రచయంతు.

అహం			
హరిః	సోమవాసరే	చలనచిత్రం	
మాధవీ	శుక్రవాసరే	ఉద్యానవనం	గతవాన్
నారాయణః	బుధవాసరే	ఆపణం	గతవతీ
శివః	రవివాసరే	గ్రామం	
లక్ష్మీః			

ఉదా: హరి: రవివాసరే గ్రామం గతవాన్.

1)

2)

3)

4)

5)

V

సర్జనాత్మకవ్యక్తికరణమ్

రవి: హైదరాబాద్ నగరం గతవాన్. తదనంతరదినే విద్యాలయం గతవాన్. తదా రవి రామయో: మధ్యే ప్రవృత్తం సంభాషణం లిఖంతు.

రామ: : హ్య: భవాన్ పారాశాలాం న ఆగతవాన్, కిమర్థమ్?

రవి: : అహం గ్రామే న ఆసమ్.

రామ: :

రవి: :

రామ: :

రవి: :

రామ: :

రవి: :

రామ: :

రవి: :

VI

ప్రశంసా

భవాన్ మాతాపితృభ్యాం సహ యాత్రారూపేణ కుత్ర గతవాన్? తత్ర స్థితాన్ విశేషాన్ వదతు.

VII భాషాంశాః

అ. అధః దత్తమ్ అనుచ్ఛేదం పఠంతు. రేఖాంకితపదాని అవగచ్ఛంతు.

మమ నామ రాజేశః. అహం చతుర్థకక్ష్తాయాం పరామి.
అద్య పాఠశాలాం న గచ్ఛామి. కిమర్థమితి చేత్ అద్య రవివాసరః
 అతః గృహే ఏవ స్థిత్యా పరామి. గృహకార్యం చ కరోమి.
శ్వః సోమవాసరః ఖలు! మమ పితా శివాలయం నేష్యతి. శ్వః
 శివాలయదర్శనానంతరం పాఠశాలాం గమిష్యామి.

ఆ. వాసరాణాం నామాని ఉపయుజ్య రిక్తస్థానాని పూరయంతు

- 1) అద్య బుధవాసరః చేత్
 శ్వః భవిష్యతి.
- 2) శ్వః రవివాసరః భవిష్యతి చేత్.
 అద్య భవతి.
- 3) అద్య శుక్రవాసరః అస్తి.
 శ్వః భవిష్యతి.
- 4) శ్వః మంగలవాసరః భవిష్యతి చేత్.
 అద్య భవతి.

ఇ. అద్య, శ్వః ఉపయుజ్య రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

- 1) విద్యాలయే సంస్కృతపరీక్షాం లిఖామి. ఆంగ్లపరీక్షాం
 లేఖిష్యామి.
- 2) మమ మాతా పితృభ్యాం సహ గ్రామం గచ్ఛామి.
 పునః పాఠశాలామ్ ఆగమిష్యామి.
- 3) మమ మిత్రం పాఠశాలాం న ఆగమిష్యతి
 కిమర్థమితి చేత్ సః శిరోవేదనామ్ అనుభవతి.

ఈ. భవాన్ అద్య కిం కిం కరోతీతి పంచవాక్యాని లిఖతు.

- 1)
- 2)

- 3)
- 4)
- 5)

ఉ. శ్వుః కిం కిం కరిష్యతీతి పంచవాక్యాని లిఖతు.

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

పరియోజనాకార్యమ్

అ) ఆంధ్రప్రదేశ్ స్థితానాం పుణ్యక్షేత్రాణాం, తేషాం జనపదానాం చ పట్టికాం నిర్మాయ కక్ష్యాయాం ప్రదర్శయంతు.

	క్షేత్రమ్	జనపదః (జిల్లా)
1	వేములవాడ	
2		
3		

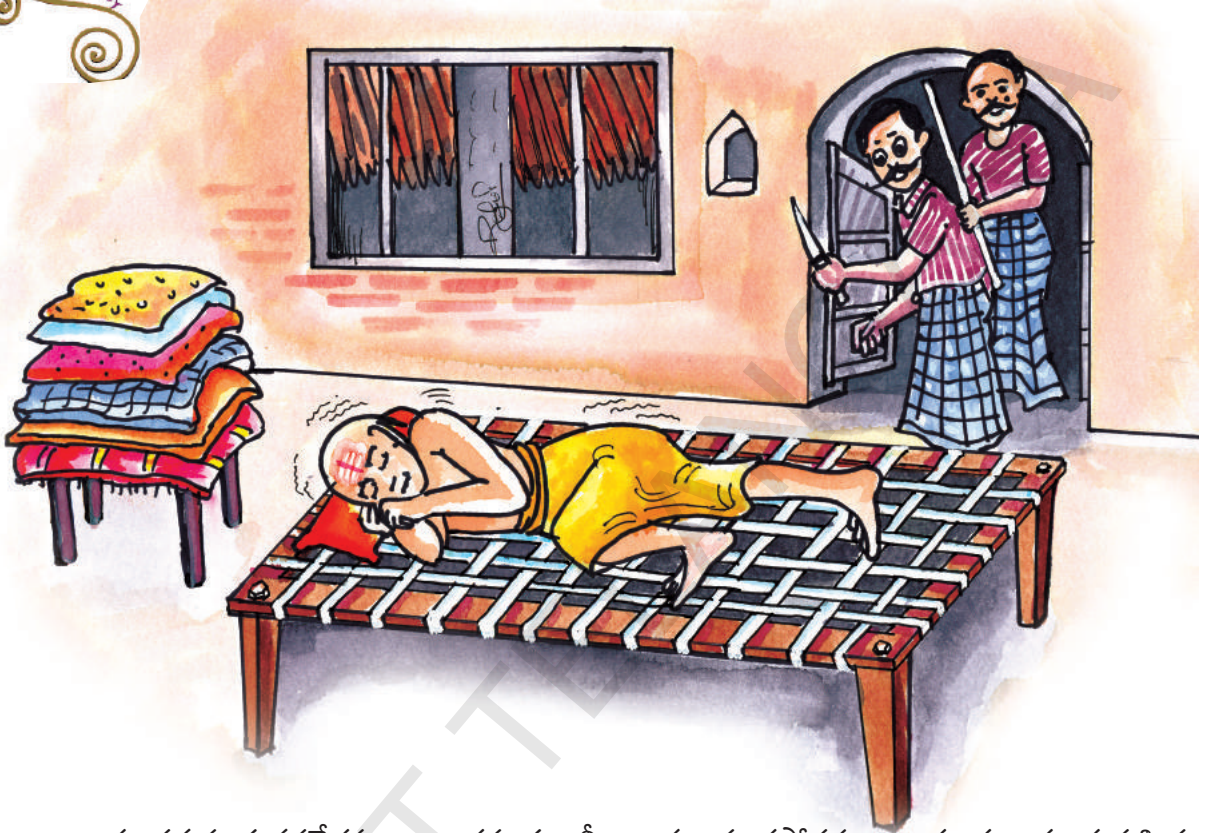
స్వీయమూల్యాంకనమ్

	అమ్	న
1. పాఠస్య సారాంశం వక్తుం శక్నోమి.		
2. పాఠం నిర్దోషం పఠితుం శక్నోమి.		
3. పాఠస్య సారం స్వీయవాక్యైః లేఖితుం శక్నోమి.		
4. అన్యపుణ్యక్షేత్రమ్ అధికృత్య లేఖితుం శక్నోమి.		

విద్యాతురాణాం న సుఖం న నిద్రా

తృప్తః చాణక్యః

చంద్రగుప్తః మగధదేశస్య రాజా. తస్య మంత్రి చాణక్యః. సః తపోధనః, రాజతంత్రజ్ఞః చ. యద్యపి సః మంత్రి, తథాపి సః ఉటజే వసతి స్మ. సః మైరాగ్యసంపన్నః. ఏకదా రాజా చాణక్యాయ బహుకంబలాని సమర్పితవాన్. ఏతాని కంబలాని దరిద్రేభ్యః దదాతు ఇతి సూచితవాన్ చ.

చాణక్యస్య ఉటజః నగరాత్ బహిః ఆసీత్. కేచన చోరాః కంబలాని అపహర్తుం చింతితవంతః. ఏకదా రాత్రౌ తే చాణక్యస్య ఉటజం ప్రవిష్టవంతః. మధ్యరాత్రసమయః శీతకాలః చ. అతీవ శైత్యమ్ ఆసీత్. చాణక్యః మంచే సుప్తవాన్ ఆసీత్. పార్శ్వే కంబలానాం రాశిః ఏవ ఆసీత్. కింతు చాణక్యః కంబలం వినా నిద్రాం కరోతి స్మ. ఏతత్ దృష్ట్వా చోరాః విస్మితాః. చౌర్యమ్ అపి తే విస్మృతవంతః. తే చాణక్యం ప్రబోధ్య - “బ్రాహ్మణ! పార్శ్వే కంబలానాం రాశిః అస్తి. తథాపి త్వం కిమర్థం కంబలైః ఆత్మానమ్ అనాచ్ఛాద్య శయనం కరోషి” ? ఇతి పృష్టవంతః. తదా చాణక్యః ఉక్తవాన్ - “కంబలాని నృపేణ దత్తాని. తే దరిద్రేభ్యః దాతవ్యాః. శ్వః ప్రభాతే వితరణం కరిష్యామి. తేషామ్ ఉపయోగం కర్తుం మమ అధికారః నాస్తి. కిం చ అహం విరక్తః. సదా తృప్తః” ఇతి. ఇదం శ్రుత్వా చోరాః లజ్జితాః. “పరద్రవ్యస్య ఉపయోగః అధర్మః భవతి” ఇతి చాణక్యస్య అభిప్రాయః. వయం తు జీవనే ప్రతిదినం పరద్రవ్యమ్ ఏవ అపహరामః. అధర్మం కుర్మః. తేన పాపానాం సంగ్రహః చ భవతి” ఇతి చింతయిత్వా తే చాణక్యం క్షమాం ప్రార్థితవంతః. తతః తే సజ్జనాః చ అభవన్.

దశమ: పాఠం

10. మాతులగృహమ్

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

- చిత్రే కిం కిమ్ అస్తి?
- వానరా: కిం కుర్వంతి?
- మానవేష ఏతాదృశా: సన్ని వా?

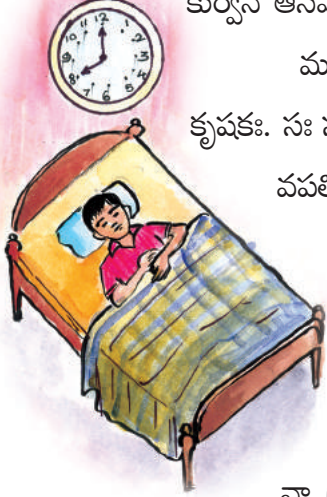

ఛాత్రేభ్య: సూచనా:

- పాఠం పఠంతు. కఠినపదానాం వాక్యానాం చ అధ: రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- కఠినపదానామ్ అర్థాన్ అధికృత్య మిత్రై: సాకం చర్చాం కుర్వంతు.
- పాఠ్యపుస్తకస్య అన్తే దత్తం పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య వదంతు.

మమ పితరౌ గ్రామే వసతః. అహం నగరే పితామహస్య సన్నిధౌ స్థిత్యా విద్యాభ్యాసం కుర్వన్ ఆసమ్. గ్రీష్మావకాశేషు గ్రామం గత్వా గ్రామజీవనస్య ఆనందమ్ అనుభవామి స్మ.

మమ మాతులస్య గ్రామః ఉమాపురమ్. మధుసూదనయ్యః మమ మాతులః. సః కృషకః. సః స్వస్య సువిశాలభూమౌ ప్రీహిధాన్యం, కార్పాసం, భూచణకం బహువిధశాకాన్ చ వపతి స్మ. తస్య ఏకా ఆమ్రవాటికా, నారికేలవాటికా చ ఆసీత్. తదీయస్య విశాలగృహస్య ప్రాంగణే ఏకః మహాన్ తింత్రిణీవృక్షః ఆసీత్. గృహే బహవః ధేనవః, ఏడకాః, మేషాః, మహిష్యః బద్ధాః ఆసన్. మమ మాతులః స్థూలః నాసీత్, కృశః ఏవ. పరం తు బలవాన్ ఆసీత్. ఏకేనైవ హస్తేన బహుభారయంతాసపి ప్రీహిస్యూతాన్ ఉత్థాపయతి స్మ. శీఘ్రం వృక్షాన్ ఆరోహతి స్మ. సంవేగికయా వా బస్ యానైః వా ప్రయాణం న కరోతి స్మ. స్వయాతాయాతార్థం సః ఏకమ్ అశ్వం పోషితవాన్ ఆసీత్.

ఏకస్మిన్ గ్రీష్మావకాశే అహం మమ మాతులగృహం గతవాన్. సర్వే మమ బాంధవాః తేషాం పుత్రాశ్చ గ్రీష్మావకాశేషు తత్ర సమ్మిలన్తి స్మ. మమ అన్యస్య మాతులస్య దామోదరయ్యస్య పుత్రః కౌశలః. సః బుద్ధిమాన్, చతురః ఏవ, పరంతు...

ప్రతిదినం వయం ప్రాతరుత్థాయ మాతులస్య క్షేత్రే విద్యమానే మహాకూపే తరణాభ్యాసం కుర్మః స్మ. క్షేత్రేషు ఏవ వస్త్రాణి శోషయిత్వా పునః ధరామః స్మ. అజాదుగ్ధేన మాతులేన నిర్మితం చాయం పీత్వా క్షేత్రేషు విద్యమానాని రక్తవృంతాకాని, ఉర్వారుకాణి చ ఖదామః స్మ. ఆమ్రవాటికాం గత్వా తత్రత్యవాటికాసంరక్షకస్య సాహాయ్యేన ఆమ్రఫలాని అవచిత్య ఖదామః స్మ. సాయం మాతులః అశ్వచాలనం శిక్షయతి స్మ.

కౌశలః ప్రతిదినం విలంబేన ఏవ ఉత్తిష్ఠతి స్మ. అతః అస్మాభిః సహ స్నానార్థం నాగచ్ఛతి స్మ. వయం సర్వాణి ప్రాతః కార్యాణి సమాప్య యావత్ ఆమ్రవాటికాం గచ్ఛామః స్మ.

తావతా కాలేన కౌశలః ప్రత్యక్షః భవతి స్మ. సః గృహే నిద్రామగ్నాయాః మాతామహ్యః కేశేషు శాకాన్ బద్ధాతి స్మ. రాత్రిసమయేషు ధేనూః, మహిషీశ్చ బంధవిముక్తాః కరోతి స్మ.

గర్తపూర్ణేషు మార్గేషు స్థలత్ గ్రామం ప్రతి ఆగతస్య
బస్యానస్య పృష్ఠతః ధావతి స్మ.

రాత్రౌ సర్వేషాం శయనానంతరం సంపూర్ణం

దుగ్ధం పిబతి స్మ. గర్దభానాం, శునకానాం చ

పుచ్ఛేషు అగ్నిపటహాన్ బద్ధ్వా జ్వాలయతి

స్మ. కౌశలః బహుధా మాతులస్య

అశ్వమ్ ఆరుహ్య గ్రామాంతరం గత్వా మార్గభ్రష్టః భవతి స్మ. ఏతాద్భుతైః

దుష్టవ్యవహారైః సః మాతులం

గృహపరివారజనాన్ చ బహుధా

పీడయతి స్మ. “అన్యాయాన్

మా పీడయ ”

ఇతి మాతులేన

బన్ధజనైః చ బహుధా

ఉద్బోధితః అపి సః స్వభావం న త్యక్తవాన్.

ఏకస్మిన్ దినే వయం స్నానాదికం సమాప్య ఆమ్రవాటికాతః

గృహం ప్రత్యాగచ్ఛంతః స్మ. తదా పృష్ఠతః ఏషః కౌశలః ‘చిత్రకః చిత్రకః’ ఇతి ఉచ్చైః

వదన్ ఆగచ్ఛన్ చ దృష్టః. తత్ శ్రుత్వా వయమ్ సర్వే భీత్యా ధావనమారబ్ధవంతః.

గృహగమనానంతరం హసంతం కౌశలం దృష్ట్వా సర్వే భ్రాన్తాః అభవామ. ఏతాద్భుతాని కార్యాణి తస్య నిత్యకృత్యాని

ఏవ. “దుష్టస్వభావః ఏషః కదా ఉత్తమః భవిష్యతీతి” చింతయంతః వయం సర్వదా వ్యాకులచిత్తాః అభవామ.

తాదృశమేకం దినమాగతమ్ యస్మిన్ తస్య వ్యవహారః

సంపూర్ణతయా ఏవ పరివర్తితః అభవత్. యదా

సః పక్షిణీడం ఉత్పాటయితుం మాతులగృహస్థం

ఉన్నతం తింత్రిణీవృక్షమ్ ఆరూఢవాన్. తదైవ

తస్య పాదస్థలనమభవత్. తస్మాత్ ఉన్నతవృక్షాత్

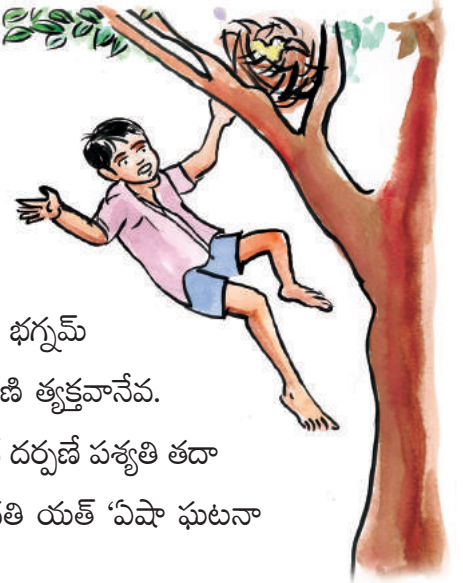
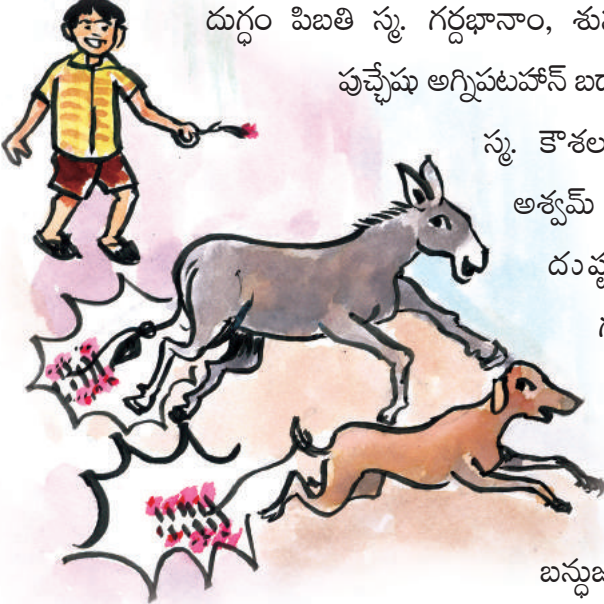
హరాత్ అధః పతితస్య తస్య దంతద్వయం భగ్నమ్

అభవత్. తస్మాత్ దినాదారభ్య సః దుష్టకార్యాణి త్యక్తవానేవ.

ఇదానీమపి యదా సః భగ్నదంతాన్ దర్పణే పశ్యతి తదా

సః తాం ఘటనాం స్మరన్ సపది హసన్ వదతి యత్ ‘ఏషా ఘటనా

మమ జీవనస్య పరివర్తనబిందుః’ ఇతి.

ఏతాని కుర్వంతు

I శృణ్వంతు-విచింత్య పదంతు

- అ. కౌశలః కీదృశః?
- ఆ. ఉమాపురే కస్య కృషిక్షేత్రమ్ అస్తి? తత్ కీదృశమ్ అస్తి?
- ఇ. భవాన్ కదాపి కృషిక్షేత్రం దృష్టవాన్ వా? తత్ కథం భవతి?
- ఈ. భవాన్ కదాపి కుత్రాపి కౌశలసదృశాన్ బాలాన్ దృష్టవాన్ వా? తే కిం కిం కుర్వంతి?
- ఉ. గ్రీష్మావకాశేషు భవంతః కిం కిం కుర్వంతి?

II పఠంతు-అవగచ్ఛంతు-వ్యక్తీకుర్వంతు

- అ. పాఠే విశేషణపదాని అన్విష్య రేఖాంకితాని కుర్వంతు.
- ఉదా: విశాలభూమౌ
- ఆ. అథః దత్తానాం వాక్యానాం సమానార్థకవాక్యాని పాఠే అన్విష్య రేఖాంకితాని కుర్వంతు, లిఖంతు.
- 1) నా తల్లిదండ్రులు ఊరిలో నివసిస్తారు.
 - 2) ఒక గుర్రాన్ని పోషిస్తున్నాడు.
 - 3) నవ్వుతున్న అతణ్ణి చూస్తూ మేము భ్రాంతి చెందాము.
 - 4) మేమంతా భయంతో పరిగెత్తడం మొదలుపెట్టాం.
- ఇ. పాఠస్థానాం జన్మానాం నామాని, అన్వేషామపి జన్మానాం నామాని ఏకత్ర లిఖంతు.
- ఈ. పాఠం పఠిత్వా అథః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు.
- 1) మధుసూదనయ్యః కీదృశః?
 - 2) కౌశలః కిం కరోతి స్మ ?
 - 3) తింత్రిణీవృక్షస్య ఆరోహణసమయే కౌశలస్య కిమ్ అభవత్ ?
 - 4) దర్పణం దృష్ట్వా కౌశలః కిం వదతి స్మ ?
 - 5) బాలకాః క్షేత్రే కిం ఖాదితవంతః?

III స్వీయరచనా

అథః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

- 1) భవాన్ కౌశలసదృశం బాలకం కదాపి దృష్టవాన్ వా? సః కిం కరోతి?
- 2) భవాన్ కౌశలః భవతి చేత్ కిం కిం న కరోతి?
- 3) భవతః జీవనస్య కామపి స్మరణీయామ్ ఆనందకరఘటనాం లిఖంతు.

IV పదజాలాభివృద్ధి: - భాషాక్రీడా:

అ. ఉదాహరణం దృష్ట్యా వాక్యాని రచయిస్తూ.

- 1) (కారవేల్లం) కారవేల్లం రుచి: తిక్తం (చేదు)
- 2) (మరీచమ్)రుచి: కటు: (కారం)
- 3) (లవణమ్)రుచి: లవణ: (ఉప్పు)
- 4) (ఆమలకమ్)రుచి: కషాయ: (కషాయం)
- 5) (శర్కరా)రుచి: మధుర: (తీపి)
- 6) (తింత్రిణీ) రుచి: ఆమ్ల: (పులుపు)

ఆ. ఉదాహరణానుసారం వాక్యాని లిఖింతు.

- ఉదా: (లడ్డుకమ్) లడ్డుకస్య రుచి: మధుర:
- 1) (జంబీరమ్)
 - 2) (నింబపర్ణమ్)
 - 3) (సముద్రజలమ్)
 - 4) (మరీచచూర్ణమ్)

ఇ. కేషాంచన శాకానాం ఫలానాం నామాని లిఖింతు.

- 1) ఫలానాం నామాని
- 2) శాకానాం నామాని

V సర్వనాత్మకవ్యక్తీకరణమ్

గ్రామజీవనే ఆనంద: భవతి వా? నగరజీవనే ఆనంద: భవతి వా? ఇతి విచార్య లఘునిబంధం లిఖింతు.

VI ప్రశంసా

భవత: కర్తవ్యాయాం స్థితమ్ ఏకమ్ ఉత్తమబాలకమ్ అధికృత్య వదంతు.

VII భాషాంశాః

అనుచ్ఛేదం పఠంతు - రేఖాంకితక్రియాపదాని జానంతు.

ఏకః జలాశయః అస్తి. తత్ర బహవః మీనాః సంతి. తే సుఖేన జీవన్తి. ఏకదా ధీవరాః తత్ర ఆగచ్ఛంతి. తే వదంతి “అత్ర అనేకే మీనాః సంతి. వయం శ్వః ఆగత్య తాన్ నేష్యామః.” అనంతరం తే గచ్ఛంతి.

ఏకః మీనః వదతి అహం భీతః అస్మి. అన్యే మీనాః వదంతి, భయం మాస్తు. వయమ్ అన్యం జలాశయం గచ్ఛామః ఇతి. అనంతరదినే ధీవరాః ఆగతవంతః. తేషాం హస్తేషు జాలః అస్తి. తే చత్వారః సంతి.

అస్మిన్ పరిచ్ఛేదే రేఖాంకితపదాని పఠంతు. తాన్యేవ అస్తి, సంతి, సంతి, అస్తి, అస్తి, సంతి ఇతి. ఏతాని క్రియాపదాని వర్తమానకాలస్య ఏకవచన-బహువచన క్రియాపదాని.

ఏకవచనం - అస్తి బహువచనం - సంతి

ఉదాహరణానుసారం వాక్యాని పూరయంతు.

ఉదా: విద్యాలయః <u>అస్తి</u>	మానవాః <u>సంతి</u> .
1) ఏకః కూర్యః	7) లతాః
2) బహవః మీనాః	8) లేఖనీ
3) ధీవరః	9) సుధాఖండాః.....
4) ఫలాని	10) రోటికాః
5) జలం	11) రోటికా
6) జనః	12) రాజా

పరియోజనాకార్యమ్

గృహే మాత్రః సాహాయ్యేన అధః దత్తాని వస్తూని సంగృహ్య లఘుకోశేషు సంస్థాప్య, స్ఫోరకపత్రే లేపయిత్వా, తేషాం సంస్మృతనామాని లిఖిత్వా ఆనయన్తు. కక్ష్యాయాం ప్రదర్శయంతు.

ఏలాః =	యాలకులు	జీరకః =	జీలకర్ర
ధాన్యకాః =	ధనియాలు	లవణం =	ఉప్పు
శర్కరా =	చక్కర	మధురా =	సోంపు
హరిద్రా =	పసుపు	హింగు =	ఇంగువ

స్వీయమూల్యాంకనమ్

	అమ్	న
1. పాఠస్య సారాంశం వక్తుం శక్నోమి.		
2. పాఠం నిర్దోషం పఠితుం శక్నోమి.		
3. పాఠస్య సారం స్వీయవాక్యైః లేఖితుం శక్నోమి.		
4. ఉత్తమబాలకమ్ అధికృత్య లేఖితుం శక్నోమి.		

పాఠశాల: పాఠశాల

11. మిత్రత్వం:

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

- చిత్రే కే సంతి? తే కిం కుర్వంతి?
- చిత్రం దృష్ట్వా కిం జ్ఞాతవాన్?
- భవాన్ కిం చింతయతి?

ఛాత్రభ్య: సూచనా:

- పాఠం పఠంతు. కఠినపదానాం వాక్యానాం చ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- కఠినపదానామ్ అర్థాన్ అధిశ్చయ్య మిత్రై: సాకం చర్చం కుర్వంతు.
- పాఠ్యపుస్తకస్య అన్తే దత్తం పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

మాతా, పితా, భగినీ, రోహితః మిలిత్వా కస్యచన పరిచితస్య బాలకస్య జన్మదినోత్సవే భాగం గృహ్లాంతః సంతి. భోజనసమయే సర్వే స్వస్వస్థాలికాసు ఖాద్యపదార్థాన్ పరివేశయంతః, ఖాదయంతః, క్షిపంతః సంతి. రోహితస్య పరివారజనాః అపి భోజనపంక్తౌ సన్తి.

మాతా - రోహిత! అపేక్షితమేవ స్వీకరోతు. యావత్ ఖాదితుం శక్నోతి తావదేవ స్వీకరోతు.

రోహితః-అంబ! అత్రాపి భవతీ మాం నియమయతి. కించిత్ క్షిపామి చేత్ కిం భవతి?

పితా - పుత్ర! ఏవం కదాపి న వక్తవ్యమ్. అన్నం పరబ్రహ్మస్వరూపమితి వదన్తి. దేశే బహువః స్వల్పమపి అన్నమ్ అలభ్యా మరణం ప్రాప్నువన్తి.

మాతా - అన్నస్య ప్రత్యేకస్మిన్ కణే భోక్తుః నామ భవతీతి జ్యేష్ఠాః వదంతి. అతః ప్రత్యేకమపి కణః భగవతః ప్రసాదః ఇవ ఖాదనీయః.

భగినీ - రోహిత! ప్రతిదినమ్ 'బ్రహ్మర్పణమ్' ఇతి భోజనమంత్రం పఠామః ఖలు. తస్య సారః సః ఏవ.

మాతా - శీఘ్రం ఖాదతు! గృహం గచ్ఛామః.

(సర్వే కార్యానేన గృహం గచ్ఛంతః సన్తి)

రోహితః - (చంచలస్వభావం ప్రదర్శయన్) తాత! అహం భవత్సదృశః అభియంతా భవిష్యామి. (కించిత్ కాలానంతరం) న న. అహం వైద్యః ఏవ భవిష్యామి. (పునః) అహం మాత్రా ఇవ అధ్యాపనవృత్తిం స్వీకరిష్యామి. న.....

(కార్ యానం చతుష్పథే రక్తదీపస్య కారణతః స్థగితం భవతి. సర్వే స్వయానాని స్థగయంతి. పరస్మై)

యంత్రం న స్థగయంతి. రోహితః ఏకం 'రక్షతు ఇంధనమ్'
(సేవ్ పెట్రోల్) ఇతి భిత్తిపత్రం పఠన్...

రోహితః - తాత! అహం తు సైకిల్ సమీకరః భవిష్యామి.

సర్వే - (ఆశ్చర్యేణ తమేవ పశ్యంతి)

రోహితః - పశ్యతు తాత! సర్వే రక్షదీపస్య కారణతః యానాని స్థగితవంతః.

యంత్రాణి తు చలంతి ఏవ. తేన ఇంధనస్య దురుపయోగః

భవతి ఖలు! తత్ర లంబమానం 'రక్షతు ఇంధనమ్' ఇతి దీర్ఘం

భిత్తిపత్రం న కోఽపి పశ్యతి. కేషాంచిత్ వర్షాణాం అనంతరం కుత్రాపి ఇంధనమేవ న ఉపలభ్యతే
చేత్ సర్వత్ర సైకిల్ యానాని ఏవ భవిష్యంతి ఖలు!

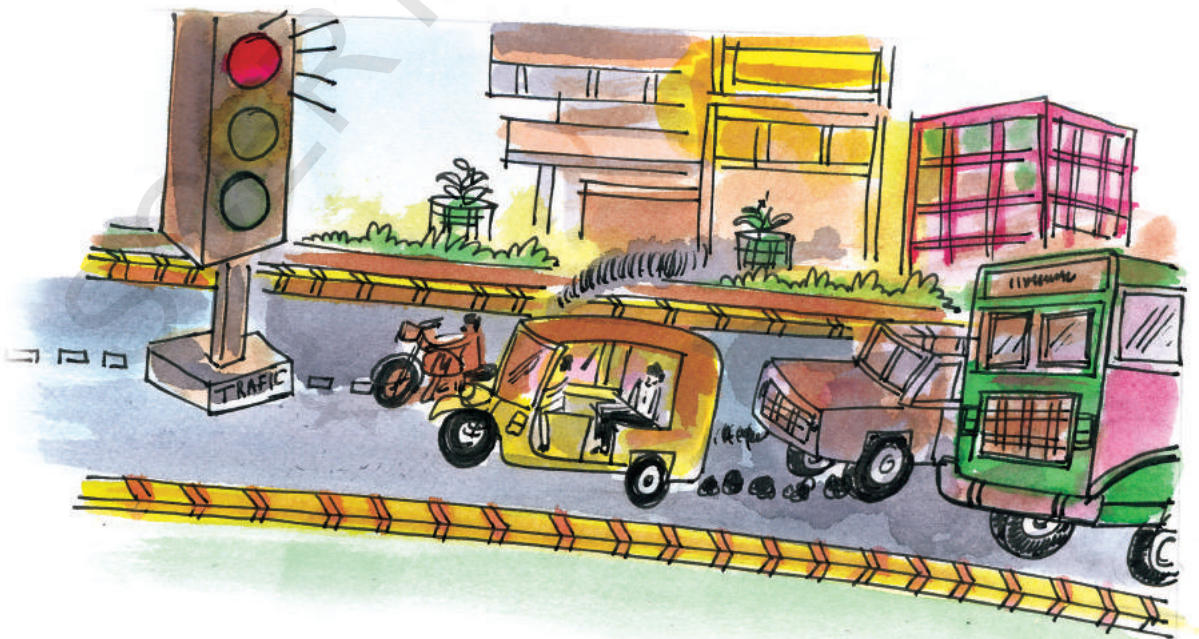
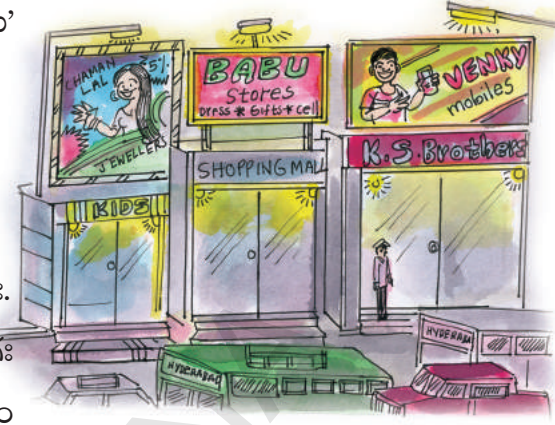
మాతా - పుత్ర! న కేవలం ఇంధనస్య అపి తు విద్యుతః అపి దురుపయోగః న కరణీయః. అనావశ్యకతాయాం
దినే చ దీపనిర్వాపణం కరణీయమ్.

భగినీ - అంబ! సత్యమ్ పశ్యతు! సర్వత్ర విజ్ఞాపనఫలకేషు బృహదాపణసముదాయేషు చ మహాకాంతియుతైః
దీపైః కథం విద్యుతః దురుపయోగం కుర్వన్తి? (ఏతావతా సర్వే గృహమాగతాః)

రోహితః - వయం ఆస్మాకం గృహమ్ ఆగతాః!

భగినీ - హా. అహం మమ ప్రకోష్ఠే నాలికాం సమ్యక్ న స్థగితవతీ. పంచఘంటాః యావత్ జలం వృద్ధమ్
అభవత్. పాదప్రక్షాలనార్థమ్ అపి గృహే జలం నాస్తి.

పితరౌ - అదృశ్జానోదయః అభవత్ ఖలు! 'మితవ్యయః కరణీయః. దురుపయోగః న కరణీయః' ఇతి జానన్తు.

I శృణ్వంతు-విచింత్య వదంతు

- అ. పారేన కిమ్ అవగతమ్?
- ఆ. ఏతాదృశః అనుభవః భవతః అస్తి వా?
- ఇ. జ్యేష్ఠః భవతి చేత్ భవాన్ కిం భవితుమ్ ఇచ్ఛతి? కిమర్థమ్?
- ఈ. జన్మదినోత్సవస్య ప్రాంగణస్య వాతావరణం కీదృశం భవతి?
- ఉ. కేషు విషయేషు సదుపయోగస్య ఆవశ్యకతా అస్తి?

II పఠంతు-అవగచ్ఛంతు-వ్యక్తికర్వంతు

- అ. భోజన, విద్యుత్, ఇంధనసంబద్ధపదాని పాఠే అన్విష్య రేఖాంకితాని కుర్వంతు.

ఉదా: స్థలికా, దీపః

- ఆ. అధః దత్తానాం వాక్యానాం సమానార్థకవాక్యాని పాఠే అన్విష్య లిఖంతు.

- 1) రెడ్లైటు కారణంగా వాహనములు ఆగిపోయాయి.

.....

- 2) ప్రతిమెతుకూ భగవంతుని ప్రసాదమని తినాలి.

.....

- 3) ఎంతమాత్రం తినగలవో అంతమాత్రమే తీసుకో.

.....

- 4) నేను నా గదిలో కుళాయి (నల్లా) ను సరిగ్గా ఆపివేయలేదు.

.....

- 5) తక్కువగా ఖర్చు చేయాలి. అనవసరంగా ఖర్చు చేయరాదు.

.....

బి. అధః దత్తేషు వాక్యేషు కేచన దోషాః సన్తి. తాన్ పరివర్త్య వాక్యాని పునః లిఖంతు.

- 1) అపేక్షితం న స్వీకరోతు.
- 2) అన్నం లబ్ధ్వా మరణం ప్రాప్నువంతి.
- 3) విద్యుతః దురుపయోగః కరణీయః.
- 4) శీఘ్రం ఖాదతు. గృహం గచ్ఛసి.
- 5) రోహితస్య పరివారజనాః అపి భోజనపంక్తౌ న సన్తి.

ఈ. అధః దత్తాని వాక్యాని కః ఉక్తవాన్ ఇతి లిఖంతు.

- 1) పుత్ర! ఏవం కదాపి న వక్తవ్యమ్. (పితా ఉక్తవాన్)
- 2) అహం భవత్సదృశః అభియంతా భవిష్యామి. ()
- 3) విద్యుతః అపి దురుపయోగః న కరణీయః. ()
- 4) అహం మమ ప్రకోష్ఠే నాలికాం సమ్యక్ న స్థగితవతీ. ()
- 5) రోహిత! అపేక్షితమేవ స్వీకరోతు. ()

ఉ. పాఠం పఠిత్వా అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు.

- 1) అన్నం కథం భవతి ఇతి పండితాః వదంతి?
- 2) కార్యానం కుత్ర కిమర్థం స్థగితం భవతి?
- 3) భవిష్యత్ కాలే సర్వత్ర కాని వాహనాని దృశ్యన్తే?
- 4) కేషాం దురుపయోగః న కరణీయః?
- 5) దేశే బహవః కిమర్థం మరణం ప్రాప్నువంతి?

III స్వీయరచనా

అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

- అ) మితవ్యయః కుత్ర కుత్ర కర్తుం శక్యతే? కిమర్థం చ ఇతి స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.
- ఆ) భవంతః సమయస్య సదుపయోగం కథం కుర్వన్తి?
- ఇ) జన్మదినోత్సవే అపేక్షితాని వస్త్రాని సూచీకుర్వంతు.

IV పదజాలాభివృద్ధి: - భాషాక్రీడా:

అ. కోష్ఠకస్థపదానామ్ ఆధారేణ వాక్యాని రచయంతు

1. ఇంధనం
2. ధనం
3. సమయః
4. జలం
5. అన్నం
6. ఆహారః
7. విద్యుత్

- సదుపయోగః
దురుపయోగః
మితవ్యయః
సద్వినియోగః
దుర్వినియోగః

- కరణీయః
న కరణీయః

ఉదా: సమయస్య దురుపయోగః న కరణీయః.

అ. అధః కానిచన విద్యుదుపకరణానాం చిత్రాణి దత్తాని. తేషాం నామాని అపి దత్తాని. తేషాం మేలనం కుర్వంతు.

1. గోలదీపః

2. శీతకమ్

3. సంగణకమ్

4. సమీకరః

5. మిశ్రకమ్

6. వ్యజనమ్

7. దూరదర్శనమ్

8. ఆకాశవాణీ

ఇ. మంజుషాతః పదాని స్వీకృత్య రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

ఇంధనమ్ జలమ్ సూర్యకాంతిః వాయుః

- 1) యానస్య చలనాయ ఆవశ్యకమ్.
- 2) మీనస్య జీవనాయ ఆవశ్యకమ్.
- 3) వృక్షస్య జీవనాయ ఆవశ్యకీ.
- 4) సర్వేషాం జీవనాయ ఆవశ్యకః.

V సర్జనాత్మకవ్యక్తికరణమ్

సంచయనసంబద్ధాని ఘోషణవాక్యాని, సూక్తిః చ లిఖంతు.

VI ప్రశంసా

జలం వృద్ధం న కరణీయం. తదర్థం భవాన్ కిం కరోతి ?

VII భాషాంశాః

అథః దత్తం పరిచ్ఛేదం పఠంతు - అవగచ్ఛంతు.

అభినవః రంగాపురగ్రామే నివసతి. సః తత్ర స్థితాయాం ప్రభుత్వపారశాలాయాం పఠతి. మాధవః తస్య అనుజః. సః అపి తస్యామేవ పారశాలాయాం పఠతి. లహరీ అభినవస్య సోదరీ. సా శిశుః, మాత్రా సాకం గృహే తిష్ఠతి. తస్యై కదలీఫలం బహు రోచతే. ప్రతిదినం పితా తస్యై తత్ ఫలమ్ ఆనయతి.

ఉపరితనే అనుచ్ఛేదే అభినవస్య స్థానే సః ఇతి పదమ్ ఉపయుక్తం భవతి.

మాధవస్య స్థానే సః ఇతి పదమ్ ఉపయుక్తం భవతి.

లహర్యాః స్థానే సా

కదలీఫలస్య స్థానే తత్

అభినవః, మాధవః, లహరీ, కదలీఫలమ్ ఏతాని పదాని నామవాచకాని ఇత్యుచ్యంతే. తేషాం స్థానే ఉపయుక్తాని సః, సః, సా, తత్ ఇత్యేతాని పదాని సర్వనామాని ఇత్యుచ్యంతే.

సర్వనామవదాని ఉపయుజ్య వాక్యాని పునః లిఖంతు.

బాలకః పాఠం పఠతి.

సః పాఠం పఠతి.

సీతా గీతం గాయతి.

..... గీతం గాయతి.

జలమ్ అత్ర అస్తి.

..... అత్ర అస్తి.

రమేశః క్రీడాంగణే క్రీడతి.

.....

పక్షి గగనే సంచరతి.

.....

ఏవమేవ కానిచన వాక్యాని పాఠే అన్విష్య అత్ర లిఖంతు.

పరియోజనాకార్యమ్

‘విద్యుత్’ కథం వృథా న కరణీయా ఇతి సూచనాః లిఖిత్వా భిత్తిపత్రే ప్రదర్శయంతు.

ఉదా: బహిః తిష్ఠతి చేత్ వ్యజనస్య ఆవశ్యకతా న భవతి.

స్వీయమూల్యాంకనమ్

	ఆమ్	న
1) పాఠాధారేణ కథం మితవ్యయః కరణీయః ఇతి వక్తుం శక్నోమి.		
2) పాఠం స్పష్టతయా పఠితుం శక్నోమి.		
3) పాఠస్య సారం స్వీయవాక్యైః లేఖితుం శక్నోమి.		

సత్యం వద- ధర్మం చర

ద్వాదశః పాఠః

12. అవివేకస్య ఫలమ్

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

- చిత్రే కిం కిమ్ అస్తి?
- వృక్షస్థః పురుషః కిం కరోతి?
- వృక్షస్థం పురుషం దృష్ట్వా ద్వితీయః కిమర్థం హసతీతి భవాన్ చింతయతి?

ఛాత్రేభ్యః సూచనాః

- పాఠం పఠంతు. కఠినపదానాం వాక్యానాం చ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- కఠినపదానామ్ అర్థాన్ అధికృత్య మిత్రైః సాకం చర్చాం కుర్వంతు.
- పాఠ్యపుస్తకస్య అన్తే దత్తం పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య వదంతు.

ఏకస్మిన్ నగరే ఏకః తంతువాయః
స్వపరివారేణ సహ బహోః కాలాత్ నివసతి స్మ.
కులవృత్తిసంబద్ధాని వయనకార్యాణి కుర్వన్ సః
జీవనం యాపయతి స్మ. పితృపితామహాదిభిః ఉ
పయుక్తాని పురాతనాని ఉపకరణాని అధికోప-
యోగస్య కారణేన భగ్నాని అభవన్. 'వనస్థకాష్టైః
నూతనోపకరణాని నిర్మాప్యామి' ఇతి సః ఐచ్ఛత్.
కాష్టార్థం వనం ప్రతి అగచ్ఛత్ చ. వనే భ్రమన్ సః
ఏకం శింశుపావృక్షం దృష్ట్వా మనసి 'అయం మహాన్
వృక్షః అస్తి. ఏనం కర్తయిత్వా బహూని కాష్టాని
ప్రాప్యామి. తేన షటనిర్మాణాయ బహూని ఉపకరణాని

నిర్మాపయిష్యామి.' ఇతి విచింత్య సః ఏకస్మిన్ వృక్షే కురారం నృక్షిపత్. యదా కురారః వృక్షస్య శాఖాయాం లగ్నః
తదైవ వృక్షస్థః కశ్చన యక్షః ప్రత్యక్షః అభవత్. సః తంతువాయం దృష్ట్వా....

యక్షః - భోః! అయం పాదపః మమ నివాసస్థానమ్. అతః ఏనం మా కర్తయతు.

తంతువాయః - భోః! బహు అన్విష్య అహమ్ ఏతం ప్రాప్తవాన్. కాష్టేన ఉపకరణాని కారయిత్వా వస్త్రనిర్మాణం
కరణీయమితి మమ అయం ప్రయత్నః. ఏతేన వినా సపరివారః అహమ్ బుభుక్షయా
పీడితః భవిష్యామి. భవానేవ
పాదపాంతరం ప్రవిశతు. అహమేనం
కర్తయామి.

యక్షః - భోః! భవతః వేదనాపూర్ణవచనైః అహం
విచలితః అభవమ్. అభీష్టం ప్రార్థయతు.
ఏనం చ వృక్షం త్యజతు.

తంతువాయః - అహం గృహం గత్వా పత్నీం స్వమిత్రాణి
చ పృష్ట్వా ఆగమిష్యామి.

యక్షస్య అనుమతిం స్వీకృత్య తంతువాయః గృహం ప్రత్యాగతః. మార్గే దృష్టం స్వమిత్రం యక్షస్య వచనమ్ ఉక్తవాన్. సః తంతువాయం ‘రాజ్యం ప్రాప్నోతు భవాన్’ ఇత్యవదత్. సః గృహం గత్వా పత్నీం సర్వమ్ అసూచయత్. తదా పత్నీ “భవతః పుత్రిః వస్త్రనిర్మాణమ్. భవాన్ హస్తద్వయేన వస్త్రనిర్మాణం కరోతి చేదపి తేన పరివారం చాలయితుం న సమర్థః. అనేన వయం సంసారజీవనం కష్టేన యాపయామః. అతః భవాన్ తం యక్షమ్ అతిరిక్తబాహుద్వయం ద్వితీయం శిరశ్చ యాచతామ్. తేన పురతః పృష్ఠతః ఇతి

ఉభయపార్శ్వయోః వస్త్రాణి నిర్మాయ శీఘ్రమేవ ధనికాః భవిష్యామః” ఇతి ఉక్తవతీ. భార్యాయాః వచనమ్ అంగీకృత్య సః తంతువాయః వనం గత్వా యక్షమ్ అతిరిక్తం బాహుయుగలమ్, అతిరిక్తం శిరశ్చ ప్రార్థయత్. యక్షః అపి తథాస్తు ఇతి తస్మై వరం ప్రాదాత్.

చతుర్భుజః, ద్విశిరః చ తంతువాయః మహోత్సాహేన గ్రామం ప్రావిశత్. సర్వే గ్రామీణాః ఏనం రాక్షసః ఇతి మత్వా తమ్ అనుధావంతః శిలాభిః, కాష్ఠైః అతాడయన్. తాదృశం భీకరరూపం పతిం దృష్ట్వా తస్య పత్నీ అపి భీతా, తతః పలాయితా చ.

ఏతత్ సర్వమ్ అనుభూతవతః తస్య తంతువాయస్య క్షణకాలం దిగ్భ్రమః అభవత్. పశ్చాత్ సః వనం ప్రవిశ్య యక్షం సంప్రార్థ్య పూర్వతనస్య వరస్య స్థానే అపూర్వాణి వస్త్రనిర్మాణోపకరణాని ప్రాప్య పరిశ్రమేణ క్రమశః ధనికః అభవత్.

అతః ఉక్తమ్ ‘అవిచార్య న కర్తవ్యమ్’ ఇతి.

ఏతాని కుర్వంతు

I శృణ్వంతు-విచింత్య వదంతు

- అ. భవంతః పారాత్ కిమ్ అవగతవంతః?
- ఆ. భవతః మిత్రైః సహ పాఠముద్దిశ్య చర్చాం కుర్వంతు?
- ఇ. తస్తువాయః బుద్ధిమాన్ ఉత మూర్ఖః? కిమర్థమ్?
- ఈ. తస్తువాయః అరణ్యం కిమర్థం గతవాన్?

II పఠంతు-అవగచ్ఛంతు-వ్యక్తికుర్వంతు

అ. పాఠే ప్రథమపరిచ్ఛేదే నామవాచకపదాని అన్విష్య తేషామ్ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు.

ఆ. అధః దత్తాని వాక్యాని పఠంతు. తేషాం సమానార్థకవాక్యాని పారాత్ చిత్వా లిఖంతు.

- 1) అడవిలోని కర్రలతో కొత్త పనిముట్లను నిర్మించుకుంటాను.
.....
- 2) ఈ చెట్టు నా నివాసస్థానము.
.....
- 3) నీవే వేరే చెట్టు మీదకు వెళ్ళు.
.....
- 4) యక్షుడు కూడా అలాగే అగుగాక అని వరం ఇచ్చాడు.
.....
- 5) అందుకే చెప్పబడింది. “అలోచించకుండా పనిచేయరాదు” అని.
.....

ఇ. అధః దత్తాని వాక్యాని పఠిత్వా క్రమశః స్థాపయంతు.

- 1) తంతువాయస్య ఉపకరణాని భగ్నాని.
- 2) ఏకః యక్షః ప్రత్యక్షః అభవత్.
- 3) ఏకః తంతువాయః ఆసీత్.
- 4) వనం గత్వా ఏకస్మిన్ వృక్షే పరశుం క్షిప్తవాన్.
- 5) పునః వనం గత్వా అపూర్వాణి ఉపకరణాని ప్రాప్తవాన్.
- 6) భార్యాయాః సూచనయా బాహుద్వయమ్, అన్యదేకం శిరశ్చ ప్రార్థితవాన్.
- 7) తం రాక్షసం మత్స్యా సర్వే శిలాభిః తాడితవంతః.

ఈ. పాఠం పఠిత్యా అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు.

- 1) తంతువాయః కథం జీవతి?
- 2) తంతువాయేన దృష్టః వృక్షః కః?
- 3) తంతువాయస్య మిత్రం కిం సూచితవాన్?
- 4) తంతువాయస్య పత్నీ కిం సూచితవతీ?
- 5) చతుర్భుజం తంతువాయం దృష్ట్వా గ్రామీణాః కిం కృతవంతః?
- 6) పునః వనం గత్వా తంతువాయః యక్షం కిం ప్రార్థితవాన్.
- 7) అస్య పాఠస్య సారః కః?

III స్వీయరచనా

అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం స్వీయవాక్యైః సమాధానాని లిఖంతు.

- 1) పాదపానామ్ ఉపయోగాన్ లిఖంతు.
- 2) తంతువాయస్య స్థానే భవాన్ భవతి చేత్ లోకహితాయ యక్షం కిం కిం వాంఛతి?
- 3) తంతువాయస్య స్థానే భవాన్ భవతి చేత్ భవదర్థే కిం కిం వాంఛతి? లిఖంతు.
- 4) భవాన్ కం వృక్షమ్ ఇచ్ఛతి? కిమర్థమ్?

IV పదజాలాభివృద్ధిః - భాషాక్రీడాః

అ. యోజనం కుర్వంతు.

1. లోహకారః

2. పత్రవాహకః

3. కుంభకారః

4. ఆపణికః

ఆ. చిత్రం పశ్యంతు. అంగుల్యాః నామాని జానంతు. తేషాం ఉపయోగాన్ లిఖంతు.

ఇ. శరీరాంగానాం నామాని సంస్కృతభాషయా లిఖంతు.

తెలుగు	సంస్కృతం	తెలుగు	సంస్కృతం
ఉదా: ముక్కు	- నాసికా	చేయి	
కన్ను		కాలు	
చెవి		నాలుక	
హృదయము		పళ్ళు	
వెంట్రుకలు		నుదురు	

V సర్వనాత్మకవ్యక్తికరణమ్

మిత్రైః సాకం పాఠం నాటకరూపేణ ప్రదర్శయంతు.

VI ప్రశంసా

భవతః మిత్రేషు కశ్చన వ్యర్థవస్తుభిః భిన్నభిన్న క్రీడోపకరణాని నిర్మాతి. తాని ఉపయుజ్య మిత్రైః సహ క్రీడతి. గణేశచతుర్థీదినే మృత్తికయా ఏవ గణేశప్రతిమాం నిర్మాతి. ఏవం “ఉపకరణనిర్మాతా” ఇతి విద్యాలయే తస్య నామ అస్తి. తాదృశస్య మిత్రస్య ప్రశంసాం కథం కరోతి ఇతి వదతు.

VII భాషాంశాః

ఏతత్ సంభాషణం పఠంతు. ప్రశ్నవాచకపదాని అవగచ్ఛంతు.

కమలా: లతే! త్వం కిం కరోషి?

లతా : అహం పాఠం పఠామి! త్వం?

కమలా: అహమ్ అన్యత్ర గచ్ఛామి.

లతా : కుత్ర గచ్ఛసి?

కమలా: విపణిం గచ్ఛామి.

లతా : కదా?

కమలా: ఇదానీమ్ ఏవ

లతా : కిమర్థమ్?

కమలా: వస్తూని ఆవశ్యకాని. అతః తాని ఆనేతుం గచ్ఛామి.

అస్మిన్ సంభాషణే రేఖాంకితపదాని జానంతు. తాని పదాని 'కాని, కిం, కుత్ర, కదా, కిమర్థమ్' ఏతాని పదాని ప్రశ్నవాచకపదాని ఇతి ఉచ్యంతే. తాని ఉపయుజ్య వయం ప్రశ్నాన్ పృచ్ఛామః.

ఉదాహరణానుసారం ప్రశ్నాన్ లిఖంతు.

1. భవాన్ కుత్ర గచ్ఛతి?	అహమ్ అన్యత్ర గచ్ఛామి.
2. భవాన్	ఇదానీమ్ ఏవ గచ్ఛామి.
3.	బాలకః పాఠశాలాం గచ్ఛతి.
4.	సీతా పుస్తకే లిఖతి.
5.	విమలా ఇదానీమ్ ఏవ పాకం కరోతి.
6. వర్ధనః	వర్ధనః క్రీడాంగణే క్రీడతి.

పరియోజనాకార్యమ్

* మానవశరీరస్య చిత్రం లిఖిత్యా తస్మిన్ శరీరావయవనామాని సంస్కృతభాషయా లిఖిత్యా ప్రదర్శయంతు.

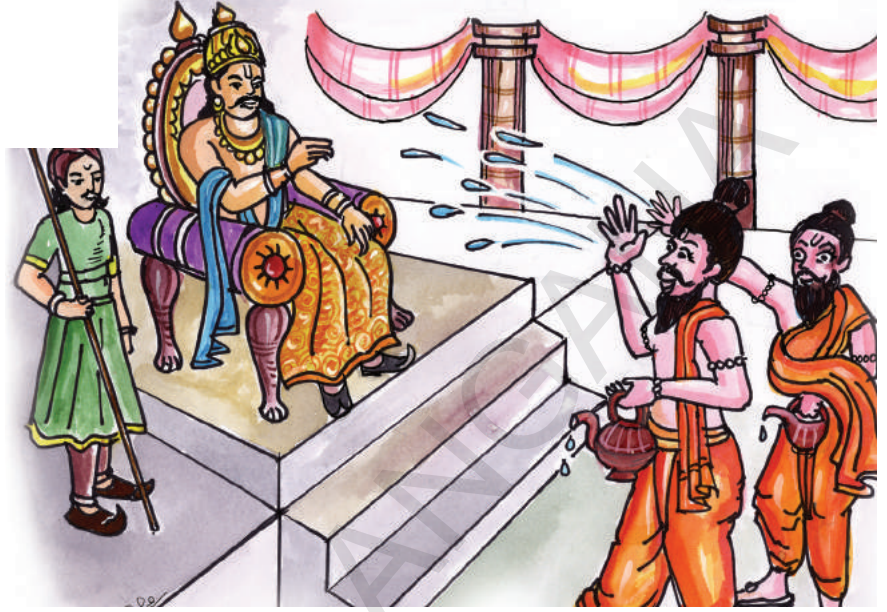
స్వీయమూల్యాంకనమ్

	అమ్	న
అ) పాఠం నిర్దోషం పఠితుం శక్నోమి.		
ఆ) ఏతాదృశకథాః వక్తుం శక్నోమి.		
ఇ) దశ వృత్తిపరకవస్తూనాం నామాని సంస్కృతేన వదామి.		
ఈ) ఏతాదృశీం కథాం స్వీయవాక్యైః లేఖితుం శక్నోమి.		

పరంతు - నందంతు

రాజా వేనః

పురా భారతదేశే అంగః నామ రాజా ఆసీత్. తస్య పుత్రః వేనః. సః అతీవ దుష్టః బాలకః. వేనః అన్యాన్ బాలకాన్ కారణం వినా పీడయతి స్మ. పుత్రస్య దౌర్జన్యం దృష్ట్వా పితా దుఃఖితవాన్. పుత్రం సన్మార్గే స్థాపయితుం సః ప్రయత్నం కృతవాన్. కింతు తస్య సర్వే ప్రయత్నాః నిష్ఫలాః జాతాః.

పుత్రస్య దుష్టకృత్యాని అసహమానః రాజా అంగః అరణ్యం గతవాన్. అథునా వేనః ఏవ రాజ్యాధికారం ప్రాప్తవాన్, సః క్రౌర్యేణ, నిర్దయయా చ రాజ్యం శాసితం ప్రారబ్ధవాన్. సః యేన కేనాపి కారణేన ప్రజానాం ధనమ్ అపహరతి స్మ. సాధుజనాన్ చ పీడయతి స్మ. క్రూరశాసనేన పీడితాః ప్రజాః స్వరక్షణార్థం పరమేశ్వరం ప్రార్థితవంతః. మునయః జనానాం కష్టం దృష్ట్వా మహారాజం సన్మార్గే స్థాపయితుం రాజప్రాసాదం గతవంతః. తే మహారాజమ్ ఉద్దిశ్య “హే రాజన్, తవ పితా ప్రజాః పుత్రాన్ ఇవ పాలితవాన్. సః అతీవ దయాలుః చ. తస్య కీర్తిః అద్యాపి అస్తి. కింతు భవాన్ ప్రజాః పీడయన్ అస్తి. ఏతేన భవాన్ శాశ్వతీమ్ అపకీర్తిమ్ ప్రాప్నోతి. రాజశక్తిః ప్రజాశక్తిః ఏవ బలీయసీ” ఇతి ఉక్తవంతః.

రాజా వేనః మునీనాం హితోపదేశం శ్రుత్వా కుపితవాన్. సః ఉచ్చైః స్వరేణ ఉక్తవాన్ - “రే మునయః! భవంతః మూర్ఖాః. నృపః సాక్షాత్ దేవః ఏవ. అతః సర్వాః ప్రజాః మాం పూజయేయుః. నోచేత్ అహం తాః సర్వాః దండయామి” ఇతి. వేనేన తిరస్కృతాః మునయః “ఏషః వేనః అధికారేణ మత్తః అస్తి. ఏషః సామోపాయేన సన్మార్గే స్థాపయితుం న శక్యతే. అతః అయం రాజస్థానే భవితుమ్ అయోగ్యః” ఇతి నిశ్చిత్త్య హుంకారేణ తం నిష్కాశితవంతః. అన్యం యోగ్యం పురుషం తస్య స్థానే నియుక్తవంతః. తదా జనాః సంతోషం ప్రాప్తవంతః.

దౌర్జన్యాతిశయః స్వనాశహేతుః ఏవ భవతి.

1. అకారాంతః పుంలింగః బాలశబ్దః - బాలుడు

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమా విభక్తిః	బాలః	బాలౌ	బాలాః
సంబోధనప్రథమా విభక్తిః	హే బాల	హే బాలౌ	హే బాలాః
ద్వితీయా విభక్తిః	బాలమ్	బాలౌ	బాలాన్
తృతీయా విభక్తిః	బాలేన	బాలాభ్యామ్	బాలైః
చతుర్థీ విభక్తిః	బాలాయ	బాలాభ్యామ్	బాలేభ్యః
పంచమీ విభక్తిః	బాలాత్	బాలాభ్యామ్	బాలేభ్యః
షష్ఠీ విభక్తిః	బాలస్య	బాలయోః	బాలానామ్
సప్తమీ విభక్తిః	బాలే	బాలయోః	బాలేషు

ఏవం రామః, గోవిందః, పాఠః, మార్గః ఇత్యాదయః

2. ఇకారాంతః పుంలింగః రవిశబ్దః - సూర్యుడు

ప్రథమా విభక్తిః	రవిః	రవీ	రవయః
సంబోధనప్రథమా విభక్తిః	హే రవే	హే రవీ	హే రవయః
ద్వితీయా విభక్తిః	రవిమ్	రవీ	రవీన్
తృతీయా విభక్తిః	రవిణా	రవిభ్యామ్	రవిభిః
చతుర్థీ విభక్తిః	రవయే	రవిభ్యామ్	రవిభ్యః
పంచమీ విభక్తిః	రవేః	రవిభ్యామ్	రవిభ్యః
షష్ఠీ విభక్తిః	రవేః	రవ్యోః	రవీణామ్
సప్తమీ విభక్తిః	రవౌ	రవ్యోః	రవిషు

ఏవం కవిః, కపిః, విధిః ఇత్యాదయః

3. ఋకారాస్త: పుంలింగ: పితృశబ్ద: - తండ్రి

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమా విభక్తి:	పితా	పితరౌ	పితరః
సంబోధనప్రథమా విభక్తి:	హే పితః	హే పితరౌ	హే పితరః
ద్వితీయా విభక్తి:	పితరమ్	పితరౌ	పితౄన్
తృతీయా విభక్తి:	పిత్రా	పితృభ్యామ్	పితృభిః
చతుర్థీ విభక్తి:	పిత్రే	పితృభ్యామ్	పితృభ్యః
పంచమీ విభక్తి:	పితుః	పితృభ్యామ్	పితృభ్యః
షష్ఠీ విభక్తి:	పితుః	పిత్రోః	పితౄణామ్
సప్తమీ విభక్తి:	పితరి	పిత్రోః	పితృషు

ఏవం భ్రాతా, జామాతా ఇత్యాదయః

4. ఆకారాస్త: నపుంసకలింగ: వనశబ్ద: - అడవి

ప్రథమా విభక్తి:	వనమ్	వనే	వనాని
సంబోధనప్రథమా విభక్తి:	హే వన	హే వనే	హే వనాని
ద్వితీయా విభక్తి:	వనమ్	వనే	వనాని
తృతీయా విభక్తి:	వనేన	వనాభ్యామ్	వనైః
చతుర్థీ విభక్తి:	వనాయ	వనాభ్యామ్	వనేభ్యః
పంచమీ విభక్తి:	వనాత్	వనాభ్యామ్	వనేభ్యః
షష్ఠీ విభక్తి:	వనస్య	వనయోః	వనానామ్
సప్తమీ విభక్తి:	వనే	వనయోః	వనేషు

ఏవం జ్ఞానం, ఫలం, జలం ఇత్యాదయః

5. ఇకారాస్త: నపుంసకలింగ: వారిశబ్ద: - నీరు

ప్రథమా విభక్తి:	వారి	వారిణీ	వారీణి
సంబోధనప్రథమా విభక్తి:	హే వారి	హే వారిణీ	హే వారీణి
ద్వితీయా విభక్తి:	వారి	వారిణీ	వారీణి
తృతీయా విభక్తి:	వారిణా	వారిభ్యామ్	వారిభిః
చతుర్థీ విభక్తి:	వారిణే	వారిభ్యామ్	వారిభ్యః
పంచమీ విభక్తి:	వారిణః	వారిభ్యామ్	వారిభ్యః
షష్ఠీ విభక్తి:	వారిణః	వారిణోః	వారిణామ్
సప్తమీ విభక్తి:	వారిణి	వారిణోః	వారిషు

ఏవం పాదపాణి, హరహరి ఇత్యాదయః

6. ఆకారాంతః స్త్రీలింగః లతాశబ్దః - తీగ

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమా విభక్తిః	లతా	లతే	లతాః
సంబోధనప్రథమా విభక్తిః	హే లతే	హే లతే	హే లతాః
ద్వితీయా విభక్తిః	లతామ్	లతే	లతాః
తృతీయా విభక్తిః	లతయా	లతాభ్యామ్	లతాభిః
చతుర్థి విభక్తిః	లతాయై	లతాభ్యామ్	లతాభ్యః
పంచమీ విభక్తిః	లతాయాః	లతాభ్యామ్	లతాభ్యః
షష్ఠీ విభక్తిః	లతాయాః	లతయోః	లతానామ్
సప్తమీ విభక్తిః	లతాయామ్	లతయోః	లతాసు

ఏవం రమా, గీతా, మాలా ఇత్యాదయః

7. ఈకారాంతః స్త్రీలింగః నదీశబ్దః - నది

ప్రథమా విభక్తిః	నదీ	నద్యా	నద్యః
సంబోధనప్రథమా విభక్తిః	హే నది	హే నద్యా	హే నద్యః
ద్వితీయా విభక్తిః	నదీమ్	నద్యా	నదీః
తృతీయా విభక్తిః	నద్యా	నదీభ్యామ్	నదీభిః
చతుర్థి విభక్తిః	నద్యై	నదీభ్యామ్	నదీభ్యః
పంచమీ విభక్తిః	నద్యాః	నదీభ్యామ్	నదీభ్యః
షష్ఠీ విభక్తిః	నద్యాః	నద్యోః	నదీనామ్
సప్తమీ విభక్తిః	నద్యామ్	నద్యోః	నదీషు

ఏవం వాణీ, గౌరీ, లేఖనీ ఇత్యాదయః

ధాతవః

1. గమ్ - గతౌ

వర్తమానే లట్ (వర్తమానకాలం)

ఏకవచనమ్

ద్వివచనమ్

బహువచనమ్

ప్రథమపురుషః	-	గచ్ఛతి	గచ్ఛతః	గచ్ఛంతి
మధ్యమపురుషః	-	గచ్ఛసి	గచ్ఛథః	గచ్ఛథ
ఉత్తమపురుషః	-	గచ్ఛామి	గచ్ఛావః	గచ్ఛామః

అనద్యతనభూతే లజ్ (భూతకాలం)

ప్రథమపురుషః	-	అగచ్ఛత్	అగచ్ఛతామ్	అగచ్ఛన్
మధ్యమపురుషః	-	అగచ్ఛః	అగచ్ఛతమ్	అగచ్ఛత
ఉత్తమపురుషః	-	అగచ్ఛమ్	అగచ్ఛావ	అగచ్ఛామ

భవిష్యతి లృట్ (భవిష్యత్కాలం)

ప్రథమపురుషః	-	గమిష్యతి	గమిష్యతః	గమిష్యంతి
మధ్యమపురుషః	-	గమిష్యసి	గమిష్యథః	గమిష్యథ
ఉత్తమపురుషః	-	గమిష్యామి	గమిష్యావః	గమిష్యామః

2. భూ - సత్తాయామ్

వర్తమానే లట్ (వర్తమానకాలం)

ప్రథమపురుషః	-	భవతి	భవతః	భవంతి
మధ్యమపురుషః	-	భవసి	భవథః	భవథ
ఉత్తమపురుషః	-	భవామి	భవావః	భవామః

అనద్యతనభూతే లజ్ (భూతకాలం)

ప్రథమపురుషః	-	అభవత్	అభవతామ్	అభవన్
మధ్యమపురుషః	-	అభవః	అభవతమ్	అభవత
ఉత్తమపురుషః	-	అభవమ్	అభవావ	అభవామ

భవిష్యతి లృట్ (భవిష్యత్కాలం)

ప్రథమపురుషః	-	భవిష్యతి	భవిష్యతః	భవిష్యంతి
మధ్యమపురుషః	-	భవిష్యసి	భవిష్యథః	భవిష్యథ
ఉత్తమపురుషః	-	భవిష్యామి	భవిష్యావః	భవిష్యామః

3. దృశిర్ - ప్రేక్షణే

వర్తమానే లట్ (వర్తమానకాలం)

		ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	-	పశ్యతి	పశ్యతః	పశ్యంతి
మధ్యమపురుషః	-	పశ్యసి	పశ్యథః	పశ్యథ
ఉత్తమపురుషః	-	పశ్యామి	పశ్యావః	పశ్యామః

అనద్యతనభూతే లజ్ (భూతకాలం)

ప్రథమపురుషః	-	అపశ్యత్	అపశ్యతామ్	అపశ్యన్
మధ్యమపురుషః	-	అపశ్యః	అపశ్యతమ్	అపశ్యత
ఉత్తమపురుషః	-	అపశ్యామ్	అపశ్యావ	అపశ్యామ

భవిష్యతి లృట్ (భవిష్యత్కాలం)

ప్రథమపురుషః	-	ద్రక్ష్యతి	ద్రక్ష్యతః	ద్రక్ష్యంతి
మధ్యమపురుషః	-	ద్రక్ష్యసి	ద్రక్ష్యథః	ద్రక్ష్యథ
ఉత్తమపురుషః	-	ద్రక్ష్యామి	ద్రక్ష్యావః	ద్రక్ష్యామః

4. లిఖ - లేఖనే

వర్తమానే లట్ (వర్తమానకాలం)

ప్రథమపురుషః	-	లిఖతి	లిఖతః	లిఖంతి
మధ్యమపురుషః	-	లిఖసి	లిఖథః	లిఖథ
ఉత్తమపురుషః	-	లిఖామి	లిఖావః	లిఖామః

అనద్యతనభూతే లజ్ (భూతకాలం)

ప్రథమపురుషః	-	అలిఖత్	అలిఖతామ్	అలిఖన్
మధ్యమపురుషః	-	అలిఖః	అలిఖతమ్	అలిఖత
ఉత్తమపురుషః	-	అలిఖామ్	అలిఖావ	అలిఖామ

భవిష్యతి లృట్ (భవిష్యత్కాలం)

ప్రథమపురుషః	-	లేఖిష్యతి	లేఖిష్యతః	లేఖిష్యంతి
మధ్యమపురుషః	-	లేఖిష్యసి	లేఖిష్యథః	లేఖిష్యథ
ఉత్తమపురుషః	-	లేఖిష్యామి	లేఖిష్యావః	లేఖిష్యామః

5. పఠ - పఠనే

వర్తమానే లట్ (వర్తమానకాలం)

		ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	-	పఠతి	పఠతః	పఠంతి
మధ్యమపురుషః	-	పఠసి	పఠథః	పఠథ
ఉత్తమపురుషః	-	పఠామి	పఠావః	పఠామః

అనద్యతనభూతే లజ్ (భూతకాలం)

ప్రథమపురుషః	-	అపఠత్	అపఠతామ్	అపఠన్
మధ్యమపురుషః	-	అపఠః	అపఠతమ్	అపఠత
ఉత్తమపురుషః	-	అపఠమ్	అపఠావ	అపఠామ

భవిష్యతి లృట్ (భవిష్యత్కాలం)

ప్రథమపురుషః	-	పఠిష్యతి	పఠిష్యతః	పఠిష్యంతి
మధ్యమపురుషః	-	పఠిష్యసి	పఠిష్యథః	పఠిష్యథ
ఉత్తమపురుషః	-	పఠిష్యామి	పఠిష్యావః	పఠిష్యామః

6. వద - వ్యక్తాయాం వాచి

వర్తమానే లట్ (వర్తమానకాలం)

ప్రథమపురుషః	-	వదతి	వదతః	వదంతి
మధ్యమపురుషః	-	వదసి	వదథః	వదథ
ఉత్తమపురుషః	-	వదామి	వదావః	వదామః

అనద్యతనభూతే లజ్ (భూతకాలం)

ప్రథమపురుషః	-	అవదత్	అవదతామ్	అవదన్
మధ్యమపురుషః	-	అవదః	అవదతమ్	అవదత
ఉత్తమపురుషః	-	అవదమ్	అవదావ	అవదామ

భవిష్యతి లృట్ (భవిష్యత్కాలం)

ప్రథమపురుషః	-	వదిష్యతి	వదిష్యతః	వదిష్యంతి
మధ్యమపురుషః	-	వదిష్యసి	వదిష్యథః	వదిష్యథ
ఉత్తమపురుషః	-	వదిష్యామి	వదిష్యావః	వదిష్యామః

సంస్కృతవర్ణాః

స్వరవర్ణాః

అ	ఆ	ఇ	ఈ	ఉ	ఊ
ఋ	ౠ	ల	ఎ	ऐ	
ओ	औ	अं	अः		

వ్యంజనవర్ణాః

क	ख	ग	घ	ङ
च	छ	ज	झ	ञ
ट	ठ	ड	ढ	ण
त	थ	द	ध	न
प	फ	ब	भ	म
य	र	ल	व	
श	ष	स	ह	

మాత్రాణాం లేఖనాభ్యాసః

- క - క కా కి కీ కు క్క కృ కౄ కే కై కౌ కం కః ।
- ఖ -
- ఘ - ఘ ఘా ఘి ఘీ ఘు ఘ్ ఘృ ఘౄ ఘే ఘై ఘౌ ఘం ఘః ।
- చ -
- జ -
- ట - ట టా టి టీ టు ట్ టృ టౄ టే టై టౌ టం టః ।
- డ -
- ణ -
- ప -
- ఫ - ఫ ఫా ఫి ఫీ ఫు ఫ్ ఫృ ఫౄ ఫే ఫై ఫౌ ఫం ఫః ।
- బ -
- మ -
- య - య యా యి యీ యు య్ యృ యౄ యే యై యౌ యం యః ।
- ర -
- ల -
- ష -
- శ - శ శా శి శీ శు శ్ శృ శౄ శే శై శౌ శం శః ।
- స - స సా సి సీ సు స్ సృ సౄ సే సై సౌ సం సః ।
- హ -

పదకోశః

అంతరే	=	సమయములో	ఉష్ణమ్	=	వేడి
అంతర్ధానం	=	అదృశ్యమును	ఋణం	=	అప్పు
అంబుదమాలాం	=	మేఘాలదండను	ఓదనం	=	అన్నం
అంబరభూషామ్	=	ఆకాశానికి అలంకారమైన దానిని	కంచిత్యాలం	=	కొంతనేపు
అంభః	=	నీరు	కంఠస్థీకరణీయాన్	=	నోటికి నేర్చుకోవలసిన
అగ్నిపటహాన్	=	టపాకాయలను	కర్దమజలాని	=	మురికి నీరు
అజా	=	మేక	కస్మాత్	=	ఎక్కడినుండి
అధిరుహ్య	=	ఎక్కి	కాంశ్చన	=	కొన్ని
అనీప్సితం	=	ఇష్టంలేని	కార్పాసం	=	పత్తి (దూది)
అన్వేషణం	=	వెతకడం	కాలం యాపితవస్త్రః	=	కాలము వెళ్ళబుచ్చాము
అన్యద్బాహుద్వయం	=	వేరే రెండు చేతులు	కిరణైః	=	కిరణములతో
అపత్యాని	=	సంతానములు	క్రీరికాంక్షిణః	=	క్రీరిని కోరుకునేవాళ్ళు
అప్రేక్షితమేవ	=	కావలసినదే	కుఠారం	=	గొడ్డలిని
అభియంతా	=	ఇంజనీర్	కుల్యాభ్యః	=	కాలువల నుండి
అలభ్యః	=	పొందనివారై	కృశః	=	బక్కపలుచని
అలంః	=	సోమరివాడు	కృషకః	=	రైతు
అల్పీయస్యా	=	చిన్నదైన (చిన్నదానితో)	కృషకజనానాం	=	రైతులకు
అవచిత్య	=	తెంపుకొని	కేశేషు	=	వెంట్రుకలయందు
అవతీర్ణ	=	దిగి	క్రాంత్యా	=	దాటి
అశ్రూణి	=	కన్నీళ్ళు	క్రీత్యా	=	కొని
ఆగామి	=	రాబోయే	క్షిపస్త్రః	=	పడవేస్తున్నవారు
ఆతంకః	=	ఇబ్బంది / కష్టం	క్షుధయా	=	ఆకలిచేత
ఉత్పాటయితుమ్	=	తీసివేయుటకు/పెకలించుటకు	ఖాదనీయమ్	=	తినాలి
ఉద్ఘాటీతం	=	తెరువబడినదై	గగనే	=	ఆకాశంలో
ఉన్నతవృక్షం	=	పొడవైన చెట్టును	గర్తం	=	గుంతను
ఉన్మీలితవాన్	=	తెరిచాడు	గుణః	=	గొప్పదనం/గుణం/స్వభావం
ఉపకరణాని	=	వస్తువులు	గణేశు	=	గుంపులలో
ఉపనదీత్యేన	=	ఉపనదులుగా	గేహే	=	ఇంటిలో
ఉపయుక్తాని	=	ఉపయోగించిన	గుహ్యం	=	రహస్యాన్ని/రహస్యం
ఉపార్జితానాం	=	సంపాదించినట్టి	గ్రీష్మావకాశేష	=	వేసవిసెలవుల్లో
ఉభయపార్శ్వయోః	=	ఇరువైపులా	ఘట్టనేన	=	పాదతాకిడిచేత
ఉర్వరాం	=	పంటలకు యోగ్యమైన భూమిని			
ఉర్వారుకాణి	=	దోసకాయలు			

ఘృతేన	=	నెయ్యితో	నిర్వాపణం	=	కట్టివేయడము
ఘోషణాఫలకేషు	=	పెద్ద పెద్ద సూచనా పట్టికల యందు	నివేదయతుం	=	విన్నవించుకొనుటకు,
		చ			విన్నవించాలని
చందరిః	=	చంద్రుడు	నీత్వా	=	తీసుకుని
చతుర్భుజః	=	నాలుగు చేతులు కలవాడు			ప
చతుష్పథే	=	నాలుగుదారుల కూడలిలో			
చిత్రకః	=	చిరుత	పక్షినీదం	=	పక్షిగూడును
		ఛ	పటకర్మాణి	=	బట్టల పని
ఛాయాసు	=	నీడలయందు	పటనిర్మాణాయ	=	బట్టలు నేయుటకు
		జ	పరితః	=	చుట్టూరా
జలబంధాః	=	ఆనకట్టలు	పరివర్తనబిందుః	=	మార్పుకు కారణం
		త	పరీవాహః	=	తూముల ద్వారా నీటి విడుదల
తం	=	అతనిని	పరివేషయంతః	=	వడ్డించుచున్నవారు
తటాకమ్	=	చెరువును	పరిశీలితవాన్	=	పరిశీలించాను/డు
తటాకస్య	=	చెరువుయొక్క	పాథేయం	=	సద్దిమూట (తోవలో తిన
తటాకోదరం	=	చెఱువులోపలి మధ్యభాగం			టానికి తీసుకెళ్ళేది)
తన్తువాయః	=	సాలెవాడు / బట్టలు నేసేవాడు	పాయితవాన్	=	త్రాగించెను
తమః	=	చీకటి	పార్శ్వస్థం	=	పక్కన ఉన్నట్టి
తరణం	=	ఈత	పితృపితామహాదిభిః	=	తాతముత్తాతలచేత
తింత్రిణీవృక్షం	=	చింతచెట్టు	పితృవ్యస్య	=	చిన్నాన్నయొక్క
తీవ్రేచ్ఛా	=	మిక్కిలి కోరిక	పిహితం	=	మూసివేయబడినదై
తుంగం	=	ఎత్తైనది	పుత్రలికానాం	=	బొమ్మల యొక్క
త్వరయా	=	త్వరగా	పునః	=	మళ్ళీ
		ద	పురాతనాని	=	పాతవైనట్టి
దంతధావనం	=	పళ్ళు తోముకోవడం	ప్రత్యక్షీభూయ	=	ప్రత్యక్షమై
దర్పణం	=	అద్దమును	ప్రతిగ్రహీతుం	=	తిరిగి ఇచ్చుటకు
దుర్భిక్షం	=	కరువు	ప్రతిబంధకః	=	అడ్డంకి
దేవాలయపిధానస్య	=	గుడిమూయుటకు	ప్రతీక్షా	=	ఎదురుచూడడం
ద్రష్టుకామః	=	చూడాలనే కోరిక కలవాడై	ప్రపుల్లం	=	మిక్కిలి వికసించినదై
ద్విత్రేభ్యః దినేభ్యః	=	రెండు మూడు రోజుల నుండి	ప్రభూతం	=	మిక్కిలి (అధికమైన)
		ధ	ప్రమోదః	=	ఆనందము
ధావనం	=	పరుగెత్తడం	ప్రసాదవిక్రయణశాలాయాం	=	ప్రసాదం అమ్మే గదియందు
		న	ప్రత్యాగతవంతః	=	తిరిగివచ్చారు/ము
నః	=	మాకు / మాయొక్క/ మనలను			బ
నానావిధసూపాపూపసహితాన్ -			బస్నిస్థానకం	=	బస్స్టేషన్ (ప్రయాణ ప్రాంగణం)
నానావిధ	=	ఎన్నో విధములైన	బాధాతప్తః	=	బాధతో దహించుకు పోతున్న
సూప	=	పప్పు	బుభుక్షయా	=	ఆకలితో
అపూప	=	అప్పారతో	బృహదాహుణసముదాయేషు	=	పెద్దఅంగళ్ళ సముదాయమందు
సహితాన్	=	సహితములైన వానిని			భ
నికటే	=	సమీపమందు	భగ్నాని	=	విరిగినవి
నిపతితాః	=	పడినవి	భారేణ	=	బరువుచేత

భీతాః = భయము ఆవరించినవారై
 భూచణకం = వేరుశనగకాయ
 భోజనపంక్తైః = భోజనం యొక్క వరుసలో

మ

మందం మందం = మెల్లిమెల్లిగా
 మనోరథాః = కోరికలు
 మహ్యం = నా కొరకు, నాకై
 మాతామహ్యః = అమ్మమ్మ యొక్క
 మాతులః = మేనమామ
 మార్గస్థానం = దారియందు ఉన్నటువంటి
 మృన్మయః = మట్టితో కూడిన
 మౌక్తికహారం = ముత్యాలదండను

య

యథాపూర్వం = ముందువలెనే
 యాతాయాతార్థం = రాకపోకలకు
 యాపయితం = గడపటానికి
 యోజయిత్వా = కలిపి

ర

రక్షదీపస్య = రెడ్లైట్ యొక్క
 రక్షవృంతాకాని = టమాటలు
 రక్షణదాయత్వం = రక్షించే బాధ్యత
 రిఫుః = శత్రువు
 రుగ్గం = (రోగముతో కూడిన) రోగిని
 రోచకం = ఇష్టమైన

ల

లబ్ధమానం = వేలాడుతున్న

ప

పచనం = మాటను
 పనస్థకాష్టైః = అడవి కట్టెలతో
 పయనధ్వనిః = నేయునపుడువచ్చే శబ్దం
 వాటికా = తోట
 వారధిః = ఆనకట్ట
 వికసితపద్మస్య = వికసించిన తామరలు కల
 విచలితః = చలించినవాడై
 విత్తం = ధనం
 వినష్టాః = నశించినవి
 విపులే = విశాలమైన
 విస్మితాః = ఆశ్చర్యం కలిగినవారు
 విహాయ = వదిలి
 విహ్వలః = కలవరపడ్డవాడు
 వృద్ధః = పెద్దమనిషి

వృషభం = ఎద్దును
 వేదనాపూర్ణవచనైః = బాధతో నిండిన మాటల ద్వారా
 ప్రీహిస్యూతాన్ = ధాన్యపు బస్తాలను

శ

శింశుపాపాదపం = శింశుపావృక్షమును
 శనైః శనైః = మెల్లమెల్లగా
 శయనపర్యస్తం = నిదురించే వరకు
 శాయితవతీ = పడుకోబెట్టినది
 శిథిలః = బద్దలయినది (విరిగినదై)
 శైత్యకాలే = చలికాలంలో
 శ్రావితవాన్ = వినిపించాడు
 శ్రుతం = జ్ఞానము/విన్నది

స

సంప్రార్థ్య = ప్రార్థించి
 సంస్థానం = ఉన్నవాటి యొక్క
 సజ్జీకృత్య = ఏర్పాట్లుచేసుకొని
 సతతం = నిరంతరము
 సద్భిః = మంచివారి చేత
 సన్నిధౌ = దగ్గర
 సమీకరః = బాగుచేయువాడు
 సమృద్ధః = అభివృద్ధి చెందిన
 సర్వం = మొత్తం
 సహసా = వెంటనే
 సుగంధేన = మంచివాసనతో కూడిన
 సువిచారితమ్ = బాగా ఆలోచించి
 సృతాని = జారినవి
 సేతుః = కట్ట (వారధి)
 సేతుస్నానం = సముద్రస్నానం
 సోపానం = మెట్టును
 సోల్లాసం = ఉల్లాసంతో
 స్థలనమ్ = జారడం
 స్వకంబలం = తన గొంగడిని
 స్వపురతః = తన ముందు
 స్వల్పాహారం = కొద్దిపాటి ఆహారాన్ని
 స్వాభీష్టాని = తమకిష్టమైన కోరికలు
 స్మృత్యా = తలచి

హ

హరాత్ = వెంటనే
 హర్షం = సంతోషాన్ని
 హసన్ముఖః = నవ్వుముఖం కలవాడు
 హిరణ్యం = బంగారం

క్రియాపదకోశః

అకరోత్	=	చేసెను	త్యజామి	=	వదిలిపెడతాను
అక్రీడత్	=	ఆడెను	నందామి	=	ఆనందిస్తాను
అఖాదమ్	=	తిన్నాను	నయతి	=	తీసుకువెళుతున్నాడు
అగచ్ఛత్	=	వెళ్ళెను	నిర్మాస్యామి	=	తయారుచేస్తాను
అగచ్ఛమ్	=	వెళ్ళాను	నిక్షిపతు	=	ఉంచండి / ఉంచుము
అగృహ్ణాత్	=	గ్రహించెను / తీసుకొనెను	న్యవేదయత్	=	నివేదించెను/చెప్పాడు
అతాడయన్	=	కొట్టారు			
అపరమ్	=	చదివితినీ	పరామి	=	చదువుతున్నాను
అపతత్	=	పడెను	పరిపాలయతి	=	రక్షిస్తున్నాడు
అపశ్యమ్	=	చూశాను	పూజయంతి స్మ	=	పూజించుచుండేవారు
అప్సచ్ఛత్	=	అడిగెను	పృచ్ఛతి	=	అడుగుచున్నాడు / ది
అపారయత్	=	బోధించాడు	పృచ్ఛామి	=	అడుగుచున్నాను
అభవత్	=	ఆయెను / ఉండెను	ప్రవిశామ	=	ప్రవేశిద్దాం
అవదత్	=	చెప్పెను	ప్రాతిష్ఠత	=	బయలుదేరాడు
అసూచయత్	=	సూచించెను			
అదృశ్యత	=	కనిపించెను	భవతు	=	అగుగాక / ఉండుగాక
అగచ్ఛత్	=	వచ్చెను	మిలామః	=	కలుద్దాం
అగచ్ఛతు	=	రమ్ము / వచ్చుగాక			
ఆనయతు	=	తీసుకురా	రుదన్తి స్మ	=	ఏడ్చుచుండెడివారు
ఆర్ద్రయతి	=	తడుపుచున్నాడు			
ఇచ్ఛతి	=	కోరుచున్నాడు / ది	వపతి స్మ	=	మొలకెత్తిస్తూ ఉండేవారు
			విలసతి	=	ప్రకాశిస్తున్నాడు/
					ప్రకాశించు చున్నది
ఉత్థితవాన్	=	లేచాడు			
ఐచ్ఛత్	=	కోరెను	శక్నోమి	=	తగియున్నాను
					(సమర్థుడనై యున్నాను)
			శక్నూయామ్	=	తగుదును / సమర్థుడనగుదును
కరవామ	=	చేద్దాం			
కుర్వన్తి స్మ	=	చేయుచుండెడివారు	సంచరతి	=	తిరుగుచున్నాడు/చున్నది
			సంరక్షేత్	=	రక్షిస్తాడు / రక్షించాలి
గచ్ఛామి	=	వెళ్ళుచున్నాను			
గచ్ఛంతి స్మ	=	వెళ్ళుచుండెడివారు	స్థాపయతి	=	స్థాపించుచున్నాడు /
గణయామ	=	లెక్కిద్దాం			స్థాపించుచున్నది
జనయతి	=	కలుగుచున్నది/	స్మృశన్తి	=	తాకుచున్నారు
		పుట్టించుచున్నది	స్థాపయతు	=	ఉంచు (పెట్టు)
తాపయతి	=	మండిస్తున్నాడు, తపింప			
		చేస్తున్నాడు			